

Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

**OPERAČNÝ PROGRAM
VÝSKUM A INOVÁCIE**

Analýza efektívnosti podporných programov pre MSP – hodnotenie startupového programu SBA

Bratislava
2019

Vydavateľ:
Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2019

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

OBSAH

Zoznam tabuliek, grafov a obrázkov	4
Úvod.....	8
1 Legislatívny a inštitucionálny rámec podpory MSP, začínajúcich podnikateľov a startupov	9
1.1 Legislatívny rámec podpory MSP	9
1.2 Inštitucionálny rámec podpory MSP	16
2 Prehľad realizácie podporných programov pre MSP v SR	30
3 Využívanie podporných programov podnikania z medzinárodného kontextu	34
3.1 Hodnotenie stavu a kvality vládnych podporných programov pre MSP	34
3.2 Využívanie podporných programov podnikateľmi.....	36
3.3 Financovanie podnikania z verejných zdrojov	38
3.4 Financovanie inovačných aktivít MSP z verejných zdrojov	43
4 Charakteristika startupového ekosystému na Slovensku.....	45
4.1 Hodnotenie startupového ekosystému Slovenska zo strany EK.....	47
5 Analýza dopadov Programu SBA na podporu startupov.....	52
5.1 Prehľad postupov a metodík na vyhodnocovanie dopadov podporných programov.	52
5.2 Hodnotenie úspešnosti príjemcov podpory zo startupového programu SBA 2015-2016	57
Zhrnutie.....	71

Zoznam tabuliek, grafov a obrázkov

Tabuľky

Tabuľka 1: Finančné vyjadrenie čerpanej podpory pre začínajúcich podnikateľov a startupov podľa vybraných opatrení v roku 2018	31
Tabuľka 2: Hodnotenie stavu a kvality vládnych podporných programov pre malé a stredné podniky v rokoch 2013 - 2018.....	34
Tabuľka 3: Podiel podnikateľských subjektov žiadajúcich/využívajúcich verejnú podporu v období predchádzajúcich 12 mesiacov (2013-2017).....	36
Tabuľka 4: Podiel MSP, ktoré považujú granty alebo zvýhodnené úvery za relevantný zdroj svojho financovania v rokoch 2014 - 2017.....	38
Tabuľka 5: Podiel MSP, ktoré využili verejné granty alebo zvýhodnené úvery ako zdroj svojho financovania v období 6 mesiacov pred prieskumom	40
Tabuľka 6: Podiel MSP, ktorí uviedli, že prístup k verejnej finančnej podpore sa v priebehu 6 mesiacov zlepšil	41
Tabuľka 7: Podiel inovujúcich MSP, ktoré získali verejnú finančnú podporu pre svoje inovačné aktivity	43
Tabuľka 8: Spoľahlivosť prístupov hodnotenia	54
Tabuľka 9: Prehľad použitých metodických postupov hodnotenia startupového programu	56
Tabuľka 10: Základné charakteristiky programu na podporu startupov v rokoch 2015 a 2016.....	58
Tabuľka 11: Vybrané charakteristiky tržieb v skupine podporených a zamietnutých subjektov v predintervenčnom období t-1	62
Tabuľka 12: Vybrané charakteristiky pridanej hodnoty v skupine podporených a zamietnutých subjektov v predintervenčnom období t-1	62
Tabuľka 13: Tržby v skupine podporených a zamietnutých subjektov v období t-1 až t+2.....	63
Tabuľka 14: Pridaná hodnota v skupine podporených a zamietnutých subjektov v období t-1 až t+1	66

Grafy

Graf 1: Finančné vyjadrenie čerpanej podpory MSP v roku 2018	30
Graf 2: Vývoj finančnej podpory čerpanej začínajúcimi podnikateľmi a startupmi podľa vybraných opatrení za roky 2016-2018 (v mil. Eur).....	33
Graf 3: Hodnotenie stavu a kvality vládnych podporných programov pre malé a stredné podniky v rokoch 2013 - 2018	35
Graf 4: Hodnotenie stavu a kvality vládnych podporných programov pre malé a stredné podniky (2018).....	35
Graf 5: Podiel podnikateľských subjektov žiadajúcich/využívajúcich verejnú podporu v období predchádzajúcich 12 mesiacov (2013-2017).....	37
Graf 6: Podiel podnikateľských subjektov žiadajúcich/využívajúcich verejnú podporu v období predchádzajúcich 12 mesiacov (2017).....	37
Graf 7: Podiel MSP, ktoré považujú verejné granty alebo zvýhodnené úvery za relevantný zdroj svojho financovania v rokoch 2014 - 2018.....	39
Graf 8: Podiel MSP, ktoré považujú verejné granty alebo zvýhodnené úvery za relevantný zdroj svojho financovania (2018).....	39
Graf 9: Podiel MSP, ktoré využili verejné granty alebo zvýhodnené úvery ako zdroj svojho financovania v období 6 mesiacov pred prieskumom	40
Graf 10: Podiel MSP, ktoré využili verejné granty alebo zvýhodnené úvery ako zdroj svojho financovania v období predchádzajúcich 6 mesiacov (2018).....	41
Graf 11: Podiel MSP, ktorí uviedli, že prístup k verejnej finančnej podpore sa v priebehu 6 mesiacov zlepšil (2014-2018)	42
Graf 12: Podiel MSP, ktorí uviedli, že prístup k verejnej finančnej podpore sa v priebehu 6 mesiacov zlepšil (2018)	42
Graf 13: Podiel inovujúcich MSP, ktoré získali verejnú finančnú podporu pre svoje inovačné aktivity (2008-2016)	43
Graf 14: Podiel inovujúcich MSP, ktoré získali verejnú finančnú podporu pre svoje inovačné aktivity (2016) ..	44
Graf 15: Štruktúra príjemcov podpory podľa počtu zamestnancov v čase realizácie podpory	59
Graf 16: Štruktúra prijímateľov podpory podľa sídla podniku (NUTS 3)	59
Graf 17: Štruktúra podporených a zamietnutých žiadateľov o podporu podľa odvetvia	60

Graf 18: Štruktúra podporených a zamietnutých žiadateľov o podporu podľa zamerania startupu	60
Graf 19: Štruktúra podporených a zamietnutých žiadateľov o podporu podľa miesta konania podujatia	61
Graf 20: Priemerná dĺžka podnikania podporených a zamietnutých žiadateľov k roku schválenia/zamietnutia podpory	61
Graf 21: Miera prežitia startupov po dvoch rokoch od schválenia/zamietnutia podpory.....	62
Graf 22: Miera prežitia startupov k 30.06.2019	63
Graf 23: Vývoj kumulatívnych tržieb podporených subjektov v období t-1 až t+2 (v mil. Eur)	64
Graf 24: Zmena tržieb podporených žiadateľov v posudzovanom období (t+2/t-1).....	64
Graf 25: Štruktúra podporených subjektov podľa výšky tržieb v období t-1 a t+2.....	65
Graf 26: Vývoj priemerných tržieb v skupine podporených a zamietnutých žiadateľov v období t-1 až t+2	65
Graf 27: Vývoj priemernej a mediánovej PH podporených subjektov	66
Graf 28: Vývoj podielu subjektov s kladnou pridanou hodnotou	67
Graf 29: Podiel podporených subjektov s nenulovými osobnými nákladmi.....	68
Graf 30: Priemerné osobné náklady v skupine podporených a zamietnutých žiadateľov.....	68

Obrázky

Obrázok 1: Prehľad inštitucionálnych úrovní a oblastí podpory pre MSP v SR.....	16
--	----

Zoznam skratiek

BIC Bratislava	Business and Innovation Centre Bratislava
CEB	Rozvojová banka Rady Európy
CESEE	Krajiny strednej, východnej a juhovýchodnej Európy
COSME	Program Európskej únie pre konkurencieschopnosť MSP
CORD	Projekt Crossing Bridges with the Help of Ambassadors
CVTI	Centrum vedecko-technických informácií SR
DG GROW	Generálny direktoriát pre rast
DG REGIO	Generálny direktoriát pre regionálny rozvoj
DG RTD	Generálne riaditeľstvo pre výskum a inováciu
EaSI	Program pre zamestnanosť a sociálnu inováciu
EASME	Výkonná agentúra Európskej komisie pre MSP
EBOR, EBRD	Európska banka pre obnovu a rozvoj (European Bank for Reconstruction and Development)
EEN	Enterprise Europe Network
EIB	Európska investičná banka
EIF	Európsky investičný fond
EK	Európska komisia
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ, EÚ-28	Európska únia
GEM	Global entrepreneurship monitor
ISRRA	Integrovaná sieť regionálnych rozvojových agentúr
IKT	Informačno-komunikačné technológie
IT	Informačné technológie
KF	Kohézny fond
KSU	Národný systém služieb pre malé a stredné podniky
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
MPSVaR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MSP	Malé a stredné podniky
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
NES	Národný expertný prieskum
NPC	Národné podnikateľské centrum
NUTS	Nomenclature of Territorial Units for Statistics
OP	Operačný program
OP KŽP	Operačný program Kvalita životného prostredia
OP VaI	Operačný program Výskum a inovácie
p. b.	percentuálny bod
PARP	Poľská agentúra pre rozvoj podnikania
RIS3	Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR
RPIC Prešov	Regionálne poradenské a informačné centrum Prešov
SARIO	Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
SBA	Slovak Business Agency

SIEA	Slovenská inovačná a energetická agentúra
SIH	Slovak Investment Holding
SOPK	Slovenská obchodná a priemyselná komora
SK NACE	Štatistická klasifikácia ekonomických činností
SP	Schéma štátnej pomoci
SR	Slovenská republika
STU	Slovenská technická univerzita
SZRB	Slovenská záručná a rozvojová banka, a.s.
SZRF	Slovenský záručný a rozvojový fond
SŽZ	Slovenský živnostenský zväz
ŠR	Štátny rozpočet
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TBIE	Hodnotenie dopadov založené na teórii (Theory Based Impact Evaluation)
TUKE	Technická univerzita v Košiciach
ÚNMS SR	Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo
UPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚPVII	Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu
V4	Vyšehradská skupina (Vyšehradská štvorka) – spoločenstvo štyroch stredoeurópskych štátov: Česka, Maďarska, Poľska a Slovenska
VÚC	Vyšší územný celok
VÚB, a.s.	Všeobecná úverová banka, a.s.
VŠEMvs	Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave
VTP	Vedecko-technologický park
ZPS	Združenie podnikateľov Slovenska

Úvod

Slovak Business Agency v rámci svojich aktivít zameraných na podporu rozvoja a rastu malého a stredného podnikania na Slovensku vykonáva pravidelný monitoring a výskum podnikateľského prostredia s dôrazom na sektor malého a stredného podnikania. Vypracované analytické materiály slúžia ako informačné a analytické vstupy v súvislosti s prípravou a realizáciou politiky podpory a rozvoja podnikateľského prostredia.

Malé a stredné podniky na Slovensku tvoria kľúčový segment podnikateľského sektora a sú oporou ekonomiky a základom konkurencieschopnosti krajiny. Pre úspešný rozvoj malých a stredných podnikov je dôležitým predpokladom priaznivé podnikateľské prostredie a poskytovanie vhodných foriem podpory, nakoľko malí a strední podnikatelia disponujú zvyčajne obmedzenými zdrojmi a vykazujú podstatne vyššiu citlivosť na existenciu rôznych bariér v podnikaní ako napríklad veľké podniky.

V podmienkach Slovenska je implementovaných množstvo podporných opatrení, ktorých priamym či nepriamym cieľom je aj podpora malých a stredných podnikov. Vytvorenie nových, ako aj ďalšie rozvíjanie podporných nástrojov pre podnikateľov môže napomôcť dlhodobo udržať rast hospodárstva a podporiť zamestnanosť. Osobitnú súčasť podporných opatrení predstavujú iniciatívy na podporu startupov, začínajúcich podnikateľských subjektov s vysokým rastovým a inovačným potenciálom, ktoré dokážu dlhodobo podporovať inkluzívny a inteligentný hospodársky rast. Bez pravidelného hodnotenia dopadov podporných opatrení by nebolo možné vyhodnotiť mieru napĺňania jednotlivých priorít a cieľov týchto nástrojov. Problematika hodnotenia efektívnosti podpory je vysoko aktuálna aj v súčasnosti, vzhľadom na význam malých a stredných podnikov pre udržanie výkonnosti slovenského hospodárstva.

Hlavným zámerom vypracovaného materiálu je vyhodnotiť úspešnosť prijímateľov podpory v rámci startupového programu Slovak Business Agency, zhodnotiť legislatívny a inštitucionálny rámec podpory MSP, začínajúcich podnikateľov a startupov, ako aj porovnať stav a mieru využívania podporných programov v SR s ostatnými členskými krajinami EÚ.

Štruktúra analýzy pozostáva z piatich hlavných kapitol. V prvej kapitole je prezentovaný prehľad legislatívneho a inštitucionálneho rámca podporného systému sektora MSP na Slovensku so zameraním na startupy a začínajúcich podnikateľov. Druhá kapitola sumarizuje hlavné výsledky využívania podporných programov MSP na Slovensku v roku 2018. Porovnaniu stavu a využívania podporných programov z medzinárodného kontextu sa venuje tretia kapitola. Stav startupového ekosystému na Slovensku sa venuje štvrtá kapitola. Posledná, piata kapitola sa zaoberá hodnotením úspešnosti príjemcov intervencie zo Startupového programu Slovak Business Agency v období rokov 2015 – 2016.

Hlavné zdroje údajov o príjemcoch podpory využité v analýze boli čerpané z interných databáz Slovak Business Agency. Ekonomická výkonnosť podporených subjektov bola hodnotená na základe údajov z finančných výkazov podnikateľských subjektov získaných z Registra účtovných závierok. Ako ďalší zdroj informácií bol v hodnotení využitý Register organizácií ŠÚ SR.

1 Legislatívny a inštitucionálny rámec podpory MSP, začínajúcich podnikateľov a startupov

Za účelom zlepšovania podmienok pre malé a stredné podniky sa na Slovensku neustále vyvíja a prispôsobuje aj legislatíva. Rastúci význam MSP a startupov pre národné hospodárstvo vytvára prirodzený tlak na legislatívu, ktorej úlohou je vytvoriť vhodné podmienky pre ich vznik a ďalší rozvoj. Nasledujúca časť sa preto podrobnejšie venuje legislatívnemu rámcu podpory MSP so zvláštnym zreteľom na podporné mechanizmy vytvorené pre oblasť startupov. Hneď v úvode je potrebné poznamenať, že aj keď sa zákonodarca snaží rôznymi iniciatívami prispieť k zlepšeniu podmienok pre inovatívne a začínajúce podniky, prijaté legislatívne zmeny majú skôr celoplošný dopad na celý segment MSP, pričom nie v úplnej miere vystihujú potreby startupov.

1.1 Legislatívny rámec podpory MSP

Startupom je zvyčajne označovaný subjekt, ktorý vstupuje na trh s nízkym počiatočným kapitálom. Vyznačuje sa podnikateľskými iniciatívami s vysokým rastovým a inovačným potenciálom, ktorý dokáže naštartovať a dlhodobo podporovať inteligentný a inkluzívny hospodársky rast a tiež prilákať zahraničné investície. Svojou činnosťou prispievajú tieto inovačné podniky k rozvoju odvetví s vysokou pridanou hodnotou, regionálnej a globálnej konkurencieschopnosti a tvorbe zamestnanosti kvalifikovanej pracovnej sily.

Základným predpokladom pre vytváranie inovatívneho podnikania je nastaviť podnikateľské prostredie tak, aby bolo priaznivé pre všetky podnikateľské subjekty. Medzi opatrenia na podporu vzniku a rozvoja startupového ekosystému na Slovensku možno zaradiť nasledovné legislatívne zmeny, ktoré majú za cieľ zlepšiť podmienky pre takúto skupinu podnikateľov.

Základným strategickým dokumentom pre oblasť startupov je **Koncepcia pre podporu startupov a rozvoj startupového ekosystému v Slovenskej republike** schválená vládou Slovenskej republiky v roku 2015. Koncepcia poskytuje informácie o stave startupového prostredia na Slovensku, analyzuje fázy životného cyklu startupu, v ktorých je pre tieto podniky pomoc nevyhnutná a navrhuje konkrétne opatrenia na ich podporu, ktoré možno rozčleniť do nasledovných strategických cieľov:

- vytvorenie vhodných podmienok pre podnikanie, t.j. vytvorenie regulačného prostredia bez zbytočných prekážok pre vznik a pôsobenie startupov na trhu;
- vytvorenie a poskytovanie podporných služieb pre posilnenie ekosystému startupov, t.j. vytvorenie infraštruktúry a služieb pre podporu záujemcov o podnikanie, startup tímov, etablovaných startupov;
- financovanie najmä tzv. „Death Valley“ fázy podnikateľských iniciatív, t.j. „Údolia smrti“, kedy väčšina startupov zlyháva.

Zákon č. 290/2016 Z. z. o podpore malého a stredného podnikania a o zmene a doplnení zákona č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, ktorý nadobudol účinnosť odo dňa 01.01.2017 upravuje oblasti poskytnutia podpory pre inovačné podniky. V zmysle ustanovenia § 2 písm. g) uvedeného zákona Ministerstvo hospodárstva SR môže podporiť zakladanie a

rozvoj obchodných spoločností povinne vytvárajúcich základné imanie, so sídlom v Slovenskej republike, od vzniku ktorých neuplynulo viac ako 36 mesiacov a ktoré sú ovládané fyzickými osobami, ktoré sú jej zakladateľmi, a sú inovačným podnikom, mikropodnikom, malým podnikom alebo stredným podnikom. Predmetné ustanovenie definuje charakteristické znaky pre začínajúci podnik – startup.

Z vyššie citovaného ustanovenia je možné vyvodiť nasledujúce základné znaky vzťahujúce sa na startup. Ide teda o podnik, ktorý je:

- kapitálovou obchodnou spoločnosťou (jednoduchou spoločnosťou na akcie, akciovou spoločnosťou, spoločnosťou s ručením obmedzeným)
- so sídlom na území SR,
- od jeho vzniku neuplynulo viac ako 3 roky,
- dôvodom vzniku podniku je vytvorenie inovatívneho produktu alebo služby,
- z hľadiska veľkosti ide o mikro, malý alebo stredný podnik,
- väčšina hlasovacích práv patrí zakladateľovi startupu - fyzickej osobe.

Zákon o podpore malého a stredného podnikania má ambíciu odstrániť prekážky, ktoré startupom bránia v doterajšom prograse a v boji v konkurenčnom prostredí. Zámerom zákona je presadiť princíp „Think small first“ (najskôr myslieť v malom) v slovenskom právnom prostredí. Uplatňovanie tohto princípu má napomôcť k vytváraniu priaznivého podnikateľského prostredia pre MSP a presadzovanie záujmov MSP už pri tvorbe právnych predpisov.

Súčasťou zákona je aj výpočet foriem podpôr pre MSP, ktoré sú samozrejme použiteľné aj pre startupy. Formy priamej podpory spočívajú v podobe nezávislého finančného príspevku, dotácie a finančného nástroja. Za **nepriamu formu podpory** považuje zákon poskytovanie informácií a poradenstva v oblasti podnikania; vzdelávanie v oblasti podnikania; poskytnutie podporného poukazu súvisiaceho s prijatím služieb v oblastiach podpory; organizovanie a podpora účasti na stážach, súťažach, výstavách alebo iných podujatiach zameraných na podporu podnikania; ďalej podpora cieleného posilňovania potenciálu mikropodniku, malého podniku alebo stredného podniku, ktoré umožňuje zvyšovať jeho výkon; podpora v podobe dlhodobého odborného poradenstva a odborného tréningu, ktorého cieľom je zlepšenie podnikateľských zručností a odborný rast.

Zákon č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci o minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o štátnej pomoci) svojim znením upravuje pravidlá ochrany hospodárskej súťaže v oblasti štátnej pomoci. Predmetný zákon o štátnej pomoci upravuje aj základné práva a povinnosti poskytovateľa štátnej pomoci a poskytovateľa minimálnej pomoci; základné práva a povinnosti príjemcu štátnej pomoci a príjemcu minimálnej pomoci; výkon štátnej správy v oblasti poskytovania štátnej pomoci a minimálnej pomoci. Vo všeobecnosti sa **za štátnu pomoc považuje každá pomoc, v peňažnej alebo nepeňažnej forme, ktorá je poskytnutá na podnikanie alebo v súvislosti s podnikaním poskytovateľom** (v zmysle zákona vybraná štátna inštitúcia) **priamo alebo nepriamo z verejných prostriedkov.**

V zmysle ustanovenia § 3 ods. 2 zákona č. 358/2015 Z. z. **štátnu pomoc podľa zákonných podmienok možno poskytnúť na účely:** rozvoja regiónov; pre malý podnik a stredný podnik; na uľahčenie prístupu k financovaniu pre malý podnik a stredný podnik; na výskum, vývoj a inovácie; na podporu vzdelávania; na podporu zamestnanosti; pre znevýhodnených

zamestnancov a zamestnancov so zdravotným postihnutím; na ochranu životného prostredia; na náhradu škody spôsobenej určitými prírodnými katastrofami; na širokopásmové infraštruktúry; na kultúru a zachovanie kultúrneho dedičstva; na športové a multifunkčné rekreačné infraštruktúry; na miestne infraštruktúry; na podporu poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a vidieckych oblastí; na podporu dopravy; na uľahčenie zatvorenia uhoľných baní neschopných konkurencie; na podporu rizikových finančných investícií; na podporu rybného hospodárstva.

Štátna pomoc musí byť poskytnutá v súlade s pravidlami Európskej únie, čo znamená, že každé jej poskytnutie musí byť vopred schválené Európskou komisiou. Celý proces poskytnutia štátnej pomoci je administratívne náročný. **Minimálna pomoc**, resp. pomoc „de minimis“ alebo „podpora malého rozsahu“ je osobitnou formou podpory, ktorá je určená pre podnikateľov, nie je až tak administratívne náročná ako štátna pomoc a zároveň nenaruša hospodársku súťaž. Pre väčšinu podnikateľov platí limit pre poskytnutie minimálnej pomoci do 200 000 EUR počas trojročného obdobia.

Zákon č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov svojim znením upravuje účel, podmienky, rozsah a spôsob poskytovania dotácií a štátneho príspevku odberateľovi plynu v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky. **Dotáciu** z rozpočtovej kapitoly ministerstva na príslušný rozpočtový rok **možno poskytnúť** za podmienok ustanovených týmto zákonom a osobitným predpisom **na podporu** baníctva, tradície a histórie banských činností, odstránenia následkov banskej činnosti, úhrad sociálnych vplyvov útlmu banskej činnosti; činnosti združenia právnických osôb s účasťou ministerstva, **ktoré realizuje schémy pomoci alebo programy podpory malého a stredného podnikania**; využívania biomasy a slnečnej energie na výrobu tepla; ochrany spotrebiteľa; rozvoja priemyselnej výroby a služieb; výskumu, vývoja a inovácií; energetickej efektívnosti. Uvedené dotácie sa poskytujú fyzickým osobám podnikateľom alebo právnickým osobám, za splnenia zákonom vymedzených podmienok. Podmienky sa rôznia v závislosti od účelu dotácie.

Slovak Business Agency realizuje podporu startupov prostredníctvom **Schémy na podporu startupov** v znení dodatku č.1 (OV 84/2016). Predmetom Schémy na podporu startupov (ďalej len „schéma“) je poskytovanie pomoci de minimis (ďalej len „pomoc“) formou poradenstva a podporných služieb zameraných na podporu a rozvíjanie záujmu o podnikanie, podporu vstupu do podnikania a rozvoja inovačných aktivít začínajúcich podnikateľských subjektov, ako aj formou podpory začínajúcich podnikov prostredníctvom stáží. **Cieľom je podpora vytvárania nových podnikov a zvyšovanie atraktivity podnikania ako kariérnej voľby.** Zámerom schémy je zlepšiť podmienky pre startupy a tým zvýšiť šancu na presadenie sa inovatívnych a konkurencieschopných nápadov na trhu. Vďaka podpore poskytnutej v rámci schémy budú začínajúci podnikatelia schopní ekonomicky vhodnejšie nastaviť svoje podnikateľské zámery a bude taktiež znížené riziko ich zlyhania. Podpora je poskytovaná formou nepriamej pomoci začínajúcim podnikateľom prostredníctvom poskytovania informácií, poradenstva, podporných služieb a konzultácií pri príprave komercializácie svojich produktov. Schéma je realizovaná prostredníctvom troch komponentov, ktoré sú bližšie charakterizované v kapitole č. 5.

Zákon č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov upravuje právne vzťahy pri

poskytovanie príspevku v programovom období 2014 - 2020, postup a podmienky poskytovania príspevku, práva a povinnosti osôb v súvislosti s poskytovaním príspevku, pôsobnosť orgánov štátnej správy a orgánov územnej samosprávy pri poskytovaní príspevku a zodpovednosť za porušenie podmienok poskytnutia príspevku. V zmysle zákona sú európskymi štrukturálnymi a investičnými fondmi - **Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond, Kohézny fond, Európsky námorný a rybársky fond a Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka.**

Za príspevok sa považujú finančné prostriedky poskytované z európskych štrukturálnych a investičných fondov a finančné prostriedky poskytované zo štátneho rozpočtu určené na financovanie spoločných programov Slovenskej republiky a Európskej únie; príspevok je poskytovaný vo forme nenávratného finančného príspevku alebo podmienne vrátného finančného príspevku na realizáciu projektu na základe zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku alebo podmienne vrátného finančného príspevku alebo rozhodnutia.

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov upravuje právne vzťahy pri poskytovaní služieb zamestnanosti. Podľa § 11 predmetného zákona sa službami zamestnanosti rozumie systém inštitúcií a nástrojov **podpory pomoci účastníkom trhu práce** pri hľadaní zamestnania, zmene zamestnania, obsadzovaní voľných pracovných miest a uplatňovaní aktívnych opatrení na trhu práce s osobitným zreteľom na pracovné uplatnenie znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie.

Medzi aktívne opatrenia na trhu práce možno zaradiť poskytnutie **príspevku** úradom práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „úrad“) **na samostatnú zárobkovú činnosť** a na čiastočnú úhradu nákladov súvisiacich s prevádzkovaním samostatnej zárobkovej činnosti. Poskytnutím predmetného príspevku dochádza k motivovaniu uchádzačov o zamestnanie k rozbehnutiu vlastného podnikania. Výška príspevkov je závislá od celkovej ceny práce, typu regiónu oprávneného na poskytovanie štátnej pomoci a od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti, v ktorom bude uchádzať o zamestnanie prevádzkovať samostatnú zárobkovú činnosť. Príspevok je možné opätovne poskytnúť najneskôr po uplynutí ôsmich rokov od začiatku prevádzkovania samostatnej zárobkovej činnosti, na ktorej prevádzkovania bol občanovi poskytnutý príspevok. Ďalším príspevkom, ktorý sa poskytne priamo zamestnávateľovi je **príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie.**

Ministerstvo financií Slovenskej republiky, za splnenia zákonných podmienok, môže **na podporu udržania zamestnanosti zamestnávateľovi, ktorý je malým podnikom alebo stredným podnikom** podľa osobitného predpisu, poskytnúť finančnú pomoc. Finančnú pomoc možno poskytnúť vo forme záruky za úver poskytnutý bankou alebo úhrady časti úroku z úveru poskytnutého bankou. Zákon ďalej vo svojom znení upravuje aj množstvo iných príspevkov na podporu zamestnanosti.

Ďalším s pomedzi prijatých opatrení zlepšujúcich prostredie startupov je schválenie **zákona č. 389/2015 Z. z., ktorým došlo k uzákoneniu novej právnej formy kapitálovej obchodnej spoločnosti – jednoduchej spoločnosti na akcie** v zákone č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov. Novelizácia Obchodného zákonníka nadobudla účinnosť dňa 01.01.2017. Účelom prijatej zmeny bolo vytvoriť novú formu obchodnej spoločnosti, ktorá by bola pružnejšia v obchodnom styku, najmä pre rizikové investovania do obchodných spoločností aké sú príznačné pre startup.

Minimálna výška základného imania predstavuje sumu 1 €. Základné imanie j.s.a. je rozvrhnuté na určitý počet akcií s určitou menovitou hodnotou. Nízkou minimálnu menovitou hodnotu jednej akcie je možné využiť v startupoch, kedy sa jednotlivé akcie môžu použiť ako nepeňažný benefit pre zamestnancov alebo spolupracovníkov, pričom sa predpokladá, že hodnota akcií, za podmienky úspešnosti projektu niekoľkonásobne vzrastie. Spoločnosť zodpovedá za porušenie záväzkov celým svojím majetkom. Samotný akcionár neručí za záväzky spoločnosti. Jednoduchú spoločnosť na akcie môže založiť jedna fyzická alebo jedna právnická osoba alebo viacero osôb.

Výhodou jednoduchej spoločnosti na akcie je flexibilné nastavenie majetkových vzťahov, vstupu a výstupu investora zo spoločnosti. Taktiež prospešná je aj možnosť stanoviť, aké práva a povinnosti budú jednotlivým akciám prináležať. Predošlá právna úprava takúto kapitálovú obchodnú spoločnosť nepoznala. Jednoduchá spoločnosť na akcie pozostáva z niektorých znakov príznačných pre akciovú spoločnosť a z niektorých znakov príznačných pre spoločnosť s ručením obmedzeným.

Získanie určitej finančnej podpory pre startupy, ako podniky vyznačujúce sa vysokým inovačným potenciálom **umožňuje zákon č. 185/2009 Z. z. o stimuloch pre výskum a vývoj** a o doplnení zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, ktorý vo svojom znení upravuje podmienky poskytovania stimulov pre výskum a vývoj. Uvedené stimuly sú adresované právnickej osobe, ktorá je podnikateľom, s cieľom zvýšiť úroveň výskumu a vývoja.

Cieľom predmetného zákona je upraviť podmienky poskytnutia stimulov pre výskum a vývoj podnikateľom bez vopred vyhlásenej verejnej súťaže. Zámerom je podporiť navýšenie personálnych kapacít v oblasti výskumu a vývoja a zvýšiť objem finančných prostriedkov podnikateľskej sféry do výskumu a vývoja.

Stimuly pozostávajú z **dotácie** z prostriedkov štátneho rozpočtu **na podporu základného výskumu** alebo **priemyselného výskumu** alebo **experimentálneho vývoja** alebo **vypracovanie štúdie uskutočniteľnosti projektu** alebo **z úľavy na dani z príjmu** podľa osobitného predpisu. Poskytovateľom stimulov je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a Ministerstvo financií Slovenskej republiky. **Žiadateľom o stimuly, v zmysle zákona, môže byť mikropodnikateľ, malý podnikateľ, stredný podnikateľ** a veľký podnikateľ.

Zákon č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov **upravuje podmienky poskytovania štátnej podpory výskumu a vývoja**, postavenie a úlohy orgánov s pôsobnosťou v oblasti vedy a techniky vrátane Agentúry na podporu výskumu a vývoja, dlhodobý zámer štátnej vednej a technickej politiky, národný program rozvoja vedy a techniky a informačné zabezpečenie výskumu a vývoja. Predmetný zákon definuje **pojem inovácia, pričom sa ňou rozumie nový alebo zdokonalený výrobok alebo nová alebo zdokonalená služba, ktoré sú uplatniteľné na trhu a založené na výsledkoch** výskumu a vývoja alebo **podnikateľskej činnosti**. Do definície sú v zmysle ustanovenia § 2 ods. 5 zákona o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja zaradené aj ďalšie vymedzenia pojmu. Žiadateľom o finančné prostriedky na podporu projektu výskumu a vývoja alebo rozvojového projektu môže byť aj právnická osoba alebo fyzická osoba - podnikateľ. Projekt, na ktorého riešenie žiadateľ požaduje finančné prostriedky, je súčasťou žiadosti. Vyššie spomenuté subjekty, právnická osoba alebo fyzická osoba – podnikateľ, sú podnikateľmi, ktorí v rámci svojej podnikateľskej činnosti uskutočňujú aj výskum a vývoj. Na

základe uvedeného môžu aj startupy požiadať o finančné prostriedky na podporu svojho projektu spočívajúceho na výskume aj vývoji inovatívneho produktu alebo služby.

S pomedzi ďalších opatrení, ktoré smerujú k zlepšeniu podnikateľského prostredia vo všeobecnosti, môžeme uviesť, schválenie **zákona č. 177/2018 Z. z.** o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (**zákon proti byrokracii**). Tento jedno paragrafový zákon nadobudol účinnosť dňa 01.09.2018, pričom v zmysle dôvodovej správy je jeho úlohou **zaviesť povinnosť pre orgány verejnej moci získavať a používať pri svojej úradnej činnosti údaje evidované v informačných systémoch verejnej správy** a zároveň má za cieľ oslobodiť fyzické osoby a právnické osoby od povinnosti predkladať najčastejšie požadované výpisy z registrov pri najčastejších životných situáciách, v ktorých dochádza ku komunikácii občanov so štátom (výpis z listu vlastníctva, výpis z obchodného registra, výpis zo živnostenského registra, a výpisy a odpisy z registra trestov).

Hlavným dôvodom prijatej právnej úpravy **bola snaha o odbúranie administratívnej záťaže fyzických osôb a právnických osôb**, nakoľko je neúčelné, aby orgány verejnej moci požadovali preukazovanie skutočností uvedených v dokladaných listinných výpisoch príslušných registrov, ak si tieto skutočnosti vedia samé preveriť prostredníctvom informačných systémov verejnej správy alebo sú im známe z ich úradnej činnosti.

Na to, aby dochádzalo k vzniku nových a životaschopných startupov je potrebné vyvíjať osvetovú činnosť už v školskom prostredí. Jednou z foriem podpory vytvárania a rozvoja je podpora duálneho vzdelávania. Viacerými legislatívnymi zmenami dochádza k postupnému zatraktívňovaniu systému duálneho vzdelávania, čo by mohlo pozitívne pôsobiť na študentov a viesť ich k inovatívnej činnosti. Priamo získanými skúsenosťami v niektorom z podnikov môže študentom vnuknúť nové inovatívne myšlienky, ktoré neskôr môžu smerovať k vytvoreniu zaujímavého startupu. Národná rada Slovenskej republiky dňa 14.06.2018 schválila **zákon č. 209/2018 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 61/2015 Z. z. **o odbornom vzdelávaní a príprave** a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Zákon sa zameriava na odstránenie pomyselných bariér pri vstupe stredných odborných škôl a zamestnávateľov do systému duálneho vzdelávania. Predmetná novela má prispieť k zatraktívneniu využívania tohto inštitútu zainteresovanými subjektmi.

Zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov upravuje podmienky pre štátnych príslušníkov tretích krajín, aby mali možnosť pricestovať na územie SR, zdržať sa a rozvíjať svoj startup. Ide o nástroj podpory rozvíjania startupov na našom území označený aj ako „**startup víza**“. Cudzinci, štátni príslušníci tretích krajín sa zvyčajne na území SR môžu zdržiavať 90 dní v rámci 180 dní. Ak uvedené subjekty chcú zotrvať dlhšie musia požiadať o národné víza alebo o udelenie prechodného pobytu.

V zmysle ustanovenia § 15 zákona o pobyte cudzincov **národné vízum** môže byť štátnemu príslušníkovi tretej krajiny udelené, ak je to v záujme Slovenskej republiky. Predmetné národné vízum na pobyt dlhší ako tri mesiace, možno udeliť **najviac na dvanásť mesiacov**. Spolu so žiadosťou o udelenie národného víza príslušník tretej krajiny priloží (okrem iných zákonom stanovených dokumentov) doklad preukazujúci účel pobytu. Podľa ustanovenia § 32 zákona o pobyte cudzincov **účel pobytu** štátny príslušník tretej krajiny preukáže predložením **podnikateľského zámeru na realizáciu inovatívneho projektu**. Z uvedeného vyplýva, že podnikateľ, ktorý so sebou na územie SR prináša startup sa môže po splnení všetkých zákonom stanovených podmienok zdržať na našom území po dobu až jedného roka. Po uplynutí tejto doby, môže podnikateľ požiadať o prechodný pobyt na účel podnikania.

Zvýhodnenie startupistov spočíva aj vo výške finančného zabezpečenia podnikateľskej činnosti (§ 32 ods. 7 zákona o pobyte cudzincov) právnických osôb. Pri právnických osobách so zvyčajnou podnikateľskou činnosťou štátny príslušník tretej krajiny musí preukázať stonásobok životného minima, ak ide o **podnikateľský zámer na realizáciu inovatívneho projektu postačí preukázať výšku štyridsaťnásobku životného minima**.

Inovatívne podniky ako sú startupy často využívajú ochranné známky, ktoré chránia ich produkty alebo služby. Aj v tejto oblasti práv duševného vlastníctva došlo k pozitívnym zmenám. Transpozíciou smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2436 o aproximácii právnych predpisov členských štátov v oblasti ochranných známok došlo **zákonom č. 291/2018 Z. z.** k doplneniu a zmene vnútroštátneho zákona č. 506/2009 Z. z. **o ochranných známkach**. Novelizáciou zákona dochádza k **upusteniu od podmienky grafického vyjadrenia ochrannej známky**. Podstata zmeny spočíva vo vytvorení priestoru pre **zápis aj netradičných druhov ochranných známok**, ale aj posilnenie práv majiteľov ochrannej známky a prehĺbenie zásady poskytovania ochrany len ochranným známkam skutočne používaným relevantným spôsobom.

1.2 Inštitucionálny rámec podpory MSP

V súčasnosti je systém podpory mikro, malých a stredných podnikov (MSP) pomerne ucelený, no napriek tomu neprehľadný. Priama (finančná) a tiež nepriama (nefinančná) podpora MSP je vo všeobecnosti charakterizovaná množstvom aktérov a vzájomnými zložitými väzbami. Ústredné orgány štátnej správy sa koncentrujú v oblasti tvorby politiky a získavania zdrojov. Následne špecializované agentúry, bankové inštitúcie a fondy vykonávajú realizáciu príslušných politík, pričom ich iniciátorom a zakladateľom sú orgány štátnej správy, resp. záujmové, profesijné a stavovské organizácie.

Obrázok 1: Prehľad inštitucionálnych úrovní a oblastí podpory pre MSP v SR

Úroveň EÚ

Európska komisia (DG GROW, DG REGIO), európske agentúry (EASME) - stratégie + programy
Európske finančné inštitúcie: EIB, EIF, EBOR – finančné schémy

Národná úroveň – legislatívna a strategická

ministerstvá (MH SR, MŠVVaŠ SR, MPSVaR SR a ďalšie) - legislatíva, stratégie + programy
ostatné orgány štátnej správy (Úrad podpredsedu vlády pre investície a informatizáciu, UNMS SR) - programy + opatrenia

Národná úroveň – implementačná

špecializované podporné agentúry (SBA, SIEA, SARIO, PPA, CVTI a ďalšie) – opatrenia
štátne finančné inštitúcie: SZRB, Eximbanka SR – finančné schémy

Úroveň regiónu

Regionálne samosprávy (VÚC) – stratégie
Pracoviská špecializovaných agentúr v regiónoch, regionálne rozvojové agentúry - opatrenia

Iniciatívy súkromného sektora

obchodné komory, podnikateľské zväzy a združenia - opatrenia
komerčné banky a iné fin. inštitúcie participujúce na podporných opatreniach – finančné schémy

Podpora so zameraním na začínajúcich podnikateľov a startupy

Najvýznamnejšiu úlohu na úrovni EÚ zohráva **Európska komisia** a jej jednotlivé **generálne direktoriáty (DG)**. Z hľadiska podpory MSP sú najvýznamnejšími **Generálny direktoriát pre rast (DG GROW)** zastrešujúci oblasť vnútorného trhu tovarov a služieb, podporuje podnikanie a rast pomocou zníženia administratívnej záťaže malých podnikov, uľahčením prístupu k financovaniu pre malé a stredné podniky, podporou prístupu na globálne trhy pre podniky z EÚ, tvorí politiku ochrany a presadzovania práv priemyselného vlastníctva, koordinuje konanie EÚ v systéme medzinárodného práva duševného vlastníctva, pomáha inovátorom efektívne využívať práva duševného vlastníctva. **Generálny direktoriát pre regionálny rozvoj (DG REGIO)** zastrešuje oblasť politiky kohézie a vyrovnávania ekonomických rozdielov, pod ktorú patria európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF).

Z fondov EŠIF sú financované operačné programy v jednotlivých členských krajinách EÚ, v rámci nich sú realizované aj opatrenia na podporu MSP. Okrem toho DG REGIO prostredníctvom agentúry EASME realizuje program COSME, ktorý je osobitne určený na podporu MSP. Program COSME obsahuje rôzne formy podpory MSP, medzi iným financuje sieť Enterprise Europe Network a propagačné akcie a výmeny osvedčených postupov ako Európsky týždeň malých a stredných podnikov, Európska sieť ambasádoriek podnikateliek, Európska sieť pre mentoring a podporu žien - podnikateliek, výmenný program Erasmus pre podnikateľov.

- Iniciatívy a nástroje zamerané na posilnenie startup ekosystému (vrátane slovenského) v priestore EÚ¹;
- **Startup Europe** – iniciatíva Európskej komisie, ktorej cieľom je posilniť podnikateľské prostredie pre podnikateľov v oblasti IKT v priestore EÚ
- **Startup Scaleup initiative** – založená na oznámení Európskej komisie a spustená v roku 2016. Medzi hlavné ciele iniciatívy patrí odstránenie prekážok na jednotnom trhu pri budovaní ekosystémov a rozvoj príležitosti pri ich spustení t.j. prepojenie klastrov, stakeholderov a miestnych ekosystémov v celej Európe.
- **Digital Innovation and Scale-up Initiative** – spoločná iniciatíva Európskej komisie, Európskej investičnej banky, Európskeho investičného fondu, Európskej banky pre obnovu a rozvoj a Svetovej banky a Medzinárodnej finančnej spoločnosti, ktorá bola spustená v roku 2019. Zameriava sa na nedostatočné investície v strednej a východnej Európe a juhovýchodnej Európe (CESEE). Zriaďuje prvý regionálny investičný nástroj, ktorý sa zameriava na digitálne inovácie a rozširovanie digitálnych startupov v regióne.
- **A Manifesto for Change and Empowerment in the Digital Age - nástroj Scaleup**, 49 bodový plán, navrhnutý, napísaný a spravovaný startupovými združeniami a podnikmi. Opatrenia v rámci plánu sú rozdelené do 6 okruhov: kompletizácia jednotného trhu, mobilizácia kapitálu, realizácia nápadov, inovácie v energetike, vzdelávanie, monitorovanie a hodnotenie. Spustený v roku 2016 počas digitálneho zhromaždenia v Bratislave.²

Európska investičná banka (EIB) podporuje investičné projekty, ktoré napomáhajú znížiť rozdiely v oblasti regionálneho rozvoja a posilniť hospodársku konkurencieschopnosť. EIB uzatvorila zmluvy o poskytnutí sprostredkovaných pôžičiek so slovenskými bankami a lízingovými spoločnosťami, ktoré využívajú finančné prostriedky od EIB na financovanie projektov realizovaných MSP a stredne kapitalizovanými podnikmi. Tieto úverové linky spĺňajú prioritu EIB, ktorou je podpora malých podnikov v Európe, a napomáhajú k zlepšeniu prístupu malých a stredných podnikov k strednodobému a dlhodobému financovaniu za výhodných finančných podmienok.

Európsky investičný fond (EIF) je súčasťou skupiny Európskej investičnej banky. Jeho hlavným cieľom je podporovať mikropodniky, malé a stredné podniky v Európe tým, že im pomáha získať finančné prostriedky. EIF poskytuje rizikový a rastový kapitál, záruky a nástroje mikrofinancovania, ktoré sa špecificky zameriavajú na tento trhový segment. V tejto úlohe podporuje EIF ciele EÚ na podporu inovácií, výskumu a vývoja, podnikania, rastu a zamestnanosti.

¹ Európska komisia (2019). Digital Single Market. Startup Europe. Dostupné online: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/startup-europe>

² ScaleUp Europe. A manifesto for change. Dostupné online: <http://scaleupeuropemanifesto.eu/>

Podpora začínajúcich podnikateľov a startupov v rámci EIF:

Program COSME (Program pre konkurencieschopnosť MSP na roky 2014-2020)

- Prístup MSP k financovaniu v rôznych fázach životného cyklu t.j. pri založení, rozširovaní alebo prevode podniku. Financovanie je zabezpečené na základe dohody prostredníctvom finančných inštitúcií (banky, záručné inštitúcie, fondy, atď.)
- Podpora vzdelávania podnikateľov, mentoring, rozvoj podporných služieb pre nových potencionálnych podnikateľov.

Program InnovFin³ predstavuje finančný nástroj v rámci programu Horizont 2020 pre zlepšenie prístupu európskych inovačných podnikov k financovaniu.

- InnovFin SME Guarantee Facility (záručný fond pre MSP) – dlhový nástroj na podporu prístupu k úverovému financovaniu t.j. úvery, záruky, protizáruky a rizikové financovanie.
- InnovFin Equity – kapitálový nástroj, ktorý sa zameriava na fondy rizikového kapitálu, podporujúce počiatočnú fázu projektov.

Na Slovensku sú programy COSME a InnovFin realizované ČSOB bankou⁴ vo forme úverov so zárukou od EIF.

Európska banka pre obnovu a rozvoj (EBOR) uskutočňuje na Slovensku finančný program SLOVSEFF, zameraný na financovanie projektov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a zvyšovania energetickej efektívnosti. Program nie je možné kombinovať so štrukturálnymi fondami EÚ alebo inou formou financovania prostredníctvom grantov.

Najdôležitejším inštitucionálnym aktérom na podporu MSP z pohľadu programov štátnej pomoci a ďalších iniciatív ústredných orgánov štátnej správy je **Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR)**, ktoré pôsobí ako garant a koordinátor mnohých aktivít v uvedenej oblasti. Medzi najvýznamnejšie aktivity MH SR v oblasti malého a stredného podnikania patria štátne podporné programy, ktoré sa realizujú v súlade so zákonom č. 358/2015 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov. V kompetencii MH SR je aj poskytovanie dotácií v zmysle zákona o podpore na zriadenie priemyselných parkov a poskytovanie investičnej pomoci na rozvoj regiónov.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR) podporuje projekty výskumu a vývoja prostredníctvom stimulov pre výskum a vývoj v zmysle zákona č. 185/2009 Z. z. V zmysle § 8 a § 8a zákona č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja v znení neskorších predpisov MŠVVaŠ SR môže poskytnúť dotácie aj na vedecko-technické služby na podporu výskumu a vývoja. MŠVVaŠ SR je riadiacim orgánom Operačného programu Výskum a inovácie.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVR SR) ako ústredný orgán štátnej správy pre stratégiu zamestnanosti, koordináciu jej tvorby a realizácie a politiku trhu práce, riadi výkon štátnej správy uskutočňovanej Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny v oblasti sociálnych vecí a služieb zamestnanosti na druhom stupni a úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny na prvom stupni. Podnikatelia a potenciálni podnikatelia - oprávnené osoby môžu

³ Európsky dvor audítorov. 2019. Európsky fond pre strategické investície: Aby bol úplne úspešný, je potrebné prijať opatrenia. Dostupné online: <http://publications.europa.eu/webpub/eca/special-reports/efsi-3-2019/sk/>

⁴ Skakulík, T. (2019). Podnikateľské úvery s podporou európskych inštitúcií. Dostupné online: <https://www.podnikajte.sk/financie-na-podnikanie/podnikatelske-uvery-s-podporou-europskych-instituci>

požiadať o podporu a pomoc prostredníctvom nástrojov aktívnych opatrení na trhu práce a podpory zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím podľa zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Začínajúci podnikatelia tak môžu získať v rámci nástrojov aktívnych opatrení trhu práce: Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49) a Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti (§ 57).

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPRV SR) v zmysle zákona č. 543/2007 Z. z. riadi a usmerňuje poskytovanie podpôr v poľnohospodárstve, potravinárstve, lesnom hospodárstve a rybnom hospodárstve z prostriedkov štátneho rozpočtu a vykonáva finančné riadenie podpôr poskytovaných z európskych poľnohospodárskych fondov okrem ENRF⁵. Právnickým osobám a fyzickým osobám ministerstvo v zmysle platnej legislatívy vydáva povolenia na výrobu liehu a spracovanie liehu v liehovarníckom závode a jeho uvádzanie na trh a osvedčenia na výrobu tabakových výrobkov. V programovom období 2014 – 2020 je MPRV SR riadiacim orgánom Programu rozvoja vidieka, OP Rybné hospodárstvo, Integrovaného regionálneho operačného programu ako aj Programov cezhraničnej spolupráce 2014 – 2020.

Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (ÚPVII) je ústredným orgánom štátnej správy pre riadenie, koordináciu a dohľad nad využívaním finančných prostriedkov z fondov Európskej únie, v oblasti informatizácie spoločnosti a investícií. V oblasti informatizácie spoločnosti ÚPVII zabezpečuje centrálné riadenie informatizácie spoločnosti a tvorbu politiky jednotného digitálneho trhu, rozhodovanie o využívaní finančných zdrojov vo verejnej správe pre informačné technológie, centrálnu architektúru integrovaného informačného systému verejnej správy a koordináciu plnenia úloh v oblasti informatizácie spoločnosti. V oblasti investícií ÚPVII zabezpečuje strategické plánovanie a strategické projektové riadenie vrátane vypracovania národného strategického investičného rámca, ako aj koordináciu investičných projektov určených vládou SR. Okrem toho plní aj úlohy spojené s odborným, organizačným a technickým zabezpečovaním činnosti podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu. Na podporu startupov a začínajúcich podnikateľov ÚPVII **v roku 2019 vyhlásilo dvojfázovú výzvu na predkladanie žiadosti o poskytnutie pomoci na podporu inovačného zoskupenia a inovatívnych projektov v Slovenskej republike č. SRINRR 4/2019. Cieľom prvej výzvy je výber inovačného zoskupenia, zameraného na zrealizovanie vzdelávacieho programu** (projektové riadenie a tvorba biznis plánov, rozvoj podnikania a možnosti financovania, prezentačné komunikačné zručnosti so zákazníkmi, obchodnými partnermi...). **V rámci druhej výzvy bude prebiehať výber dvoch úspešných žiadateľov, oprávnených pre druhú výzvu. Výsledkom je absolvovanie pobytu v zahraničnom akcelerátore** (Smart City Works v spolupráci s Center for Innovative Technology).⁶

Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky (ÚNMS SR) je ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť technickej normalizácie, metrológie, kvality, posudzovania zhody a akreditácie orgánov posudzovania zhody. ÚNMS SR zriadil Národné kontaktné miesto pre výrobky, ktorého hlavnou úlohou je napomôcť pri realizácii princípu vzájomného uznávania v zmysle nariadenia EP a Rady (ES) č. 764/2008. Podáva podnikateľským subjektom a príslušným orgánom iných členských štátov informácie o uplatňovaní princípu vzájomného uznávania, o národných technických pravidlách a národnej

⁵ Európsky námorný a rybársky fond 2014 - 2020

⁶ Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu. 2019. Podpora inovácií. Dostupné online: <https://www.vicepremier.gov.sk/sekcie/investicie/podpora-inovaci/index.html>

legislatíve. Úradom bolo zriadené aj Národné informačné stredisko pre technickú normalizáciu, ktoré sprístupňuje verejnosti vydané normy STN a dokumenty prijaté medzinárodnými, európskymi a zahraničnými normalizačnými organizáciami a poskytuje informácie z oblasti technickej normalizácie. Medzi aktivity UNMS SR zamerané na MSP patrí okrem zriadeného Národného kontaktného miesta pre výrobky aj Národná cena SR za kvalitu, Súťaž TOP manažéri kvality a Národná cena SR za spoločenskú zodpovednosť.

Slovak Business Agency (SBA) predstavuje v SR kľúčovú a najstaršiu špecializovanú inštitúciu z hľadiska podpory MSP. Vznikla v roku 1993 spoločnou iniciatívou EÚ a vlády SR. Je to jedinečná platforma verejného a súkromného sektora. Poskytuje rôzne druhy podpory a pomoci pri vzniku a rozvoji podnikania. Je realizátorom Národných projektov (Monitoring podnikateľského prostredia, Internacionalizácia MSP, NPC II – BA kraj, NPC v regiónoch). Poskytuje podporu MSP aj prostredníctvom ďalších aktivít ako napr. Startup Sharks, Podpora úspešnej podnikateľskej praxe, Podpora rodinného podnikania. Zároveň participuje na medzinárodných projektoch ako napr. SHAR – EEN, KET4CleanProduction, THINGS+, CORD, SENSES, AROUND-ME, MOVECO, COCO4CCI, Biz4Fun. Finančná podpora je poskytovaná prostredníctvom mikropôžičkového programu a fondov rizikového kapitálu v správe Národného holdingového fondu. Podpora startupov a začínajúcich podnikateľov je realizovaná prostredníctvom:

Národný holdingový fond

Sprostredkovateľ pre fondy rizikového kapitálu, ktorý v súčasnosti spravuje 3 fondy rizikového kapitálu, z ktorých sú na podporu startupov a začínajúcich podnikateľov zamerané:

- **Slovenský Rozvojový Fond, a. s.,** - realizácia investícií do zabehnutých alebo začínajúcich spoločností, formou vkladu do základného imania spoločnosti.
- **Fond inovácií a technológií, a. s.,** - najmä podpora projektov, ktoré prichádzajú s novými riešeniami aktuálnych problémov v spoločnosti. Ide o podporu podnikov v počiatočných fázach svojej existencie a zároveň majú potenciál na rast a expanziu. Okrem finančnej podpory sa aktívne zapája do rozvoja podporovaných firiem, a poskytovania poradenstva v kľúčových situáciách.

Národný projekt NPC II – Bratislavský samosprávny kraj a Národný projekt NPC v regiónoch

- **Akceleračný program** – poskytovanie odborného poradenstva, informácií pri zakladaní podniku a pomoc pri tvorbe podnikateľského plánu, budovanie vzťahu k podnikaniu, zvyšovanie motivácie pre tvorbu nových podnikateľských nápadov, rozvoj základných podnikateľských zručností a zjednodušenie procesu vstupu do podnikania.
- **Inkubačný program** – podpora začínajúcich mikro, malých a stredných podnikov a zvýšenie miery ich prežitia v prvých kritických rokoch podnikania. Účelom programu je znížiť riziko a mieru zániku začínajúceho podniku, pomôcť podnikateľovi v rozvíjaní a posilňovaní jeho zručností, tak aby zvýšil svoju konkurencieschopnosť a dokázal vytvárať aj nové pracovné miesta.
- **Stážový program** – poskytuje možnosť pre začínajúceho podnikateľa ako aj záujemcu o podnikanie spoznať nové trhy, získať biznis kontakty alebo poznatky o nových podnikateľských trendoch a to prostredníctvom svojich služieb ako napr. účasť na stážových pobytoch alebo na medzinárodných odborných podujatiach.

Podpora v rámci akceleračného a inkubačného programu sa uskutočňuje **prostredníctvom poradenstva, využívania kancelárskych priestorov a účasti na podujatiach**. Stážový program navyše poskytuje možnosť pobytu vo vybranej krajine (maximálne 3 mesiace).

Štátne programy

- **Program na podporu startupov** – podpora začínajúcich podnikateľov aj nepodnikateľov prostredníctvom zabezpečenia účasti na domacom alebo zahraničnom podujatí, mentoringu resp. odborného poradenstva (oblasť energetiky, IT, IKT, marketingu) a účasti na zahraničných stážach vo svetových startupových inkubátoroch, ktorá je určená výhradne pre podnikateľov.

Vybrané medzinárodné projekty a iniciatívy

- **Erasmus pre podnikateľov** – poskytuje novým alebo nádejným podnikateľom príležitosť učiť sa od skúsených podnikateľov z iných zúčastnených krajín, ktorí vlastnia, riadia, prípadne prevádzkujú MSP.
- **Projekt Biz4Fun** – podpora vytvárania nových firiem a zlepšenie situácie mladých ľudí na trhu práce prostredníctvom prezentácie osvedčených postupov v oblasti zakladania a rozvoja inkubátorov, spolupráce dotknutých stakeholderov, tvorba online produktov zameraných na zakladanie startupov či online kurzov súvisiacich so založením a riadením obchodných spoločností.
- **Projekt Enterprise Europe Network**

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO) je štátnou príspevkovou organizáciou MH SR. Hlavným poslaním agentúry SARIO je akcelerovať slovenskú ekonomiku prostredníctvom získavania investícií, zviditeľňovať postavenie Slovenska v medzinárodných politických, ekonomických a spoločenských štruktúrach, napomáhať slovenskému podnikateľskému prostrediu pri prenikaní na medzinárodné trhy v súlade s koncepciou zahranično-ekonomickej politiky SR. V rámci podpory rozvoja investícií a obchodu zabezpečuje propagáciu výhod slovenského podnikateľského a investičného prostredia, získava investorov, organizuje aktivity na podporu obchodu so zahraničím, poskytuje konzultačnú činnosť. Medzi jej ďalšie aktivity patrí aj účasť na špecializovaných výstavách a veľtrhoch, realizácia obchodných misií v zahraničí, prijímanie zahraničných misií, vzdelávacie programy pre exportérov a poskytovanie poradenských služieb v tuzemsku a v zahraničí. Ponúkané služby sú kategorizované do 3 skupín: operatívne služby, reinvestičné služby a strategické služby.

Slovenská inovačná a energetická agentúra (SIEA) je príspevkovou organizáciou zriadenou MH SR. Je nezávislou odbornou autoritou v oblasti rozvoja inovácií a v oblasti energetiky. Jej úlohou je získavanie, spracovávanie a zverejňovanie informácií o činnosti fyzických a právnických osôb v oblasti rozvoja inovácií a v oblasti energetiky, o hospodárení s energiou a racionálnom využívaní zdrojov energie. SIEA plní aj funkciu technologickej agentúry. V oblasti priemyselného výskumu, inovácií a transferu výsledkov výskumu do praxe má tak riadiacu, komunikačnú a koordinačnú funkciu. V rámci programového obdobia 2014 - 2020 implementuje dva operačné programy – OP Kvalita životného prostredia (OP KŽP) a OP Výskum a inovácie (OP VaI).

Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR) je ako priamo riadená organizácia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR národným informačným centrom pre vedu, techniku, inovácie a vzdelávanie. Jeho súčasťou je špecializovaná vedecká knižnica SR. Koordinuje činnosť a zabezpečuje prevádzku interdisciplinárnych výskumno-

vývojových centier a národných infraštruktúr pre výskum, vývoj, inovácie a vzdelávanie. Prevádzkuje Portál stimuly pre výskum a vývoj ako aj Kanceláriu Národných kontaktných bodov pre komunitárny program Horizont 2020. Centrum transferu technológií pri CVTI SR ponúka verejným vedeckovýskumným inštitúciám, podnikateľským subjektom, študentom, ale aj širokej verejnosti služby a poradenstvo v oblasti ochrany a komercializácie duševného vlastníctva. Súčasťou centra je aj stredisko patentových informácií PATLIB, ktoré zabezpečuje poskytovanie niektorých z uvedených služieb centra. Okrem poskytovaných služieb centrum buduje a prevádzkuje Národný portál pre transfer technológií, a tiež tvorivú dielňu FabLab prevádzkovanú v spolupráci s Francúzskym inštitútom na Slovensku, Magistrátom Hl. m. SR Bratislavy, Univerzitným vedeckým parkom UK v Bratislave a FIIT STU. Poskytuje malým a začínajúcim podnikateľom, ale aj širokej verejnosti – potenciálnym podnikateľom, možnosť tvorivo overovať teóriu s praxou, oboznámiť sa s progresívnymi technológiami digitálnej výroby, interaktívne vytvárať funkčné prototypy, či dizajnové produkty, alebo len jednoducho „zhmotňovať“ svoje nápady. Medzi programy podporujúce MSP v oblasti výskumu a vývoja patrí: Program Eurostars 2, Spoločné podniky ECSEL, Európska iniciatíva EUREKA.

Slovenská záručná a rozvojová banka, a.s. (SZRB) je bankou zameranou najmä na podporu a rozvoj malého a stredného podnikania na Slovensku. Poslaním SZRB je podporovať a rozvíjať malé a stredné podnikanie na Slovensku, s cieľom hľadať priestor na trhu tam, kde komerčné banky z rôznych dôvodov nevstupujú, alebo vstupujú len s limitovaným objemom zdrojov. Na splnenie poslania využíva banka okrem svojich úverových produktov aj partnerskú spoluprácu s komerčnými bankami a ostatnými inštitúciami podporujúcimi cieľový segment. Podpora vrátane začínajúcich podnikateľov je realizovaná prostredníctvom:

- **Dlhodobý úver „Moja pôda“ pre mladých farmárov⁷** – odkúpenie poľnohospodárskej pôdy pre poľnohospodárskych výrobcov.
- **MIKROúver** – forma priameho úveru na realizáciu podnikateľských zámerov na území SR.
- **Úver Podnikateľka⁸** – umožnenie a zjednodušenie prístupu k úverovým zdrojom existujúcim i začínajúcim ženám - podnikateľkám, pomoc ženám – podnikateľkám k rozvoju ich podnikateľských činností, resp. pri začiatkoch ich podnikateľskej činnosti.
- **Úver Podnikanie Mladých⁹** – podpora rozvoja podnikateľských aktivít začínajúcich a existujúcich mladých podnikateľov a zjednodušenie ich prístupu k úverovým zdrojom, pomoc pri začiatkoch ich podnikateľskej činnosti, poskytnutie počiatočného kapitálu aj vysokoškólakom na rozvoj podnikateľskej činnosti počas štúdia alebo po ukončení štúdia.

EXIMBANKA SR je jediným priamym finančným nástrojom štátu využívaným pri podpore exportu. Jej hlavným cieľom je zvýšenie konkurenčnej schopnosti slovenských vývozcov tovarov a služieb na medzinárodných trhoch. EXIMBANKA SR ponúka celú škálu finančných produktov spojených s vývozom, predovšetkým úverové poistenie, financovanie a záruky. Na strane importu je to dovoz technológií, ktoré v konečnom dôsledku umožňujú vývoz kvalitnejšej produkcie s vysokou mierou pridanej hodnoty. Pôsobnosť v oblasti podpory

⁷ Slovenská záručná a rozvojová banka. Dostupné online:

<https://www.szrb.sk/files/files/Uver%20MOJA%20PODA%20pre%20mladych%20farमारov.pdf>

⁸ Slovenská záručná a rozvojová banka. Dostupné online:

https://www.szrb.sk/files/files/Uver_PODNIKATELKA.pdf

⁹ Slovenská záručná a rozvojová banka. Dostupné online.

https://www.szrb.sk/files/files/Uver_PODNIKANIE_MLADYCH.pdf

podnikania a inovácií ukladá samosprávnym krajom zákon o samosprávnych krajoch č. 302/2001 Z. z. a zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja. Jednotlivé samosprávne kraje spracovali programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja vyšších územných celkov a stratégie výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky (RIS3) prostredníctvom rozvoja inovácií, vedy a technológií.

Regionálne poradenské a informačné centrum Prešov (RPIC Prešov) je prioritne zamerané na podporu podnikania prostredníctvom poradenstva a vzdelávania. Prostredníctvom informačných služieb v rámci siete Enterprise Europe Network. prevádzkuje Technologické inkubátorové centrum.

Integrovaná sieť regionálnych rozvojových agentúr (ISRRA) napomáha trvalo udržateľnému hospodárskemu rozvoju a sociálnemu rozvoju regiónov v súlade s regionálnou politikou štátnej správy a samosprávy. Regionálne rozvojové agentúry sa podieľajú na viacerých činnostiach, najmä na poskytovaní informácií a poradenských služieb, predovšetkým v oblasti štrukturálnych fondov, aktivizovanie regiónu v oblasti získavania domácich a zahraničných grantov, podporovanie vstupu investícií do regiónov, budovanie partnerstiev.

Združenie podnikateľov Slovenska (ZPS) sa vo svojej činnosti ťažiskovo sústreďuje na zásadné otázky vytvárania a garantovania zodpovedajúceho podnikateľského prostredia, analyzuje a vyhodnocuje ekonomické, legislatívne a sociálne podmienky podnikania s dôrazom na praktické poznatky svojich členov, zúčastňuje sa na tvorbe a realizácii hospodárskej politiky štátu a obcí a na príprave a tvorbe právnych predpisov, dotýkajúcich sa podnikateľskej činnosti.

Slovenský živnostenský zväz (SŽZ) združuje na základe dobrovoľnosti živnostenské spoločenstvá, cechy, združenia a spolky. Cieľom SŽZ je tlmočiť, presadzovať a obhajovať záujmy živnostníkov, malých a stredných podnikateľov vo vzťahu k štátnym, regionálnym a miestnym orgánom, k organizáciám zamestnancov a tiež k neštátnym a mimovládnym organizáciám. Pre svojich členov a pre ich členské organizácie poskytuje priamo alebo sprostredkované odborné konzultačné, poradenské informačné služby vo všetkých oblastiach záujmu, ako aj vzdelávacie aktivity aj v spolupráci so zahraničím na témy technické, obchodné, právne.

Komerčné banky aktívne participujú na financovaní malých a stredných podnikov na Slovensku prostredníctvom využitia externých zdrojov. **VÚB, a.s.** (Všeobecná úverová banka) poskytuje úvery zo zdrojov EBRD na základe úverovej linky Podpora rozvoja energetickej efektívnosti, investičný úver zo zdrojov EIB určený na podporu regionálneho rozvoja, zameraný na podporu odvetví ako životné prostredie, infraštruktúra, rozvoj vedomostnej ekonomiky a spoločnosti, efektívne využívanie energií, zdravotníctvo a vzdelávanie, preklenovací úver z EÚ fondov i úvery zabezpečené rýchlou zárukou SZRB. **UniCredit Bank, a.s.** poskytuje investičné úvery od EIF, EIB a CEB. **Tatrabanka, a.s.** poskytuje bankové produkty na investičné aktivity s podporou štrukturálnych fondov Európskej únie a úvery na predfinancovanie príspevku, nákupu technológií a strojov či riešenia nehnuteľností. **OTP Banka, a.s.** v rámci Európskeho nástroja mikrofinancovania „Progress“ zriadeného Európskou úniou v spolupráci s EIF ponúka úverové produkty pod názvom OTP EÚ MIKROúvery. **Slovenská sporiteľňa, a.s.** v spolupráci s Európskou investičnou bankou (EIB) ponúka výhodné úvery na financovanie investičných projektov a prevádzkových potrieb malých a stredných podnikov z úverovej linky EIB. Poskytuje aj úvery z úverovej linky EBRD na podporu energetickej efektívnosti v súkromnom sektore i úvery zabezpečené rýchlou

zárukou SZRB. Podpora začínajúcich podnikateľov je realizovaná prostredníctvom **zvýhodneného splátkového úveru v rámci programu EaSI** (Program pre zamestnanosť a sociálnu inováciu), ktorý je určený začínajúcim podnikateľom, živnostníkom, firmám, slobodným povolaniam a poľnohospodárom prostredníctvom zníženej úrokovej sadzby krytím časti úverového rizika zo strany EIF.

Spoločnosť **SZRB Asset Management, a.s.** spravuje alternatívny investičný fond Slovak Investment Holding (SIH), Slovenský záručný a rozvojový fond (SZRF) a pôsobí ako národný koordinačný orgán pre implementáciu Investičného plánu pre Európu.

Slovak Investment Holding, a. s. (SIH) je alternatívny investičný fond, prostredníctvom ktorého sú implementované finančné nástroje z Európskych štrukturálnych a investičných fondov v programovom období 2014-2020. Medzi finančné produkty implementované prostredníctvom SIH patria najmä záručné produkty, úverové produkty a investície do vlastného imania.

Univerzity predstavujú dôležitú súčasť startup ekosystému. Sústreďujú ambiciózných a vzdelaných ľudí na jednom mieste, prostredníctvom čoho dochádza ku vzájomnej interakcii a rozmanitosti skúsenosti či zručností. Podľa dostupných výsledkov monitoru zameraného na európske startupy, ktorý vypracovala Európska komisia v roku 2018, mala viac ako polovica zakladateľov startupov na Slovensku vysokoškolské vzdelanie dosiahnuté počas štúdia v zahraničí, alebo získané na zahraničnej škole, ktorá má svoje pôsobisko na Slovensku.¹⁰

Slovenská technická univerzita

Univerzitný technologický inkubátor STU – podpora študentov a startupistov. Predstavuje vzájomné prepájanie univerzity s praxou. Inkubovaným firmám ponúka osobné konzultácie s mentormi, a s tímom lektorov. Pravidelne organizuje bezplatné podujatia pre širokú verejnosť, ktorých cieľom je nielen vzdelávať, ale aj networkovať. Súčasťou je prenájom kancelárskych a konferenčných priestorov.

- **Program InQb** – podpora podnikania začínajúcich firiem¹¹ prostredníctvom zvýhodneného prenájmu kancelárskych a konferenčných priestorov. Okrem toho majú účastníci programu možnosť využiť vzdelávanie a pomoc mentorov či odborníkov.
- **Program Start-up kancelária** – študenti alebo absolventi STU, ktorí si plánujú založiť inovatívnu firmu (oblasť techniky a technológií) majú možnosť bezplatne využiť kancelárske priestory s technickým vybavením na 3 mesiace.¹²

Technická univerzita v Košiciach

Startup centrum TUKE – poskytuje študentom, zamestnancom a verejnosti výhodné podmienky pre fyzické umiestnenie ich startupu v priestoroch Startup Centra, mentorskú podporu pri realizácii projektového zámeru, využitie odborných pracovísk,

¹⁰ EU Startup monitor (2018). Dostupné online:

<http://startupmonitor.eu/EU-Startup-Monitor-2018-Report-WEB.pdf>

¹¹ Firmy, ktoré záujemcovia plánujú založiť alebo firmy, ktoré boli už založené resp. zapísané v Obchodnom registri. Pred vstupom do inkubátora by mala firma existovať menej ako 3 roky a v prípade bio a nanotechnológií menej ako 5 rokov.

¹² Slovak Business Agency (2019). Sprievodca iniciatívami na podporu malých a stredných podnikov.

Dostupné online: https://www.npc.sk/media/uploads/files/Sprievodca_iniciativami_2019_final.docx.pdf

laboratórií a podporu pri získaní partnerov z komerčného prostredia (potenciálnych investorov).¹³

Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave

Start-up Centrum VŠEMvs – podporuje študentov, absolventov a širokú verejnosť s rozvojom inovatívneho potenciálu v rôznych oblastiach podnikateľskej činnosti.

- **Program GROWUP** – hlavným cieľom programu je podporiť a naštartovať realizáciu podnikateľských nápadov prostredníctvom odborných seminárov a vzdelávacích kurzov, mentoringu, súťaží ocenených finančnou podporou a poskytnutia miesta v inkubátore pre začínajúce podnikanie.¹⁴

Vybrané verejno-súkromné a súkromné iniciatívy na podporu startupov a začínajúcich podnikateľov

VTP Žilina – Vedecko-technologický park Žilina, záujmové združenie právnických osôb zamerané na vzdelávacie aktivity (semináre, workshopy) pre študentov s cieľom podporiť podnikanie a motiváciu k podnikaniu. Okrem samotného vzdelávania ponúka služby virtuálneho ako aj fyzického inkubátora (prenájom priestorov, podnikateľské poradenstvo a pomoc pri tvorbe podnikateľského plánu, poskytovanie IKT a finančných služieb), sieťovanie (organizovanie konferencií a podujatí).¹⁵

- **Program Microsoft BizSpark** – určený na podporu pre nové a začínajúce firmy prostredníctvom bezplatného softvéru a služieb. Program pozostáva z dvoch oblastí: **priamy prístup k softvéru**¹⁶ (max. 5 členný tím) a **služby cloudu Microsoft Azure**¹⁷.
- **Komunikačné platformy** – inovačný portál žilinského samosprávneho kraja, ktorý je zameraný na všetky inovačné inštitúcie a podniky v regióne.
- **Konferencia – Inovačný rozvoj regiónov**

Združenie mladých podnikateľov Slovenska ponúka MSP prostredníctvom aktivít (nefinančného charakteru) výmenu skúsenosti, mentoring, sieťovanie, pomoc s financovaním úvodných fáz podnikania. Organizuje podujatia vo forme prezentácií zameraných na úspešné príklady podnikateľskej praxe. Jednou z ďalších hlavných aktivít združenia je identifikácia a odstraňovanie bariér podnikateľskej činnosti mladých ľudí. Medzi vybrané aktivity združenia patrí: projekt Podnikateľský nápad roka a súťaž o Byrokratický nezmysel roka. Podporu začínajúcich podnikateľov realizuje prostredníctvom:

- **Klub riadenia** – platforma združujúca podnikateľských anjelov a úspešných podnikateľov, ktorý majú záujem odovzdávať svoje cenné skúsenosti z podnikania generácii začínajúcich podnikateľov.

¹³ Slovak Business Agency (2019). Sprievodca iniciatívami na podporu malých a stredných podnikov.

Dostupné online: https://www.npc.sk/media/uploads/files/Sprievodca_iniciativami_2019_final.docx.pdf

¹⁴ Vysoká škola ekonómie a manažmentu a verejnej správy v Bratislave. Dostupné online:

<https://www.vsemvs.sk/ONas/GROWUP>

¹⁵ Vedecko-technický park Žilina. Dostupné online: <https://saptisk.webnode.sk/products/vedecko-technologicky-park-zilina/>

¹⁶ Prístup obsahuje všetky operačné systémy, vrátane serverov, databázy ako aj vývojársky softvér spoločnosti Microsoft. Všetko čo začínajúca firma potrebuje pre vytvorenie, ale aj prevádzku a predaj svojho produktu. Súčasťou balíka je po celú dobu členstva Office 365.

¹⁷ Možnosť využívať celé tri roky zadarmo výkon Microsoft Azure. V rámci týchto služieb môže startup nasadiť ľubovoľnú platformu, t.j. nie je obmedzený na servery a technológie spoločnosti Microsoft. V rámci troch rokov tak startup môže využiť cloud v hodnote až 27 tisíc USD.

- **Klub podnikateľských anjelov Slovenska** – predstavuje iniciatívu Združenia mladých podnikateľov Slovenska v spolupráci so Slovak Business Agency a Slovenskej asociácie private equity a rozvojového kapitálu. Snahou iniciatívy je združovať manažerov a podnikateľov tzv. anjelov, ktorí majú záujem investovať skúsenosti a kapitál do startupových projektov a to najmä z dôvodu nedostatočného prístupu startupov k počiatočnému kapitálu. Výška investícií na jeden projekt sa pohybuje zvyčajne na úrovni od 10 tis. – 80 tis. Eur v závislosti od jeho kvality, štádia rozvoja. Medzi hlavné aktivity patrí: sieťovanie investorov a koncentrácia kapitálu neformálnych investorov na jednom mieste, vyhľadávanie podnikateľov a zároveň projektov vhodných na investíciu zo strany podnikateľských anjelov, organizovanie podujatí (investičné fóra).¹⁸

Slovenská obchodná a priemyselná komora (SOPK) zastupuje a koordinuje spoločné záujmy svojich členov vo veciach podnikateľskej činnosti v tuzemsku a v zahraničí. Podieľa sa na príprave všeobecne záväzných právnych predpisov a opatrení v oblasti podnikania, napomáha zosúladiť záujmy svojich členov v oblasti podnikateľskej činnosti a ochraňuje ich pred nepoctivými obchodnými vzťahmi, nadväzuje a rozvíja styky s komorami a obdobnými inštitúciami v tuzemsku a v zahraničí a uzatvára s nimi dohody, organizuje hospodárske a obchodné misie a delegácie, zhromažďuje a rozširuje poznatky a informácie o obchodno-politických, právnych, colných, ekologických a ekonomických podmienkach v zahraničí a na tento účel vydáva odborné publikácie, zabezpečuje propagáciu svojich členov v tuzemsku a zahraničí vrátane účasti na výstavách a veľtrhoch. Podporu začínajúcich podnikateľov realizuje od roku 2005 prostredníctvom **platformy pre mladých začínajúcich podnikateľov** – prístup k databázam ponúk, dopytov a investičných príležitostí. Okrem informačnej a poradenskej podpory je k dispozícii priestor aj pre združovanie a spoluprácu mladých podnikateľov podľa zámeru podnikateľskej činnosti.

Junior Chamber International – Slovakia, n.o., nezisková organizácia združujúca mladých ľudí, študentov VŠ a tiež samotných podnikateľov vo veku 18-40 rokov stojí za projektom **Slovak University Startup Cup 2019** – súťažné podujatie s cieľom podporiť mladú generáciu podnikateľov (VŠ študentov) s inovatívnymi nápadmi a myšlienkami, ktoré majú potenciál transformácie do reálneho podnikania.

Startlab – nezisková organizácia a zároveň crowdfundingová finančná platforma,¹⁹ prostredníctvom ktorej môžu startupy prezentovať projekty (verejnoprospešné projekty) s možnosťou získania finančnej podpory vo forme darov od tretích osôb, ktoré majú záujem podporiť verejnoprospešnú aktivitu. Organizácia ponúka službu „Matching“ ktorá spája vybraný projekt a väčšieho sponzora (nadáciu, samosprávu atď).²⁰

42Angels – spolok podnikateľov, ktorí sa orientujú na digitálny biznis a vo svojom predchádzajúcom podnikaní dosiahli úspechy, pričom ide o podnikateľov zo Slovenska a Česka. Ponúka anjelský²¹ a štartovací kapitál predovšetkým začínajúcim technologickým

¹⁸ Slovak Business Agency (2018). Analýza start-upov na Slovensku. Dostupné online: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/5_analyza_start-upov_na_slovensku.pdf

¹⁹ Slávik, Š. a kol. (2015). Podnikateľské modely a podnikateľské stratégie startupov 1. Dostupné online: https://fpm.euba.sk/www_write/files/katedry/km/zbornik-podnikatelske-modely-2015.pdf

²⁰ Po vzájomnej dohode sa väčší sponzor zaviazal, že prispeje polovicou z cieľovej sumy, a to tak, že každý dar, ktorý bude venovaný projektu zdvojnásobí, až do momentu dosiahnutia finančného cieľa.

²¹ Anjelskí investori sústredujú kapitál na prvé tri najrizikovejšie životné fázy podniku: (predštartovné / počiatočné financovanie, štartovacie financovanie, financovanie začiatku rozvoja)

startupom. Projekty, do ktorých investori 42angels finančne vstupujú, poskytujú aj nefinančnú podporu. Ide najmä o predávanie skúseností, mentoring, či zapojenie sa do realizácie daného projektu.²²

Civitta Slovensko – poskytuje služby so zameraním na strategické poradenstvo a služby dátovej analytiky veľkým podnikom, startupom, malým a stredným podnikom (MSP), vládam a neziskovým spoločnostiam. V oblasti služieb inovácií sa zameriava na poskytovanie inovačných služieb začínajúcim podnikom, prepájanie vedy a výskumu na univerzitách s podnikmi. Okrem toho ponúka konzultačné služby v oblasti výskumu, vývoja a technologického transferu. Podpora startupov sa realizuje prostredníctvom: hodnotenia inovačných schopností startupu, identifikácie potrieb, návrhov riešenia, podpory zo strany inovačných odborníkov, realizácie plánu, monitorovania pokroku, kontroly výsledkov a realizácie plánu, monitorovania pokroku, kontroly výsledkov a podpory klienta pri ďalšom rozhodovaní.²³

Business and Innovation Centre (BIC Bratislava) je spoločnosť zameriavajúca svoju aktivitu na inovácie v MSP. Hlavnou cieľovou skupinou pre aktivity BIC Bratislava sú MSP s vyššou mierou pridanej hodnoty, s aktívnou snahou inovovať svoje výrobky či technológie, so záujmom využívať pri tom zdroje poznatkov, či už v iných firmách, alebo vo vedecko-výskumných inštitúciách v SR a v celej EÚ. Do tejto oblasti BIC Bratislava smeruje širokú ponuku služieb, od základného podnikateľského poradenstva, cez financovanie, sprostredkovanie kontaktov až po inicializáciu špecifických nástrojov na podporu inovácií v jednotlivých regiónoch Slovenska. BIC Bratislava je slovenským koordinátorom najväčšej siete na podporu podnikania, inovácií a výskumu v Európe – Enterprise Europe Network (EEN) a bezplatne poskytuje niektoré jej služby. EEN je celoeurópska iniciatíva na podporu medzinárodnej spolupráce slovenských organizácií so zahraničnými partnermi v komerčnej, inovačnej a výskumnej oblasti. Podporu začínajúcich podnikateľov a startupov realizuje najmä prostredníctvom aktivít spojených s rozvojom inovácií: podpora transferu technológií, ochrana a využívanie práv duševného vlastníctva, manažment inovácií, získavanie externých zdrojov pre financovanie výskumných aktivít, uvedenie inovácií na trh, vytváranie inovačných partnerstiev a tiež komercializácia výsledkov výskumno-vývojových programov. Realizuje podporu pri účasti v EÚ programoch zameraných na výskum a vývoj a implementáciu inovatívnych technológií (COSME, Horizont 2020, Eurostars, OPVaI) a sprostredkováva kontakty v rámci sieťovania EEN, EBN, SPICE, PRO INNO Europe atď.

Limerock Fund Manager – okrem rastového kapitálu pre MSP poskytuje štartovací kapitál (vo forme equity kapitálu - navýšenia vlastného imania konvertibilným úverom) pre startupy, zamerané na výskumno-vývojové činnosti v oblasti zdravotníctva, biotechnológie, energetiky priebehu 4 až 6 rokov. Okrem finančnej podpory sa spoločnosť zameriava na poradenstvo v rámci strategických rozhodnutí.²⁴

²² Slovak Business Agency (2018). Analýza start-upov na Slovensku. Dostupné online: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/5_analyza_start-upov_na_slovensku.pdf

²³ Civitta Slovakia (2019). Dostupné online: <https://civitta.sk/services/innovation>

²⁴ Slovak Business Agency (2018). Analýza start-upov na Slovensku. Dostupné online: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/5_analyza_start-upov_na_slovensku.pdf

Credo Ventures – poskytovanie rizikového kapitálu (výlučne súkromného) začínajúcim podnikom v strednej a východnej Európe.²⁵ **Rizkový kapitálový fond Credo Stage 2** – investície zamerané na startupy s globálnym potenciálom v strednej Európe.²⁶ V počiatočnej fáze produktu alebo služby (prvá verzia produktu) predstavuje objem investícií výšku od 50 000 do 500 000 a v druhej fáze produktu (hotový a zároveň predávaný výrobok) sa objem investícií pohybuje do výšky 2 500 000 €.²⁷

Neulogy Ventures, a. s. – prvá slovenská spoločnosť spravujúca fondy rizikového kapitálu, zamerané na spoločnosti založené alebo pôsobiace na Slovensku. Poskytuje investície pre začínajúce podniky prevažne v oblasti informačných a komunikačných technológií, energetiky a medicínskej diagnostiky. V počiatočnej fáze produktu (pred generovaním obratu) predstavuje objem investícií výšku od 50 000 € do 200 000 €, v ďalších fázach predstavuje výška investícií úroveň od 300 000 € do 1 500 000 € (s možnosťou opakovaného investovania). V súčasnosti spravuje fondy: Neulogy Civitta, Danube Ventures, 3TS Capital Partners.²⁸

J&T Ventures – kapitálový fond skupiny JTFG²⁹ investujúci do začínajúcich inovatívnych firiem (startupových firiem) v oblasti: smart City, prepravy a energetiky, maloobchodu a poľnohospodárstva, informačných technológií, financií a vzdelávania. Výška investície na jeden projekt sa pohybuje na úrovni do 500 000 €. ³⁰

Pioneers Ventures – ponúka kvalitnú databázu európskych začínajúcich podnikov, poradenskú činnosť v oblasti inovácií v podnikoch a vo verejnom sektore, investičné služby a inšpiratívnu podporu začínajúcich podnikov. Pioneers Ventures ako fond rizikového kapitálu podporuje začínajúce podniky peňažným príspevkom do výšky 150 000 €. Prostredníctvom individuálnych školiacich stretnutí s odborníkmi vo vybranej oblasti (fyzicky alebo online) umožňuje vysoko kvalitné vzájomné učenie. Prístup k udalostiam spoločnosti Pioneers po celom svete vytvára priestor pre sieťovanie s ostatnými firmami, firemnými partnermi a potenciálnymi klientmi.³¹

Impact HUB – jedna z najväčších sietí na svete zameraných na budovanie podnikateľských komunít prostredníctvom programov a vzájomným sieťovaním (inštitucionálnych partnerov, inovátorov, vedcov, umelcov, aktivistov) do prosperujúceho podnikateľského ekosystému³²:

- **Program Impact Hub Scaling** – podpora sociálnych podnikateľov pri rozširovaní sa na lokálnej či medzinárodnej úrovni. V rámci jedného roka tím špičkových mentorov podporuje podnikateľov pri získavaní zručností, ktoré potrebujú na úspešné rozšírenie svojho podnikania, na podporu spoločenských inovácií a na vytvorenie pozitívneho vplyvu.
- **Program Impact Hub Fellowship** – tematický jednoročný inkubačný program s cieľom umožniť začínajúcim podnikom realizovať svoje inovácie pre udržateľnú spoločnosť.

²⁵ Crunchbase (2019). Dostupné online: <https://www.crunchbase.com/organization/credo-ventures>

²⁶ Schopnosť startupu vygenerovať vysoké tržby (desiatky miliónov) v krátkom časovom horizonte (5-10 rokov).

²⁷ Sobeková Majková, M. (2015). Credo Ventures - nová príležitosť aj pre slovenské startupy v objeme 34 miliónov eur. Dostupné online: <https://www.podnikajte.sk/investor/credo-ventures-prilezitost-startupy>

²⁸ Neulogy ventures.sk. Dostupné online: <https://www.neulogy.vc/sk/zameranie>

²⁹ J&T Finance Group

³⁰ J&T VENTURES. Dostupné online: <http://www.jtventures.cz/>

³¹ Pioneers. Investment program. Dostupné online: <https://pioneers.io/ventures/investment-program>

³² Impact Hub. Dostupné online: <https://impacthub.net/>

- **Program Accelerate 2030** – globálny program s pozitívnym sociálnym a environmentálnym vplyvom. V rámci programu ide o spoluprácu so spoločnosťami Impact Hubs v rozvojových krajinách s cieľom získavať, vyberať a škálovať najinovatívnejšie a najúčinnnejšie podniky zaoberajúce sa globálnymi cieľmi trvalo udržateľného rozvoja.

Impact HUB Bratislava ponúka širokú škálu služieb t.j. workshopy, verejné podujatia, alebo podujatia pre zamestnancov firiem, diskusné fóra na vybrané témy, inkubačné alebo akceleračné programy pre vybrané projekty, startupy a podniky.

Crowdberry – umožňuje súkromným investorom prostredníctvom investícií podporovať, vlastniť a zhodnocovať kapitál rastúcich firiem. Podporu začínajúcich firiem a startupov realizuje prostredníctvom aktivít mentoringu a konzultácií v počiatočnej fáze podnikania, príprava biznis plánov, finančné modelovanie a plánovanie, oceňovanie produktov a služieb, ohodnocovanie spoločnosti, finančné a strategické poradenstvo. Okrem podporných aktivít realizuje online platformu, v rámci ktorej majú firmy prístup k online investičnému procesu, investičným podkladom a tiež aktuálnym novinkám súvisiacich s investičnými príležitosťami.

Speedinvest – financovanie najlepších európskych začínajúcich podnikov v oblasti sieťových efektov.

- **Speedinvest x** – fond rizikového kapitálu, ktorý poskytuje investície pre podniky v počiatočnej fáze ich životného cyklu. Predstavuje tím zakladateľov, tvorcov, operátorov, investorov poskytujúcich vedomosti a skúsenosti získané v spolupráci s veľkými spoločnosťami (Lieferando, SpotHero, Couchsurfing, Shpock, Xeneta, wikifolio, StarOfService a TourRadar). Okrem investičnej podpory poskytuje cenné rady s obchodným rozvojom, rozvojom spoločnosti, získavaním finančných prostriedkov, internacionalizáciou, marketingom s cieľom rozvíjať podnikateľský nápad. Podpora podnikov sa realizuje aj vzájomnou výmenou know-how, napr. prostredníctvom každoročných akcií alebo účasťou na konferencii The Marketplace Conference.³³

Enterprise Investors – najstaršia a jedna z najväčších spoločností spravujúca fondy rizikového kapitálu v strednej a východnej Európe. V súčasnosti spravuje spoločnosť 9 fondov a pôsobí v 6 krajinách (Varšava, Bratislava, Bukurešť, Budapešť, Praha a New York) (podpora podnikov v počiatočnej fáze rastu)

Podpora slovenských startupov sa realizuje aj prostredníctvom spoločnosti v rámci programov:

Spoločnosť SAP (Systeme, Anwendungen und Produkte in der Datenverarbeitung)

- **Startup Focus Program** – podpora start-upov v oblasti Big Data prostredníctvom bezplatného využitia platformy SAP HANA, bezplatnej konzultácie špecialistov SAP, marketingovej podpory a podpory s uvedením produktu alebo služby na trh. Okrem toho je pre startupy k dispozícii SAP HANA fond rizikového kapitálu

MasterCard

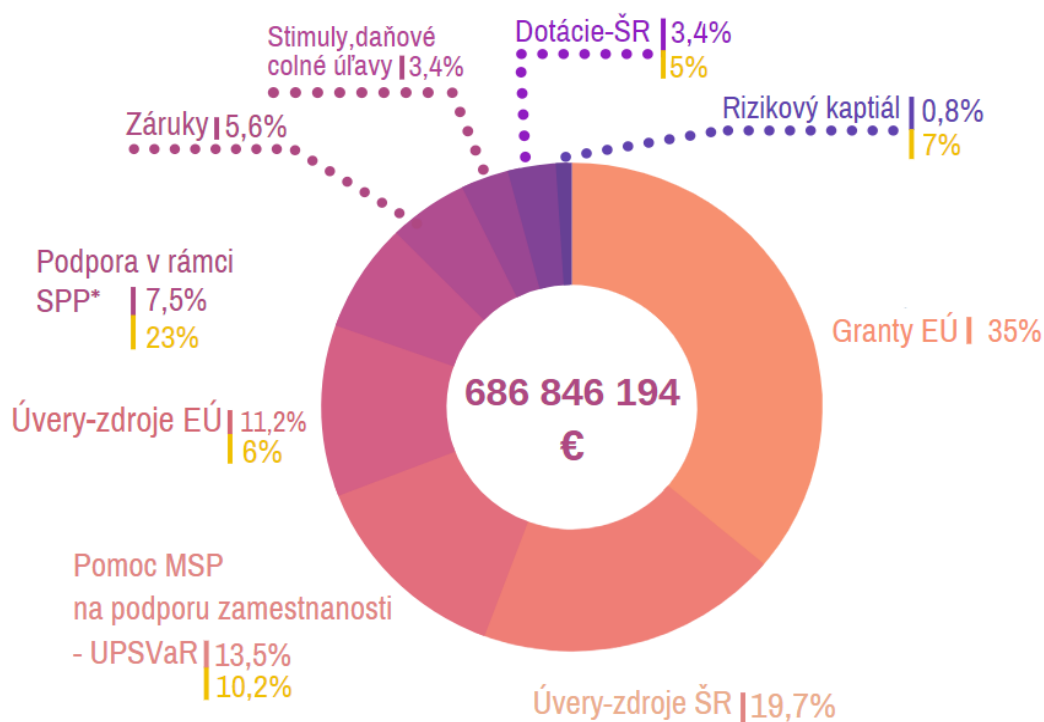
- **Mastercard Start Path Global** – podpora startupov v oblasti obchodných technológií v strednej Európe.

³³ Speedinvest. Dostupné online: <https://speedinvest.com/vision/x/>

2 Prehľad realizácie podporných programov pre MSP v SR

Podpora malého a stredného podnikania sa na Slovensku realizuje prostredníctvom rôznych opatrení (viď graf 1) V roku 2018 predstavovalo finančné vyjadrenie celkovej čerpanej podpory pre MSP hodnotu 686,8 mil. Eur, v rámci ktorej najväčší podiel tvorili granty EÚ (35 %)³⁴, následne úvery zo zdrojov ŠR (19,7 %) a pomoc MSP na podporu zamestnanosti z ÚPSVaR (13,5 %)³⁵. 11,2 % podiel na celkovom objeme čerpaných prostriedkov určených na podporu MSP dosiahli úvery s podporou EÚ. Podpora v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky dosiahla 7,5 % podiel na podpore MSP. Ostatné formy podpory dosiahli podiel nižší ako 6 %.

Graf 1: Finančné vyjadrenie čerpanej podpory MSP v roku 2018

* Spoločná poľnohospodárska politika - zahŕňa Operačný program Rybné Hospodárstvo 2014 - 2020 a Program rozvoja vidieka SR 2014 - 2020

Podiel finančného vyjadrenia čerpanej podpory začínajúcich podnikateľov a start-upov podľa vybraných opatrení na príslušnej forme podpory

Zdroj: SBA, spracované na základe dodaných podkladov od oslovených, resp. spolupracujúcich inštitúcií za rok 2018

³⁴ Finančné prostriedky z EŠIF; v rámci OPVaI sú v uvedenej forme financovania za MH uvedené údaje za EÚ zdroj (ERDF). Spolufinancovanie so ŠR sa neposkytuje, každý prijímateľ (podnik) je povinný časť projektu financovať z vlastných zdrojov. Intenzita poskytnutej pomoci je v zmysle schém štátnej pomoci, resp. de minimis. Vyčíslená suma za MH zahŕňala len údaje za dopytovo-orientované projekty a nezahŕňala sumy za národné projekty za SBA, SARIO, SIEA, ktoré sú v uvedenej forme financovania vyčíslené osobitne. Sumy za uvedené NP zahŕňajú zdroj EÚ a ŠR tak, ako ostatné položky, ktoré sú zahrnuté vo forme financovania Granty EÚ

³⁵ Pomoc MSP sa realizovala prostredníctvom aktívnej politiky zamestnanosti a politiky trhu práce.

V roku 2018 predstavoval **podiel finančného vyjadrenia podpory pre začínajúcich podnikateľov a startupy 4 %** (27,5 mil. Eur) z celkového objemu čerpanej finančnej podpory pre MSP (686,8 mil. Eur). Z pohľadu podielu finančného vyjadrenia podpory pre začínajúce podniky a startupy na jednotlivých formách podpory, najväčšie zastúpenie podpory začínajúcich podnikateľov bolo v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky (23 %), následne v rámci aktívnych opatrení trhu práce (10,2 %). Menšie zastúpenie bolo v rámci Rizikového kapitálu (7 %). Jedným z dôvodov nízkeho podielu poskytnutého rizikového kapitálu pre startupy a začínajúcich podnikateľov na celkovom objeme poskytnutého rizikového kapitálu je, že v roku 2018 prostredníctvom Slovak Investment Holding boli podporené MSP v rozvoji štádiu. Najnižšie podiely boli dosiahnuté v rámci Úverov zo zdrojov EÚ a Dotácií zo ŠR.

Tabuľka 1: Finančné vyjadrenie čerpanej podpory pre začínajúcich podnikateľov a startupov podľa vybraných opatrení v roku 2018

	Vybrané opatrenie (názov programu/projektu)	Výška čerpania (v €)
Poľnohospodárska platobná agentúra	Program rozvoja vidieka 2014 - 2020 6.1 Podpora na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov	11 655 000
Slovenská sporiteľňa	EIF - program EaSI na podporu mikropodnikateľov a začínajúcich podnikateľov SLSP - úvery pre začínajúcich podnikateľov	880 000 3 980 000
MPSVaR SR – nástroje aktívnych opatrení trhu práce	Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49) Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti (§ 57)	9 063 813 379 297
Slovak Business Agency	Fond inovácií a technológií, a. s. Program na podporu startupov	400 000 1 106 581
Spolu		27 464 691

Zdroj: SBA, spracované na základe dodaných podkladov od oslovených, resp. spolupracujúcich inštitúcií za rok 2018. Tabuľka neobsahuje finančné vyjadrenie podpory začínajúcich podnikateľov prostredníctvom národných projektov SBA.

Najväčšia časť podpory v rámci vybraných opatrení bola poskytnutá prostredníctvom Poľnohospodárskej platobnej agentúry - Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020. Výsledkom bolo **336** podporených začínajúcich **mladých poľnohospodárov** v celkovej výške **viac ako 11,6 mil. Eur**. Poľnohospodárske odvetvie je chrbtovou kosťou hospodárstva EÚ a má kľúčovú úlohu nielen pri výrobe zdravých potravín, ale aj v boji proti zmene klímy a ochrane životného prostredia. Na základe dostupných údajov bol v roku 2016 podiel mladých poľnohospodárov do 40 rokov na celkovom počte poľnohospodárov v rámci EÚ len 11 %.³⁶ Podľa európskeho komisára pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka Phila Hogana je podpora mladých začínajúcich poľnohospodárov prioritou EÚ a to najmä z dôvodu, že mladí

³⁶ Eurostat. Farm structure survey 2016. Dostupné online:
<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9028470/5-28062018-AP-EN.pdf/8d97f49b-81c0-4f87-bdde-03fe8c3b8ec2>

poľnohospodári prichádzajú s inovatívnymi riešeniami, technológiami a dokážu sa rýchlejšie prispôbovať meniacim sa podmienkam.³⁷

Slovenská sporiteľňa v spolupráci s EIF v rámci iniciatívy EaSI poskytla v roku **2018** pre slovenské začínajúce podniky **56 úverov** v celkovom objeme **880 000 Eur**. Spolupráca Slovenskej sporiteľne s Európskym investičným fondom (EIF) umožňuje od konca roku 2017 vďaka programu portfóliovej záruky v rámci iniciatívy EaSI - Microfinance získať investičné a prevádzkové úvery pre mikropodnikateľov a začínajúcich podnikateľov v objeme 20 mil. Eur do konca roku 2020 za výrazne výhodnejších podmienok oproti bežnému financovaniu. EIF poskytuje banke garanciu do výšky 80% poskytnutých úverov, čím sa zatriktívňujú podmienky financovania a rozširuje okruh podnikateľov, ktorých projekty môže banka podporiť.³⁸ Okrem poskytovania úverov v rámci iniciatívy EaSI financovala Slovenská sporiteľňa v **roku 2018** začínajúce podniky prostredníctvom **231 úverov v celkovej výške viac ako 3,9 mil. Eur**. Súčasťou podpory bolo **bezplatné vedenie účtu počas 12 mesiacov** od vzniku firmy, **bezplatné individuálne konzultácie spojené s prípravou podnikateľského zámeru a mentoring**.

Graf 2 prezentuje prehľad čerpanej finančnej podpory podľa vybraných opatrení za dlhšie časové obdobie t.j. 2016-2018. V roku 2018 poklesol počet podporených UoZ **prostredníctvom príspevku na samostatnú zárobkovú činnosť** na 2 123 UoZ a tiež celkový objem podpory na takmer 9 mil. €. Podpora **začínajúcich podnikateľov** prostredníctvom príspevku bola za sledované obdobie **najvyššia** v roku **2017**, v ktorom bolo podporených **2 667 UoZ** v celkovej výške viac ako **9,5 mil. Eur**. Význam príspevku sa podľa ÚPSVaR SR prejavuje najmä „v poklese počtu evidovaných nezamestnaných, v podpore činností a profesií, ktoré sú žiadané na trhu práce na regionálnej úrovni a tiež podpore žiadateľov, ktorí majú potenciál vytvoriť stabilné pracovné miesto a udržať ho najmenej 3 roky“.³⁹

Druhý **príspevok** na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti podporuje **začínajúcich podnikateľov** so zdravotným postihnutím. Výška podpory za **celé sledované obdobie** a tiež **počet podporených žiadateľov** sa **výrazne nelíšili a pohybovali sa približne** na rovnakej úrovni. **t.j. 380 – 390 tis. Eur** s počtom **75 podporených** žiadateľov (znevýhodnených UoZ). Podobne ako pri predchádzajúcom príspevku význam podpory spočíva najmä v tom, že takýmto spôsobom vytvorené pracovné miesta, majú predpoklad udržateľnosti aj po uplynutí 2 rokov, počas ktorých sa príspevok poskytuje. Okrem toho vzniká možnosť integrácie znevýhodnených osôb do pracovného procesu s ohľadom na podmienky zodpovedajúce zdravotnému stavu. Na druhej strane podľa ÚPSVaR SR „čerpanie príspevku UoZ OZP bude aj v budúcnosti obmedzené vychádzajúc z nižšieho počtu UoZ OZP v evidencii UoZ, zároveň ako ďalší faktor možno vnímať záujem jednotlivých občanov so ZP o aktívne riešenie svojej nezamestnanosti prostredníctvom samozamestnania“.⁴⁰ Kombinácia spomínaných príspevkov nie je možná.

³⁷ Európska komisia (2019). Young farmers: €1 billion to facilitate access to finance. Dostupné online: https://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-2294_en.htm

³⁸ Zdieľaním časti úverového rizika zo strany EIF umožňuje znížiť požiadavky banky na zabezpečenie úveru a tiež úrokovú sadzbu. Minimálna výška úveru je 1 tisíc eur a maximálna 25 tisíc eur. Minimálna splatnosť úveru sú 3 mesiace a maximálna 6 rokov. Portfóliová záruka poskytuje zabezpečenie úveru do výšky 80 % a oproti bežnému úveru umožňuje podstatné zníženie rizikovej prirážky.

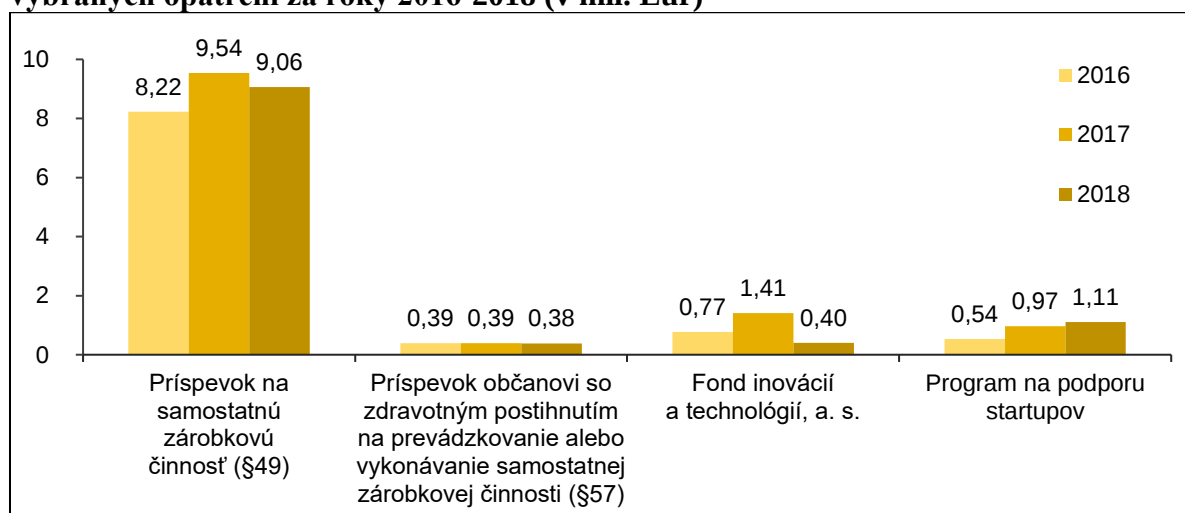
³⁹ ÚPSVaR SR. Vyhodnotenie uplatňovania aktívnych opatrení na trhu práce za rok 2018. Dostupné online: https://www.upsvr.gov.sk/buxus/docs/statistic/aotp_2018/Vyhodnotenie_AOTP_2018.pdf

⁴⁰ ÚPSVaR SR. Vyhodnotenie uplatňovania aktívnych opatrení na trhu práce za rok 2018. Dostupné online: https://www.upsvr.gov.sk/buxus/docs/statistic/aotp_2018/Vyhodnotenie_AOTP_2018.pdf

Finančná podpora v rámci **Fondu inovácií a technológií**⁴¹ mala za sledované obdobie kolísavý trend. Dôvodom je, že schválené investície do jednotlivých portfóliových spoločností FIT, a.s. sú realizované postupne vo finančných tranžiach (v priebehu rokov) na základe splnených podmienok finančného plánu. Za sledované obdobie bola najvyššia suma vyplatených tranží v roku 2017 v celkovom objeme 1,4 mil. Eur.

Podpora začínajúcich podnikateľov a startupov vo forme nepriamej pomoci poskytnutá v rámci **Programu na podporu startupov**, ktorý zastrešuje Slovak Business Agency mala za sledované obdobie rastúci trend. Jedným z dôvodov je, že v roku 2016 sa podpora realizovala len prostredníctvom organizovania podujatí, poradenstva a koncom roka aj prostredníctvom mentoringu. V roku 2017 sa v rámci podpory začala realizovať aj podpora formou stáže vo svetovo vedecko-technologickom centre. V roku rozpočtovom **2018**⁴² vzhľadom na realizáciu všetkých podporných oparení tak výška podpory dosiahla viac ako **1,1 mil. Eur**. Prostredníctvom **44 podujatí** bolo podporených **33 MSP**⁴³, formou mentoringu bolo podporených **24 startupov** a zabezpečením **mesačnej stáže** vo svetovom vedecko-technologickom centre (Cambridge Innovation Centre v Bostone) získalo podporu **5 začínajúcich podnikateľov**.

Graf 2: Vývoj finančnej podpory čerpanej začínajúcimi podnikateľmi a startupmi podľa vybraných opatrení za roky 2016-2018 (v mil. Eur)

Zdroj: spracované na základe dodaných podkladov od oslovených, resp. spolupracujúcich inštitúcií za rok 2016-2018. Uvedené výšky čerpanej finančnej podpory sa môžu mierne odchyľovať od skutočnej výšky čerpanej finančnej podpory z dôvodu zaokrúhľovania (podporu v absolútnom vyjadrení uvádzame v prílohe)

⁴¹ Fond inovácií a technológií. Dostupné online: <https://www.fondfit.sk/>

⁴² Rozpočtový rok 2018, t.j. od 1.4.2018 do 31.3.2019 (obdobie realizácie aktivít 09/2018-03/2019)

⁴³ Jeden MSP má možnosť účasti na viacerých podujatiach.

3 Využívanie podporných programov podnikania z medzinárodného kontextu

Sektor malého a stredného podnikania predstavuje neoddeliteľnú súčasť každej vyspelej trhovej ekonomiky. Dôležitosť malých a stredných podnikov si uvedomujú aj jednotlivé krajiny EÚ, ktoré na ich podporu využívajú široké spektrum podporných opatrení. V nasledujúcich častiach kapitoly je prezentovaná komparácia stavu a využívania podporných opatrení pre MSP na Slovensku a v krajinách EÚ.

3.1 Hodnotenie stavu a kvality vládnych podporných programov pre MSP

Hodnotenie stavu a kvality vládnych podporných programov pre malé a stredné podniky z medzinárodného kontextu je spracované na základe výsledkov prieskumu **Global entrepreneurship monitor** (GEM), komponentu národný expertný prieskum (NES). Cieľom národného expertného prieskumu je posúdenie rámcových podmienok na podnikanie v jednotlivých krajinách. Prieskum NES je na Slovensku realizovaný každoročne od roku 2011. Do prieskumu sú zapojení experti z rôznych oblastí podnikania, pričom je realizovaný podľa jednotnej medzinárodnej harmonizovanej metodiky, čo umožňuje porovnávať stav podmienok na podnikanie z medzinárodného hľadiska.

Vládne podporné programy pre malé a stredné podnikanie sú jednou z rámcových oblastí podmienok na podnikanie, ktoré hodnotí expertný prieskum NES. Hodnotenie vládnych programov pre malé a stredné podniky je klasifikované na škále od 1 (najhoršie) po 5 (najlepšie).

V roku 2018 dosiahlo **hodnotenie stavu a kvality vládnych podporných programov pre malé a stredné podniky na Slovensku úroveň 2,1 bodu. Slovensko sa s uvedeným výsledkom naďalej nachádza pod priemerom krajín EÚ, ako aj krajín V4/V3⁴⁴.**

Hodnotenie podporných programov na Slovensku sa v medziročnom porovnaní po predchádzajúcom poklese v roku 2017 mierne zlepšilo (nárast o 0,1 bodu). Dosiahnutá úroveň hodnotenia podporných programov v roku 2018 bola druhá najnižšia v rámci sledovaného obdobia.

Tabuľka 2: Hodnotenie stavu a kvality vládnych podporných programov pre malé a stredné podniky v rokoch 2013 - 2018

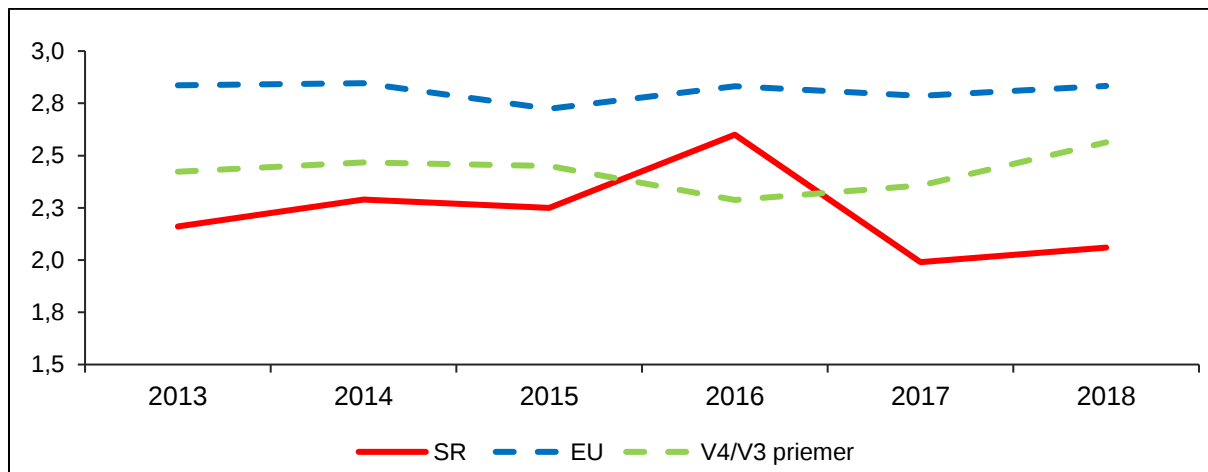
Krajina	2013	2014	2015	2016	2017	2018	rozdiel 2018 a 2017
Slovensko	2,2	2,3	2,3	2,6	2,0	2,1	0,1
Krajiny EÚ	2,8	2,8	2,7	2,8	2,8	2,8	0,0
Krajiny V4/V3 od roku 2017	2,4	2,5	2,5	2,3	2,4	2,6	0,2

Zdroj: Prieskum GEM NES, spracované SBA.

⁴⁴ Od roku 2017 sú z dôvodu nedostupnosti dát za Maďarsko a Českú republiku v rámci skupiny V3 zohľadnené krajiny Slovensko, Poľsko a Slovinsko.

Hodnotenie podporných programov pre malé a stredné podniky v rámci krajín V4 vykazuje pomerne stabilný vývoj (okolo 2,5 bodu), s miernym nárastom v roku 2018 na úroveň 2,6 bodu. Pomerne konštantné je aj hodnotenie v rámci krajín EÚ, ktoré počas posudzovaného obdobia osciluje na úrovni 2,8 bodu.

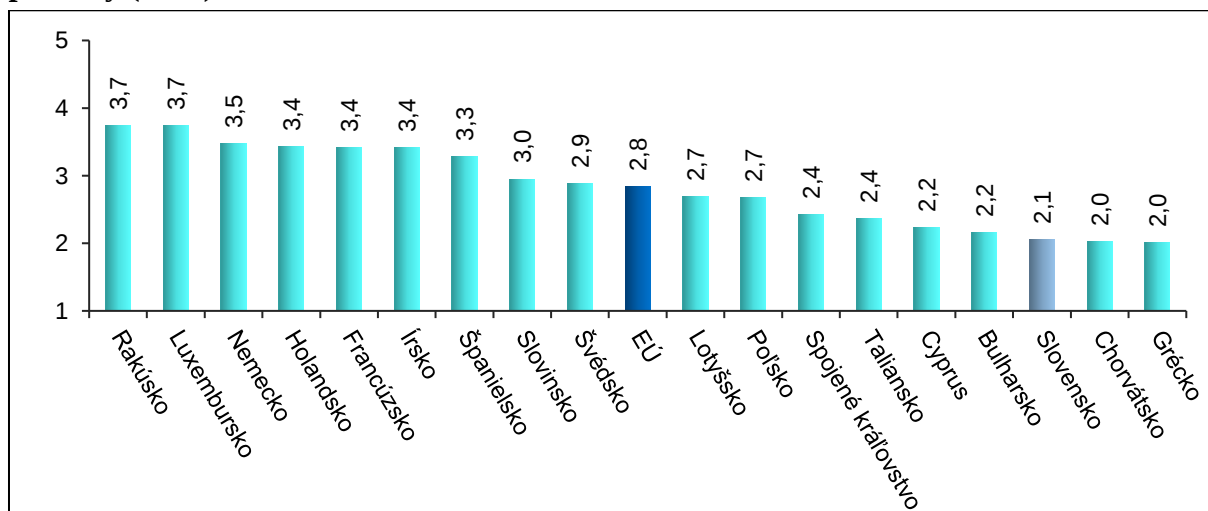
Graf 3: Hodnotenie stavu a kvality vládnych podporných programov pre malé a stredné podniky v rokoch 2013 – 2018

Zdroj: Prieskum GEM NES, spracovane SBA

Nedostatky Slovenska v oblasti podporných programov pre malé a stredné podniky potvrdzuje aj rebríček vybraných krajín EÚ v danej oblasti. Slovensko sa v uvedenom porovnaní umiestňuje na treťom mieste od konca, pred Gréckom a Chorvátskom, ktoré dosiahli v roku 2018 hodnotenie na úrovni 2 bodov. Najlepšie hodnotenie vládnych podporných programov pre podnikateľov dosahujú krajiny ako Rakúsko (3,7 bodu), Luxembursko (3,7 bodu) a Nemecko (3,5 bodu).

Graf 4: Hodnotenie stavu a kvality vládnych podporných programov pre malé a stredné podniky (2018)

Zdroj: Prieskum GEM NES, spracovane SBA.

3.2 Využívanie podporných programov podnikateľmi

Podľa výsledkov prieskumu Európskej komisie, ktorý hodnotil postoje podnikateľov ku korupcii (Businesses' attitudes towards corruption in the EU⁴⁵) sa slovenské podnikateľské subjekty vyznačujú nízkou mierou využívania verejných podporných programov určených pre podporu podnikania.

V roku 2017 podľa výsledkov prieskumu žiadalo, resp. využilo nejaký druh verejnej podpory na podporu podnikania v období predchádzajúcich 12 mesiacov len 6,3 % podnikateľských subjektov na Slovensku. V porovnaní s rokom 2015 sa uvedený výsledok mierne zlepšil (o 1,3 p. b.), čím sa však len vyrovnal dosiahnutej hodnote z roku 2013.

Podnikateľské subjekty v rámci krajín EÚ využívajú verejnú podporu pre svoje podnikanie vo väčšej miere ako na Slovensku. V roku 2017 požadoval alebo získal verejnú podporu pre svoje podnikanie takmer každý desiaty podnikateľ v EÚ (8,5 %).

Využívanie verejnej podpory je výrazne vyššie ako na Slovensku aj v rámci krajín V4. V roku 2017 využívalo v krajinách V4 nejaký druh verejnej podpory pre svoje podnikanie (resp. o ňu žiadalo) dvojnásobne viac (13,3 %) podnikateľov ako na Slovensku.

Tabuľka 3: Podiel podnikateľských subjektov žiadajúcich/využívajúcich verejnú podporu v období predchádzajúcich 12 mesiacov (2013-2017)

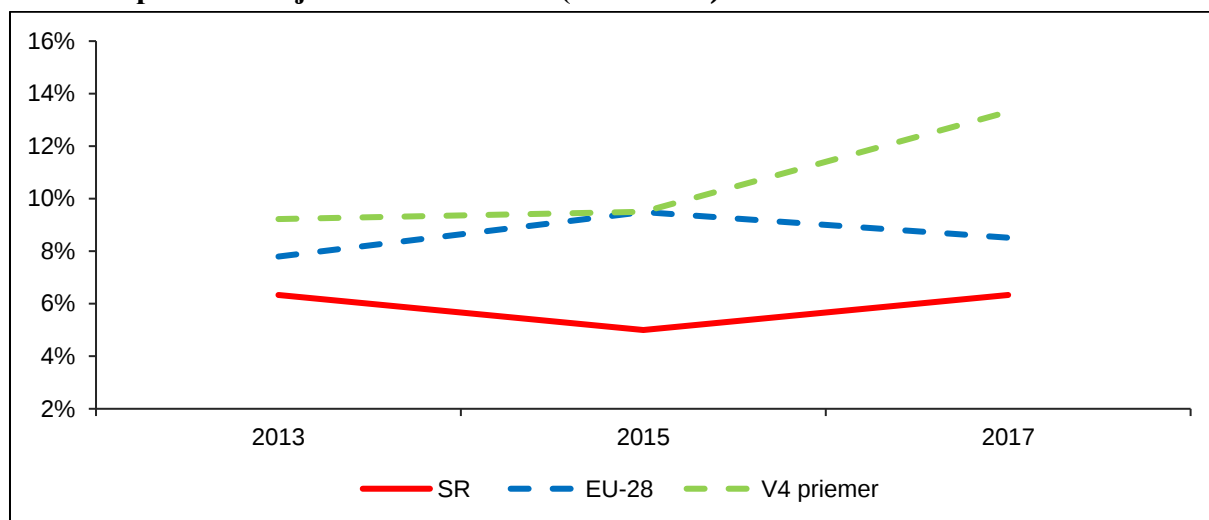
Krajina	2013	2015	2017	rozdiel 2017 a 2015 v p. b.
Slovensko	6,3%	5,0%	6,3%	1,3
Krajiny EÚ - 28	7,8%	9,5%	8,5%	-1,0
Krajiny V4	9,2%	9,5%	13,3%	3,8

Zdroj: EK, Flash Eurobarometer, Businesses' attitudes towards corruption in the EU, spracované SBA.

Nárast využívania, resp. záujmu o využívanie verejnej podpory bol okrem Slovenska zaznamenaný aj v rámci krajín V4. V porovnaní s rokom 2015 sa využívanie verejných podporných programov v krajinách V4 zvýšilo o 3,8 p. b. Uvedený nárast súvisel predovšetkým s nárastom zaznamenaným v rámci Českej republiky (z 12,2 % v roku 2015 na 23,2 % v roku 2017) a v Maďarsku (z 4,8 % v roku 2015 na 11,2 % v roku 2017). Podiel podnikateľských subjektov využívajúcich/žiadajúcich verejnú podporu podnikania v rámci krajín EÚ – 28 sa po predchádzajúcom náraste znížil o 1,0 p. b.

⁴⁵ V roku 2017 bolo do prieskumu zapojených 7 740 podnikateľských subjektov, z toho 300 zo Slovenska. Z celkového počtu podnikateľských subjektov zapojených zo Slovenska bolo 99 % malých a stredných podnikov (1-249 zamestnancov).

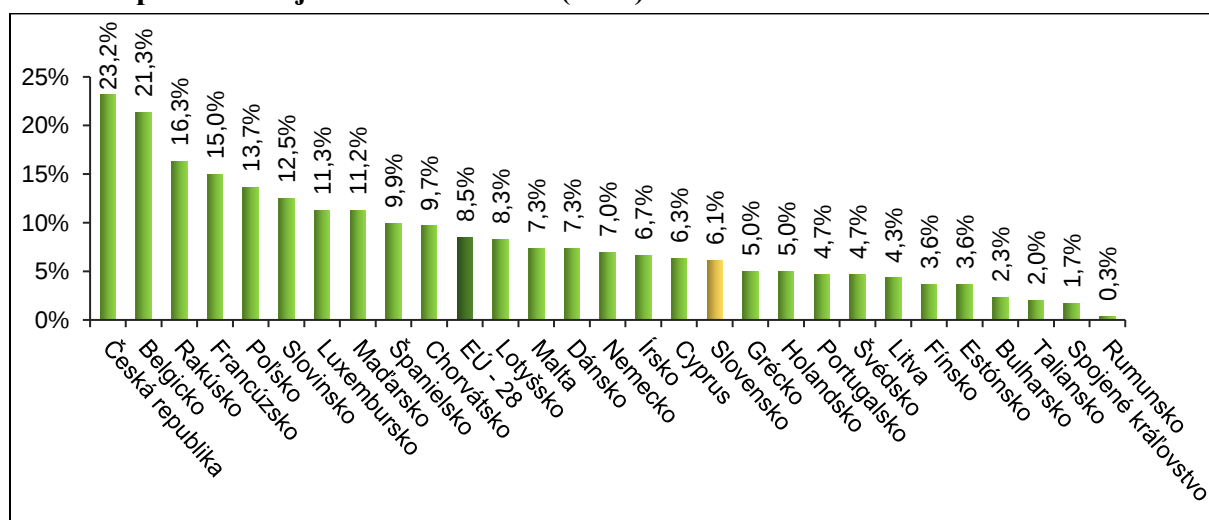
Graf 5: Podiel podnikateľských subjektov žiadajúcich/využívajúcich verejnú podporu v období predchádzajúcich 12 mesiacov (2013-2017)

Zdroj: EK, Flash Eurobarometer, Businesses' attitudes towards corruption in the EU, spracované SBA

Podiel podnikateľských subjektov žiadajúcich/využívajúcich verejnú podporu v období predchádzajúcich 12 mesiacov pred realizovaným prieskumom prezentuje nižšie uvedený graf. Slovensko sa v danom hodnotení umiestnilo na podpriemernej úrovni v rámci krajín EÚ. Medzi krajiny s najvyššou mierou využívania podporných programov sa zaraďuje Česká republika (23,2 %), Belgicko (21,3 %), Rakúsko (16,3 %) a Francúzsko (15,0 %). Pred Slovenskom sa v danom hodnotení umiestňuje aj Poľsko (13,7 %) a Maďarsko (11,2 %). Najnižšou mierou využívania podporných programov sa v rámci krajín EÚ vyznačujú krajiny ako Taliansko (2,0 %), Spojené kráľovstvo (1,7 %) a Rumunsko (0,3 %).

Graf 6: Podiel podnikateľských subjektov žiadajúcich/využívajúcich verejnú podporu v období predchádzajúcich 12 mesiacov (2017)

Zdroj: EK, Flash Eurobarometer, Businesses' attitudes towards corruption in the EU, spracované SBA

3.3 Financovanie podnikania z verejných zdrojov

Prístup k finančným zdrojom patrí medzi základné predpoklady rozvoja sektora malých a stredných podnikov. Malé a stredné podniky vzhľadom na svoje charakteristické črty majú rozdielne potreby v oblasti financií v porovnaní s veľkými podnikmi. Zo strany bankového sektora sú MSP často vnímané ako pomerne rizikové subjekty, aj preto sa snažia získať zdroje pre rozvoj svojho podnikania z verejného sektora.

Verejné granty a zvýhodnené úvery ako relevantný zdroj financovania MSP

Malé a stredné podniky na Slovensku sa pri získavaní finančných zdrojov nespoliehajú na pomoc z verejného sektora. Dokazuje to nízky podiel malých a stredných podnikov, ktoré považujú granty alebo zvýhodnené úvery z verejného sektora za relevantný zdroj financovania. **Len každý šiesty malý a stredný podnikateľ (16,1 %) na Slovensku podľa výsledkov prieskumu EK v roku 2018 (Survey on the access to finance of enterprise) považoval granty a zvýhodnené úvery za relevantný zdroj svojho financovania.** Za relevantný zdroj financovania sa v zmysle prieskumu považuje zdroj, o ktorom podnikatelia predpokladajú, že ho využijú v budúcnosti alebo využili v minulosti.

Malé a stredné podniky v krajinách EÚ majú pozitívnejšie postoje k využívaniu verejných grantov a úverov ako na Slovensku. Až takmer jedna tretina malých a stredných podnikov (31,6 %) v rámci EÚ a viac ako jedna štvrtina (26,8 %) v rámci krajín V4 považuje granty alebo zvýhodnené úvery za relevantný zdroj svojho financovania.

Tabuľka 4: Podiel MSP, ktoré považujú granty alebo zvýhodnené úvery za relevantný zdroj svojho financovania v rokoch 2014 - 2017

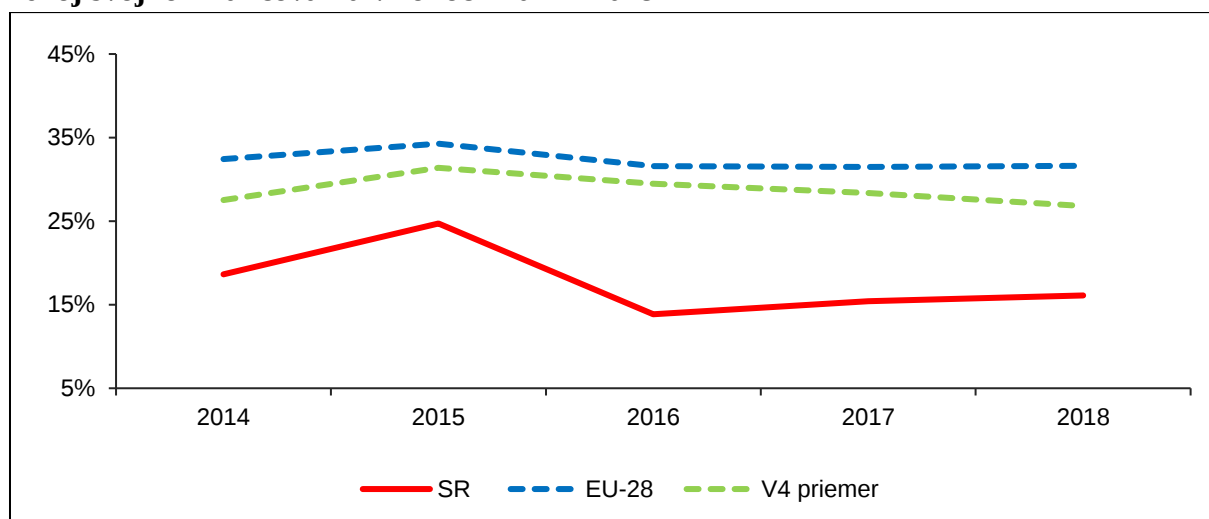
Krajina	2014	2015	2016	2017	2018	rozdiel 2018 a 2017 v p. b.
Slovensko	18,6%	24,7%	13,9%	15,4%	16,1%	0,7
Krajiny EÚ - 28	32,4%	34,3%	31,6%	31,5%	31,6%	0,1
Krajiny V4	27,5%	31,4%	29,5%	28,4%	26,8%	-1,5

Zdroj: EK, Survey on the access to finance of enterprise, spracované SBA.

V medziročnom porovnaní dochádza už druhý rok po sebe k miernemu nárastu zastúpenia malých a stredných podnikov na Slovensku, ktoré sú pozitívne naklonené k využívaniu verejných podporných grantov a úverov. Dosiahnutá hodnota v roku 2018 je však podstatne nižšia ako v roku 2015 (24,7 %).

V rámci krajín V4 pokračoval v roku 2018 mierny trend poklesu podielu MSP, ktoré majú pozitívne postoje k využitiu verejných zdrojov financovania.

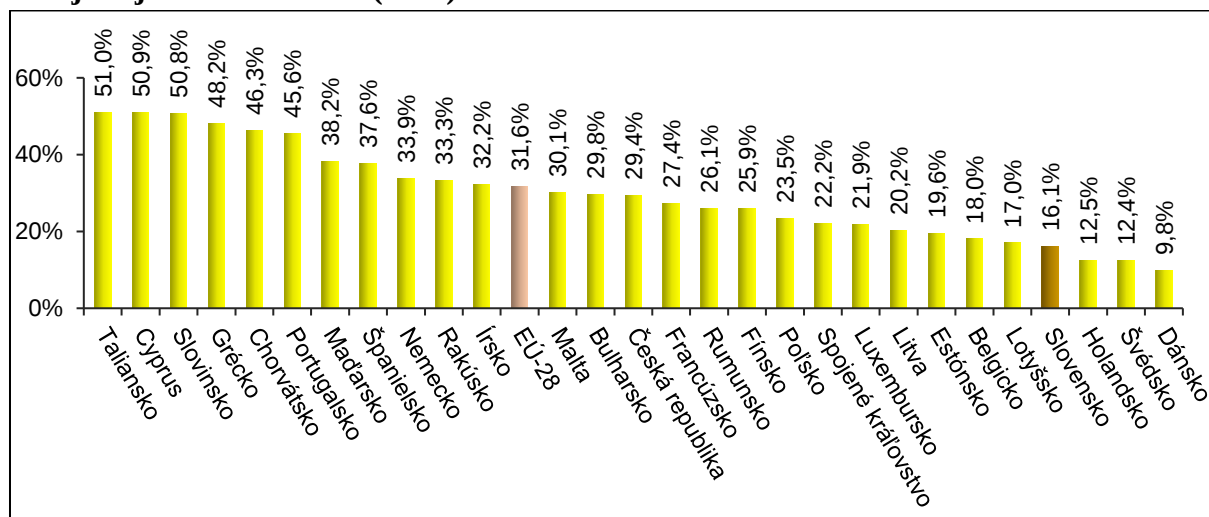
Graf 7: Podiel MSP, ktoré považujú verejné granty alebo zvýhodnené úvery za relevantný zdroj svojho financovania v rokoch 2014 - 2018

Zdroj: EK, Survey on the access to finance of enterprise, spracované SBA.

Každý druhý malý a stredný podnikateľ v Taliansku (51,0 %), na Cypre (50,9 %) a v Slovinsku (50,8 %) považuje verejné granty alebo zvýhodnené úvery za relevantný zdroj svojho financovania. Slovensko sa v uvedenom porovnaní nachádza v záverečnej časti rebríčka. Za Slovenskom sa umiestnili iba tri krajiny, a to Dánsko (9,8 %), Švédsko (12,4 %) a Holandsko (12,5 %). Podnikatelia z Dánska a Švédska vo zvýšenej miere preferujú využívanie interných zdrojov financovania, leasingu, či rizikového kapitálu. Z jednotlivých krajín V4 dosiahlo najvyšší podiel Maďarsko (38,2 %), následne Česká republika (29,4 %) a Poľsko (23,5 %).

Graf 8: Podiel MSP, ktoré považujú verejné granty alebo zvýhodnené úvery za relevantný zdroj svojho financovania (2018)

Zdroj: EK, Survey on the access to finance of enterprise, spracované SBA.

Využívanie verejných grantov a zvýhodnených úverov MSP

Na základe rovnakého prieskumu EK, ktorý hodnotil prístup malých a stredných podnikov k financovaniu, sa **malé a stredné podniky v SR vyznačujú nízkou mierou využívania verejných grantov a zvýhodnených úverov.**

V roku 2018 využívalo verejné granty a zvýhodnené úvery podľa prieskumu EK len 3,2 % malých a stredných podnikov na Slovensku. Podstatne vyššia miera využívania verejných grantov a zvýhodnených úverov je dosahovaná v krajinách EÚ – 28 (7,8 %), ako aj v rámci krajín V4 (7,4 %).

Tabuľka 5: Podiel MSP, ktoré využili verejné granty alebo zvýhodnené úvery ako zdroj svojho financovania v období 6 mesiacov pred prieskumom

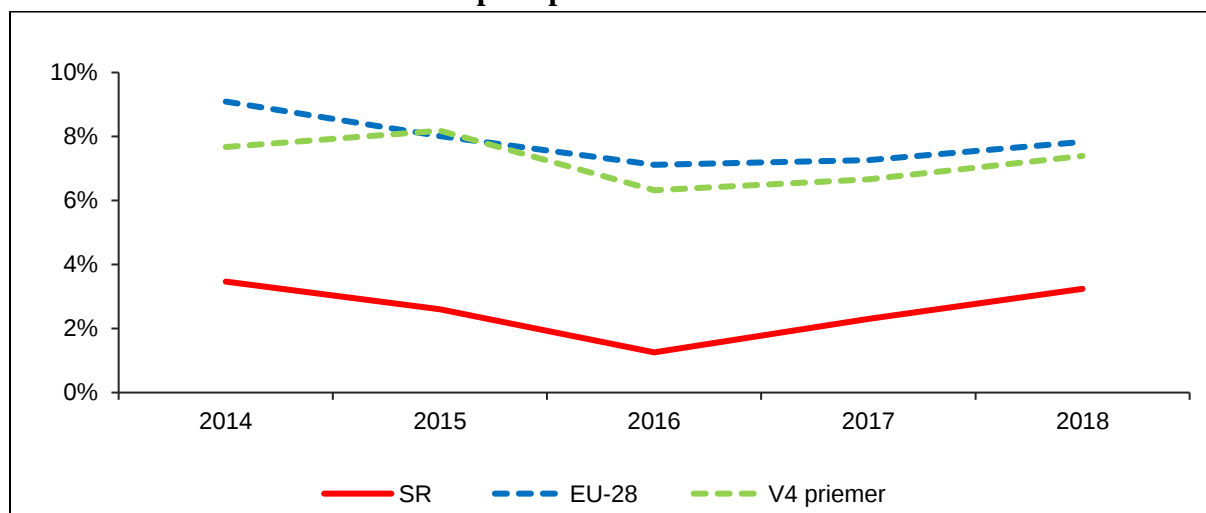
Krajina	2014	2015	2016	2017	2018	rozdiel 2018 a 2017 v p. b.
Slovensko	3,5%	2,6%	1,3%	2,3%	3,2%	0,9
Krajiny EÚ - 28	9,1%	8,0%	7,1%	7,3%	7,8%	0,5
Krajiny V4	7,7%	8,2%	6,3%	6,7%	7,4%	0,7

Zdroj: EK, Survey on the access to finance of enterprise, spracované SBA.

V porovnaní s rokom 2017 sa miera využívania verejných grantov alebo zvýhodnených úverov malých a stredných podnikov na Slovensku medziročne zvýšila (z 2,3 % v roku 2017 na 3,2 % v roku 2018), stále však dosahuje nižšiu úroveň ako v roku 2014 (3,5 %).

Mierny nárast využívania verejných grantov a zvýhodnených úverov malými a strednými podnikmi bol v roku 2018 dokumentovaný aj v prípade krajín EÚ – 28, ako aj krajín V4. V oboch prípadoch sú však dosiahnuté hodnoty nižšie ako v roku 2014.

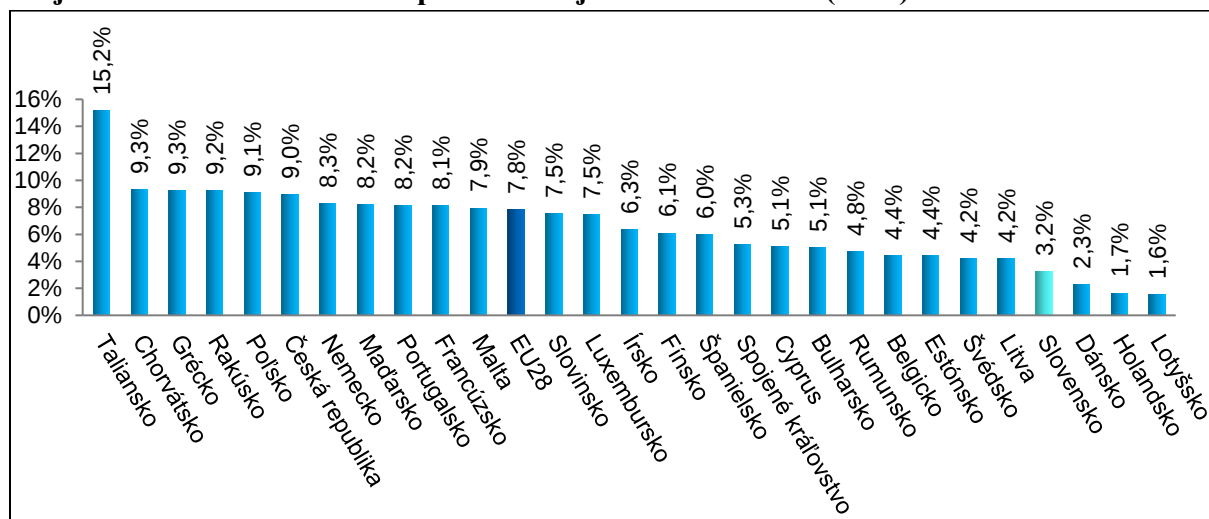
Graf 9: Podiel MSP, ktoré využili verejné granty alebo zvýhodnené úvery ako zdroj svojho financovania v období 6 mesiacov pred prieskumom

Zdroj: EK, Survey on the access to finance of enterprise, spracované SBA.

Verejné granty a zvýhodnené úvery najviac využívajú malé a stredné podniky v Taliansku (15,0 %), Chorvátsku, Grécku, Rakúsku, Poľsku a v Českej republike (zhodne po 9 %). Slovensko sa zaraďuje medzi krajiny s najnižšou mierou využívania verejných zdrojov financovania (3,2 %). Za Slovenskom sa v uvedenom porovnaní umiestnili iba tri krajiny, a to Dánsko, Holandsko a Lotyšsko (zhodne po 2 %). V rámci krajín V4 využívajú najviac malé a stredné podniky verejnú finančnú podporu v spomínanom Poľsku, v Českej republike (zhodne po 9,0 %) a v Maďarsku (8 %).

Graf 10: Podiel MSP, ktoré využili verejné granty alebo zvýhodnené úvery ako zdroj svojho financovania v období predchádzajúcich 6 mesiacov (2018)

Zdroj: EK, Survey on the access to finance of enterprise, spracované SBA.

Hodnotenie prístupu k verejnej finančnej podpore

Len 6,8 % malých a stredných podnikov na Slovensku podľa výsledkov prieskumu vníma pozitívne zmeny v prístupe k verejnej finančnej podpore počas roka 2018. Každý dvanásť malý a stredný podnikateľ (7,9 %) v rámci krajín EÚ – 28 a každý desiaty (9,9 %) v krajinách V4 vníma zlepšenie v prístupe k verejnej finančnej podpore, čo predstavuje mierne vyšší podiel ako na Slovensku.

Tabuľka 6: Podiel MSP, ktorí uviedli, že prístup k verejnej finančnej podpore sa v priebehu 6 mesiacov zlepšil

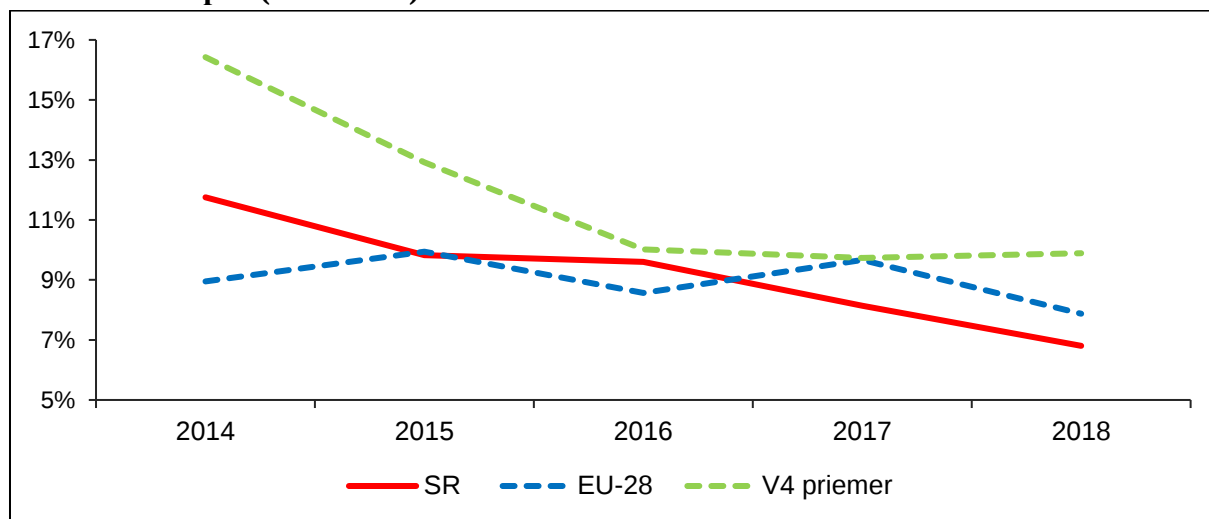
Krajina	2014	2015	2016	2017	2018	rozdiel 2018 a 2017 v p. b.
Slovensko	11,8%	9,8%	9,6%	8,1%	6,8%	-1,3%
Krajiny EÚ - 28	8,9%	9,9%	8,6%	9,7%	7,9%	-1,8%
Krajiny V4	16,4%	12,9%	10,0%	9,7%	9,9%	0,2%

Zdroj: EK, Survey on the access to finance of enterprise, spracované SBA.

V rámci posudzovaného obdobia dochádza na Slovensku ku kontinuálnemu poklesu MSP, ktoré vnímajú pozitívne zmeny v prístupe k verejnej finančnej podpore. V porovnaní s rokom 2014 sa zastúpenie uvedených subjektov na Slovensku znížilo z 11,8 % na 6,8 %. Obdobný trend poklesu zastúpenia MSP je zreteľný aj v prípade krajín V4. V rámci

krajín EÚ – 28 dochádzalo od roku 2014 k cyklickému vývoju zastúpenia uvedených subjektov, s miernym poklesom v roku 2018.

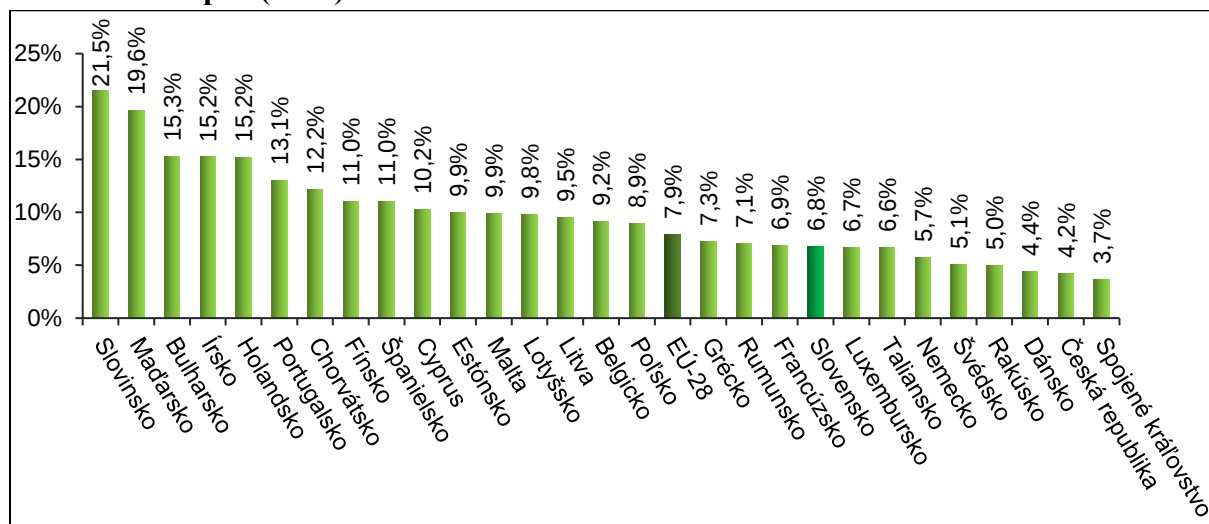
Graf 11: Podiel MSP, ktorí uviedli, že prístup k verejnej finančnej podpore sa v priebehu 6 mesiacov zlepšil (2014-2018)

Zdroj: EK, Survey on the access to finance of enterprise, spracované SBA.

Pozitívne zmeny v prístupe k verejnej finančnej podpore pociťujú najviac malé a stredné podniky v Slovinsku (21,5 %), v Maďarsku (19,6 %), v Bulharsku (15,3 %), v Írsku a Holandsku (zhodne po 15,2 %). Najmenej malých a stredných podnikov vníma pozitívne zmeny v prístupe k verejnej finančnej podpore v Spojenom kráľovstve (3,7 %), v Českej republike (4,2 %) a v Dánsku (4,4 %). Slovensko sa nachádza v uvedenom porovnaní pod priemerom krajín EÚ-28, spolu s Českou republikou (4,2 %).

Graf 12: Podiel MSP, ktorí uviedli, že prístup k verejnej finančnej podpore sa v priebehu 6 mesiacov zlepšil (2018)

Zdroj: EK, Survey on the access to finance of enterprise, spracované SBA.

3.4 Financovanie inovačných aktivít MSP z verejných zdrojov

Podľa údajov Eurostatu vykonáva inovačné aktivity na Slovensku len takmer každý tretí malý a stredný podnikateľ (29,0 %). **Z celkového počtu inovujúcich MSP využíva verejnú finančnú podporu len 13,6 % subjektov, čo je podstatne menej ako v krajinách EÚ-28 (22,4 %), ako aj v krajinách V4 (19,3 %).**

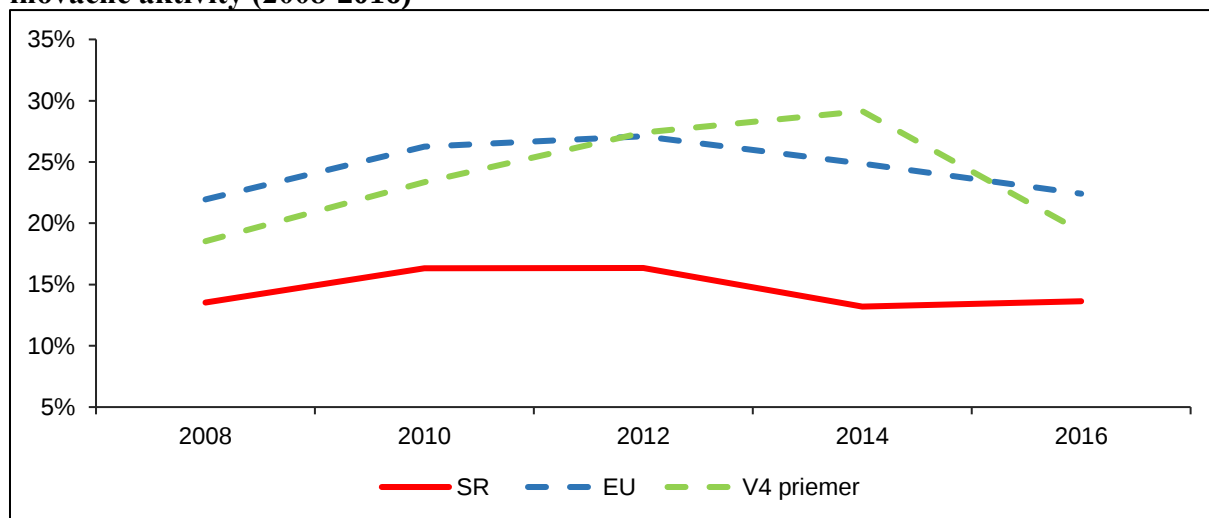
Tabuľka 7: Podiel inovujúcich MSP, ktoré získali verejnú finančnú podporu pre svoje inovačné aktivity

Krajina	2008	2010	2012	2014	2016	rozdiel 2016 a 2014 v p. b.
Slovensko	13,5%	16,3%	16,4%	13,2%	13,6%	0,4%
Krajiny EÚ - 28	21,9%	26,3%	27,1%	24,9%	22,4%	-2,5%
Krajiny V4	18,5%	23,4%	27,4%	29,1%	19,3%	-9,8%

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Podiel malých a stredných podnikov, ktoré využili verejnú finančnú podporu pre svoje inovačné aktivity sa na Slovensku po predchádzajúcom poklese medziročne mierne zvýšil (o 0,4 p. b.). Naopak pokles v porovnaní s rokom 2014 bol zaznamenaný v rámci krajín EÚ-28, ako aj krajín V4. Uvedený pokles v rámci krajín V4 súvisel predovšetkým s nižším využívaním verejnej finančnej podpory MSP na inovačné aktivity v Maďarsku a v Poľsku.

Graf 13: Podiel inovujúcich MSP, ktoré získali verejnú finančnú podporu pre svoje inovačné aktivity (2008-2016)

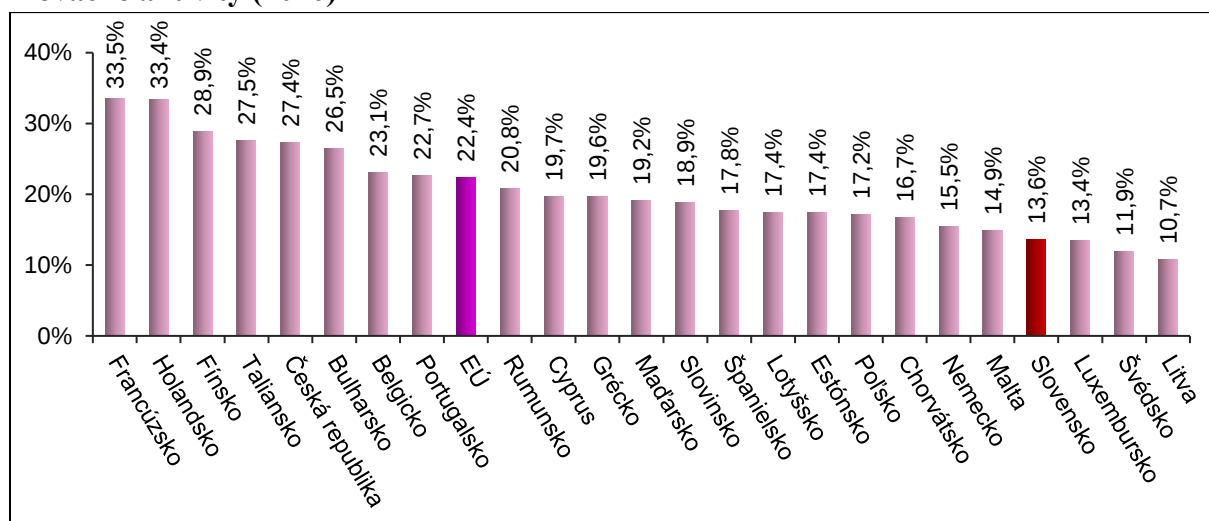

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

V rámci porovnania s jednotlivými krajinami EÚ sa Slovensko nachádza na štvrtom mieste od konca. Za Slovenskom sa umiestňujú krajiny ako Luxembursko (13,4 %), Švédsko (11,9 %) a Litva (10,7 %).

Najviac inovatívnych MSP, ktoré využívajú verejnú finančnú podporu je vo Francúzsku (33,5 %), Holandsku (33,4 %) a vo Fínsku (28,9 %). Nadpriemerným využívaním verejnej finančnej podpory na realizáciu inovačných aktivít sa vyznačuje aj Česká republika (27,4 %).

Graf 14: Podiel inovujúcich MSP, ktoré získali verejnú finančnú podporu pre svoje inovačné aktivity (2016)

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

4 Charakteristika startupového ekosystému na Slovensku

V porovnaní s vyspelými krajinami západnej Európy alebo severnej Ameriky **sa startupový ekosystém na Slovensku vyznačuje menšou rozvinutosťou s viacerými systémovými nedostatkami**. V Slovenských podmienkach sa startupový ekosystém začal vyvíjať až v rokoch 2010 – 2011 prostredníctvom parciálnych iniciatív súkromného sektora. Verejný sektor sa v téme podpory startupov začal angažovať od roku 2013, a to prostredníctvom realizácie projektu Národného podnikateľského centra (ďalej len „NPC“), tvorby národných schém podpory startupov a programovania OP VaI, ktorý prináša dlhodobé udržateľné riešenia v kontexte kľúčových iniciatív Európskej komisie zameraných na podporu podnikania (napríklad Akčný plán pre podnikanie 2020, Iniciatíva Small Business Act a podobne).

Nízkou rozvinutosťou startupového ekosystému na Slovensku potvrdzuje aj historicky prvá „Konceptia pre podporu startupov a rozvoj startupového ekosystému v Slovenskej republike“, ktorú Vláda Slovenskej republiky schválila až v polovici roka 2015. Startupy sa ako súčasť malých a stredných podnikov vyvíjajú v širšom podnikateľskom prostredí, ktoré sa na Slovensku vyznačuje nízkou efektívnosťou (v porovnaní s krajinami EÚ), dominantným zastúpením mikropodnikov do 9 zamestnancov, nízkou úrovňou výdavkov na výskum a vývoj a tiež nižšou úrovňou produktivity. Tento stav do značnej miery súvisí aj s doterajšími politikami, ktoré boli orientované najmä na dovoz technológií, pričom absentovali iné typy podpory.

Podľa koncepcie sa na Slovensku odhaduje **existencia približne 600 startupov**, ktoré zamestnávajú vyše 3 000 zamestnancov⁴⁶. Z výsledkov prieskumu spoločnosti KPMG⁴⁷ z roku 2016 vyplýva, že až 73 % slovenských startupov je v počiatočných fázach svojho rozvoja: 42 % v beta fáze (fáza nasledujúca po vytvorení prototypu). Startupy na Slovensku sa ďalej vyznačujú vysokým podielom (73 %) mladších startupistov do 35 rokov, ktorí sú síce ochotní podstupovať vyššie riziko, avšak častým problémom je práve nedostatok finančných zdrojov a chýbajúce praktické skúsenosti z oblasti biznisu. Medzi majiteľmi startupov prevláda (85 %) vysokoškolské vzdelanie alebo odborná kvalifikácia, najčastejšie v oblastiach manažmentu a informačných technológií.

Výsledky rovnakého prieskumu poukazujú na generovanie tržieb len v prípade 55 % startupov. Z tohto dôvodu sú najväčšími prioritami startupov zvýšenie predaja, rozvíjanie produktov, zvýšenie objemu finančných prostriedkov, či expandovanie na nové trhy. Medzi hlavné zdroje financovania startupov patria v prvom rade osobné úspory, nasledujú podnikateľskí anjeli, rizikový kapitál alebo priatelia a rodina.

Počet zamestnancov je v slovenských startupoch stále nízky. Napriek tomu, až 75 % startupov už vytvorilo pracovné miesta (32 % má 1 až 3 zamestnancov, 20 % má 4 až 9 zamestnancov a 26 % má 10 a viac zamestnancov). V porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšilo počet zamestnancov 56 % slovenských startupov. Takmer 90 % startupov má navyše záujem vo zvyšovaní počtu zamestnancov pokračovať aj v budúcnosti. Zvyšovaním počtu

⁴⁶ Konceptia pre podporu startupov a rozvoj startupového ekosystému v Slovenskej republike. Dostupné online: <https://www.economy.gov.sk/inovacie/strategie-a-politiky/koncepcia-pre-podporu-startupov-a-rozvoj-startupoveho-ekosystemu-v-sr>

⁴⁷ KPMG (2016). Startup Ecosystem Survey in Slovakia. Dostupné online: <https://home.kpmg/sk/sk/home/insights/2016/06/startup-ecosystem-survey-slovakia-2016.html>

zamestnancov si majitelia startupov zároveň uvedomujú nutnosť budovania spoľahlivého a rôznorodého tímu ľudí, ktorý je jedným zo základných predpokladov úspechu.

Práve kvalita tímu predstavuje oblasť, na ktorú investori kladú pri posudzovaní startupov vysoký dôraz. Investorov ďalej zaujímajú najmä vlastnosti produktu, potenciál predaja, prítomnosť na rôznych trhoch a dosiahnutá úroveň predaja. Problémom je nesúlad medzi sektorovými záujmami slovenských investorov a startupov. Kým investori prejavujú záujem hlavne o sektory Fintech, Cyber Security a Enterprise Software, startupy sa prioritne orientujú na oblasti ako Business Services, Hardware a Consumer Services.

Z pohľadu startupového ekosystému je **dôležitým prvkom aj korporátna sféra**. Slovensko disponuje rozsiahlou sieťou stredných a veľkých podnikov, ktoré by sa mali prirodzene začleňovať do lokálnych startupových ekosystémov. Tento proces však na Slovensku nefunguje. Potvrdzuje to aj prieskum, v ktorom **väčšina zástupcov etablovaných podnikov uviedla, že začlenenie do startupového ekosystému nepokladá za prioritu** svojho podnikania. Iní nevedia nájsť spôsob, ako sa do ekosystému zapojiť alebo nemajú potrebné know-how. Podniky najčastejšie podporujú startupy formou poskytovania mentorských služieb, priamym financovaním, zdieľaním poznatkov z oblasti trhu, zliav na produkty a služby či pomocou pri hľadaní investorov.

V startupovom ekosystéme na Slovensku možno tiež pozorovať **nedostatočnú participáciu subjektov verejného sektora**. Z hľadiska foriem podpory startupov organizáciami verejného sektora je najviac preferovaná pomoc pri organizovaní neformálnych akcií, nasleduje vzdelávanie, podpora pri exporte a pri financovaní, mentoring a iné. Za najväčšiu výzvu pri spolupráci so startupmi organizácie pokladajú nízku úroveň kooperácie medzi rôznymi aktérmi startupového ekosystému, problém s identifikáciou perspektívnych startupov a nedostatok finančných zdrojov.⁴⁸

V Koncepcii na podporu startupov bolo celkovo **identifikovaných 17 problémov**, resp. negatívnych faktorov, ktoré spomaľujú rozvoj startupového ekosystému na Slovensku.

- Cieľová skupina subjektov pre pripravované opatrenia nie je jasne vymedzená.
- Agenda podpory startupov nemá ucelenú koncepciu.
- Nedostatočný právny rámec spoločností pre správne fungovanie startupov.
- Plošné riešenie k daňovým stimulom bez osobitného prístupu potrebného pre zabezpečenie likvidity startupov.
- Pobyt zahraničných inovatívnych subjektov (fyzických osôb) v SR.
- Nedostatočné kompetencie záujemcov o podnikanie, startup tímov, chýbajúci ucelený systém podpory.
- Nedostatočná aktivita anjelských investorov.
- Nedostatočná motivácia podstúpiť počiatočné riziko podnikania pri rozvíjaní myšlienky pred založením právneho subjektu.
- Nedostatočná motivácia vysokých škôl, vzdelávacích centier a organizácií výskumu a vývoja realizovať podporné aktivity pre začínajúcich podnikateľov v kategórii startup.
- Nedostatočná inštitucionálna kapacita pre transfer poznatkov do praxe.

⁴⁸ KPMG (2016). Startup Ecosystem Survey in Slovakia. Dostupné online: <https://home.kpmg/sk/sk/home/insights/2016/06/startup-ecosystem-survey-slovakia-2016.html>

- Slabá pripravenosť učiteľov na výučbu finančnej a podnikateľskej gramotnosti na základných a stredných školách.
- Nedostatočné prepojenie slovenských univerzít, vysokých škôl a vzdelávacích inštitúcií so súkromnými spoločnosťami a nízka implementácia inovatívnych nápadov študentov v praxi.
- Nedostatočná podpora rozvoja vedeckých a výskumných centier v oblasti informačnej bezpečnosti schopných vytvárať inovatívne riešenia použiteľné v praxi.
- Nedostatočná koordinácia a vzájomná podpora startupov z krajín V4.
- Nízka motivácia individuálnych anjelských investorov.
- Obmedzený prístup ku kapitálovému financovaniu v skorších, ale aj v rastových fázach startupov.
- Problémy s efektívnou alokáciou kapitálu a účinným prepájaním startupov s investormi vyplývajúcimi z cezhraničných prekážok a obmedzeného prístupu k možnostiam financovania.

Z odstupom času možno konštatovať, že aj napriek rozpracovaným návrhom na riešenie týchto problémov a stanoveným termínom implementácie, vo viacerých oblastiach doposiaľ nedochádza k žiadanému zlepšeniu. Medzi najpálčivejšie problémy stále patrí obmedzená ponuka ponukou finančných a nefinančných nástrojov, nedostatočné podnikateľské zručnosti spojené s celkovo nízkym záujmom o podnikanie ako kariérnu voľbu alebo regulačné prostredie, ktoré nedostatočne motivuje k podnikateľským aktivitám startupov.

Naopak, za silné stránky slovenského startupového ekosystému možno považovať najmä vzdelanú a kvalifikovanú pracovnú silu. Pozitívne je tiež vnímaná dostupnosť tovarov/služieb a prístup k mentoringu. Nezávislí experti Európskej komisie označujú **startupový ekosystém Slovenska ako malý a stále na počiatkoch svojho vývoja, no aj napriek tomu je plnohodnotný** a vykazuje množstvo coworkingových priestorov, inkubátorov, investorov rizikového kapitálu atď.⁴⁹

4.1 Hodnotenie startupového ekosystému Slovenska zo strany EK

Za účelom podpory členských štátov a pridružených krajín v reforme národných systémov vedy, techniky a inovácií, Generálne riaditeľstvo pre výskum a inováciu (DG RTD) Európskej komisie zriadilo tzv. Nástroj na podporu politiky (Policy Support Facility – PSF). Slovensko využilo špecifickú podporu PSF v kontexte Koncepcie pre podporu startupov a rozvoj startupového ekosystému. Špecifická podpora pre Slovensko bola zameraná na poskytnutie usmernenia a odporúčaní v záujme:

- zlepšenia podnikateľského prostredia s cieľom podporiť podnikanie, startupy a zvýšiť investície podnikov do výskumu a inovácií;
- zlepšenia systému inkubácie a akcelerácie startupov na Slovensku a prilákania zahraničných investorov na vytvorenie nových inkubátorov a akceleratorov;
- vytvorenia a zavedenia transparentného a účinného systému na podporu podnikateľských anjelov.

⁴⁹ Európska komisia (2016). Specific Support to Slovakia - Boosting the Slovak startup ecosystem. Dostupné online: <https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/library/specific-support-slovakia-final-report-boosting-slovak-startup-ecosystem>

V roku 2016 vypracoval panel nezávislých expertov správu „Boosting the Slovak startup ecosystem“, ktorá okrem iného **predstavuje súbor usmernení a odporúčaní zameraných na podporu rozvoja startupového ekosystému**. V správe sú jednotlivé odporúčania agregované do šiestich oblastí:

„Zodpovedne riadiť“ - podpora startupového ekosystému. Úlohou vlády by malo byť vytvorenie centrálneho uzla (connection hub), ktorý plní nasledovné úlohy: sieťovanie aktérov, ich propagácia, poskytovanie informácií o iniciatívach a podporných opatreniach, zber údajov pre monitorovanie systému, podpora účasti startupov a MSP na verejnom obstarávaní a pomoc ekosystému rýchle sa učiť prostredníctvom zdieľania poznatkov z praxe.

Presadzovať skôr radikálne ako postupné reformy podnikateľského prostredia. Zatiaľ čo postupné reformy podnikateľského prostredia sa dejú bez povšimnutia, na podporenie procesu zmeny je potrebná radikálna zmena k zlepšeniu kvality legislatívy. Podpora by mala byť zameraná na všetky start-upy nielen na tie, ktoré sú považované za najúspešnejšie. Dôvodom je najmä to, že takáto podpora zabráni ďalšiemu selektovaniu podnikov, ktoré sa už aj tak nachádzajú v náročnom prostredí spojenom s neistotou a nepredvídateľnosťou úspechu. Existujúce crowdsourcingové platformy a tie, ktoré sa budú ďalej vyvíjať, môžu významnou mierou podporiť tieto reformy.

Poskytnúť väčšiu podporu inkubácii na základe dopytu a úspechu. Vytvoriť program podpory, ktorý umožní rozvoj verejných a súkromných inkubátorov. Vzhľadom na to, že verejné inkubátory v porovnaní so súkromnými nedisponujú veľkým množstvom investorov a profesionálnych pracovníkov, ponúkajú obmedzený súbor inkubačných služieb. Tento program by mal byť založený na akreditácii inkubátorov a obmedzenom verejnom financovaní tých firiem, ktoré do nich vstupujú. Výsledkom je kvalitná sieť miestnych podnikateľov, investorov ako aj niektorých medzinárodných sietí, čo vedie k dlhodobej udržateľnosti. Zriaďovateľmi verejných inkubátorov by mali byť národné združenia a úlohou vlády tak zostáva zvyšovať povedomie o možnosti členstva v inkubátore ako aj online monitorovanie inkubovaných podnikov.

Akcelerovať a nechať ísť - využívanie medzinárodných skúseností a podpora inteligentnej špecializácie. Vzhľadom na prítomnosť nadnárodných spoločností v SR, je vhodné zriadenie sprostredkovateľskej služby, ktorá bude napomáhať slovenským začínajúcim podnikom a start-upom pri nadväzovaní kontaktov a prístupu do medzinárodných akceleratorov. Spoločnostiam to umožní prístup k poradenstvu najvyššej kvality, medzinárodným špičkovým investorom a firemným zákazníkom s vynaložením relatívne malých verejných investícií. Prevádzka súkromného akceleratora na Slovensku, ktorý by podporoval aj zahraničné podniky, zároveň stimuluje záujem nadnárodných firiem o slovenské start-upy a začínajúce podniky.

Obnoviť rámec pre komercializáciu výskumu. Vypracovať spoločné princípy a postupy pre vysoké školy, ktoré riešia problematiku transferu technológie a spin-offov. Podporiť vysoké školy pri zavádzaní modelu a jasných pravidiel týkajúcich sa využitia výskumných infraštruktúr na komerčné účely. Od všetkých vysokých škôl požadovať zavedenie stratégie a akčného plánu pre transfer technológie.

Nechat' (podnikateľských) anjelov lietat' - mobilizácia súkromných fondov pre startupy. Podporiť vytváranie sietí a národnej federácie podnikateľských anjelov. Verejná podpora by mala prispieť k zvýšeniu profesionality podnikateľských anjelov, spravovaniu sietí podnikateľských anjelov a národnej federácie. Zaviesť certifikačný proces, ktorý podnikateľským anjelom umožní investovať spoločne s verejným sektorom.

Rovnaký panel expertov EK spracoval v roku 2018 priebežné hodnotenie zmien ekosystému a pokroku v implementácii 21 odporúčaní⁵⁰, ktoré boli prezentované v pôvodnej správe z roku 2016. V záveroch hodnotenia sa konštatuje napredovanie Slovenska v oblasti zlepšovania podnikateľského prostredia. V hodnotiacej správe sa ďalej uvádza, že Slovensko vynaložilo značné úsilie na zavedenie množstva zmien, ktoré majú za cieľ zlepšiť podnikateľské prostredie pre MSP a uľahčiť počiatočnú fázu pre novozaložené podniky. Správa z roku 2016 zdôraznila, že pokrok v tejto oblasti je pre startupový ekosystém nevyhnutný a výraznou mierou prispieva k zlepšovaniu celého hospodárstva.

Vhodne naplánované aktivity pomáhajú zvyšovať vplyv finančných prostriedkov, ktoré už boli vyčerpané z OP a tým maximalizovať ich vplyv. Do tejto kategórie patria všetky opatrenia zamerané na podporu podnikateľských anjelov a ich sietí, ako aj komercializácia výskumu, zlepšenia v oblasti regulácie a ľahší prístup k mentorským a poradenským službám. Z dôvodu pomalej implementácie opatrení tiež rastie pravdepodobnosť nižšej efektívnosti investícií.

Panel expertov konštatoval, že opatrenia zamerané na zlepšenie riadenie ekosystému odporúčané v správe z roku 2016 sa neimplementujú. Realizáciou opatrení sa mali vytvoriť inštitúcie (napr. connection hub), interakcie a databázy, ktoré by mohli stimulovať sieťovanie aktérov v ekosystéme a tvoriť základ pre rozhodovacie procesy. Za účelom poskytovania a udržiavania vysokokvalitných podporných služieb pre podnikateľov sa odporúča realizovať pravidelné medzinárodné hodnotenia.

Z ôsmich opatrení expertnej skupiny zameraných na vytvorenie komunity podnikateľských anjelov boli v procese implementácie len dve. Napriek dostupným finančným zdrojom sa však časový harmonogram implementácie neustále oddiaľuje.

Vzhľadom na nerealizovanie väčšiny navrhovaných opatrení v oblasti budovania aktívnej komunity podnikateľských anjelov je podľa expertnej skupiny nepravdepodobné, že vyčlenené finančné prostriedky na program spoločného investovania možno vynaložiť efektívne. Podľa komisie je nevyhnutným predpokladom spoločného investovania (verejné a privátne) fungujúca sieť certifikovaných podnikateľských anjelov.

⁵⁰ Európska komisia (2016). Specific Support to Slovakia - Boosting the Slovak startup ecosystem: Progress assessment. Dostupné online: <https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/library/specific-support-slovakia-boosting-slovak-start-ecosystem-progress-assessment>

Panel expertov komisie zároveň nabáda k ambicióznejšiemu prístupu pri využívaní potenciálu vysokých škôl a výskumných inštitúcií vo vzťahu k výchove a podpore začínajúcich podnikateľov. Rovnako dôležitým prvkom je určenie spoločných zásad a postupov pre vysoké školy v oblasti transferu technológie, spin-off projektov či používání výskumnej infraštruktúry na komerčné účely.

Hodnotiaca správa poukazuje na skutočnosť, že súčasný stav implementácie navrhovaných opatrení je do istej miery negatívne ovplyvňovaný súborom rôznych faktorov ako napr.: voľbami, ktoré sa na Slovensku uskutočnili v roku 2016, predsedníctvom v Rade EÚ, ale aj vágnejším prístupom k startupovému ekosystému. Podľa zistení expertov EK je však Slovensko na dobrej ceste vo využívaní zdrojov, ktoré sú vyčlenené na podporu startupového ekosystému v operačných programoch. Expertná skupina zároveň upozorňuje, že pre efektívnu podporu ekosystému je dôležitým faktorom rýchlosť a kontinuálne čerpanie dostupných zdrojov.

Z výsledkov hodnotenia tiež vyplýva **klesajúci záujem o oblasť startupov**, ktorý sa prejavuje v nižšej pozornosti médií, a menej intenzívnej kooperácii medzi tvorcami politik, politikmi a podnikateľmi. Oblasť startupov sa už nepovažuje za najdôležitejšiu prioritu. Pozornosť sa viac sústreďuje na problematiku inovácií v už existujúcich MSP, najmä ak spadajú do odvetví inteligentnej špecializácie.

Riziko v rozvoji startupového ekosystému na Slovensku môže predstavovať doterajší vývoj v implementácii navrhovaných opatrení. Podľa názorov expertnej skupiny boli do roku 2017 **implementované najmä opatrenia financované z európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF)**.

V čase hodnotenia progresu sa už realizovali štyri opatrenia, ktoré neinicioval panel expertov:

- skvalitňovanie a rozširovanie informatizácie verejnej správy;
- skrátenie času pri začatí podnikania (zástupcovia EK poukazujú na potrebu lepšej propagácie témy jednoduchého začatia podnikania na Slovensku medzi zahraničnými partnermi);
- propagácia možnosti získať „startup víza“ pre občanov z tretích krajín čím sa vytvára priestor pre úzku spoluprácu slovenských firiem so zahraničnými subjektmi;
- podpora podnikateľského vzdelávania.

K spoločnému konsenzu sa dospelo pri implementácii ôsmich opatrení:

- vytvorenie schémy spoločného investovania pre podnikateľských anjelov (45 mil. Eur);
- podpora vytvárania siete podnikateľských anjelov (2 mil. Eur);
- podpora komercializácie výskumu (17,65 mil. Eur) a zlepšenie transferu technológií;
- SBA sprostredkuje slovenským startupom účasť v najlepších akceleratoroch v zahraničí;
- zavedenie posudzovania vplyvu regulácie na podnikateľské prostredie;
- SBA poskytuje prostredníctvom Národné podnikateľské centrá (NPC) poradenstvo a mentoring pre podnikateľov (konceptia jednotného miesta typu „one-stop-shop“).

V prípade ďalších odporúčaní Slovensko doposiaľ nepristúpilo k ich implementácii, napr.:

- zriadenie medzinárodného akcelératora na Slovensku;

- vytvorenie schémy akreditácie inkubátorov a inkubačných voucherov;
- zriadenie monitorovacej platformy pod správou nezávislej inštitúcie;
- zriadenie tzv. centrálného prepájacieho uzla (connection hub);
- zmeny vo verejnom obstarávaní za účelom podpory účasti startupov a MSP;
- podpora rozvíjania digitálnych zručností.

Panel expertov EK vo svojom celkovom hodnotení oceňuje najmä doposiaľ zrealizované a ďalšie plánované kroky, ktoré naznačujú značné úsilie slovenskej vlády v oblasti implementácie odporúčaní z roku 2016 (najmä v prípade financovania z EŠIF). No aj napriek postupu v niektorých oblastiach je implementácia odporúčaní stále problematická, pričom mnohé z odporúčaní zameraných na manažment startupového ekosystému neboli vôbec prijaté, napriek ich dôležitosti pre maximalizáciu vplyvu opatrení financovaných prostredníctvom EŠIF.

5 Analýza dopadov Programu SBA na podporu startupov

5.1 Prehľad postupov a metodík na vyhodnocovanie dopadov podporných programov

Rovnako ako je priebežné monitorovanie kľúčové pre riadenie projektov a ich zlepšovanie, sú pravidelné hodnotenia nevyhnutné pre vyvodenie záverov o vplyve projektu na cieľovú skupinu. Relevantné hodnotenia poskytujú **dve základné funkcie**: 1) určujú mieru v akej sa požadované zmeny udiali a 2) do akej miery je za tieto zmeny zodpovedná hodnotená intervencia. Európska komisia identifikuje štyri prioritné dôvody vykonávania hodnotení⁵¹:

- prispieť k navrhovaniu intervencií;
- zvýšiť kvalitu intervencie;
- prehliť efektívne rozdeľovanie zdrojov;
- informovať o úspešnosti intervencie.

Na základe vyššie uvedených skutočností sa preto k hodnoteniu intervencie pristupuje z rôznych hľadísk. Najčastejšie používaným je špecifikácia hodnotenia na základe jednotlivých fáz programu (programového cyklu), kde sa hodnotenie realizuje pred začiatkom programového obdobia či vlastnej realizácie programu (**ex-ante**), počas (**ad-hoc, ongoing** alebo **mid-term**) a po ukončení (**ex-post**). Pri výbere vhodného typu hodnotenia je nutné zohľadňovať aj ďalšie faktory, ako: ciele a zámery hodnotenia, charakter programu, spôsob intervencie, resp. zameranie programu. V praxi patrí medzi najpoužívanejšie napr. **strategické hodnotenie**, ktoré sa realizuje za účelom vyhodnotenia vývoja programu alebo skupiny programov vo vzťahu k prioritám alebo stratégiám. **Dopadové hodnotenie** je založené na posúdení, či boli skutočne dosiahnuté plánované dopady, výsledky, resp. efekty. **Tematické hodnotenie** sa zameriava na jednu alebo viac tém, ktoré sú spoločné pre niekoľko rozdielnych programov alebo intervencií. V prípade projektov z EŠIF môže riadiaci orgán (RO) od príjemcu intervencie požadovať vykonanie **autoevaluácie** (sebahodnotenia) napr. formou dotazníka pre cieľovú skupinu na začiatku a na konci realizácie projektov a pod.

Z hľadiska účelu možno rozlíšiť formatívne a sumatívne hodnotenie. **Formatívne hodnotenie**, uplatňované aj v hodnotiacej časti predloženej analýzy, sa realizuje v prvotných fázach plánovania programu alebo v priebehu jeho implementácie s cieľom zlepšiť implementáciu programu. Štandardne sa v tomto prípade aplikujú kvantitatívne a kvalitatívne metódy. **Sumatívne hodnotenie** sa realizuje až po ukončení implementácie programu alebo jeho časti s cieľom vyhodnotiť či boli dosiahnuté stanovené ciele a posúdiť prínos programu pre definované cieľové skupiny.

Podľa spracovateľa hodnotenia sa rozlišuje **interné hodnotenie** vykonávané vlastnými pracovníkmi v rámci danej organizačnej štruktúry a **externé hodnotenie**, v prípade ak sú hodnotitelia mimo štruktúry zadávajúcej organizácie. Výhodou tohto prístupu je najmä nezávislý expertný pohľad a využitie kapacít, ktorými nedisponuje organizácie interne.

Východiska a prístupy hodnotenia dopadov podpory

Základom každého hodnotenia dopadov a efektívnosti podporných programov je návrh základného rámca výskumu, ktorý určuje výber a spôsob aplikácie jednotlivých metód. Podľa typu otázok použitých

⁵¹ Európska komisia (2003). Evaluating EU activities – a practical guide for Commission Services. Luxemburg, Office for Official Publications of the European Communities.

v hodnotení (kauzálne, deskriptívne alebo normatívne) možno rozlíšiť tri základné prístupy hodnotenia dopadov podpory: neexperimentálny, experimentálny a kváziexperimentálny⁵².

Neexperimentálny prístup predstavuje najjednoduchšiu formu hodnotenia dopadov, kedy sa hodnotia hrubé výstupy na základe pozorovaných údajov. V rámci tohto metodologického postupu sa nevytvára porovnateľná skupina k podporenej (intervenčnej) skupine. Pri neexperimentálnom prístupe sa dôraz kladie najmä na deskripciu, teda opis, charakteristiky, vzťahy či výskyt skúmaného javu. Prioritou je zber vlastných údajov alebo už existujúce informácie, napr. z prieskumov alebo iných už realizovaných štúdií. V európskom kontexte je práve neexperimentálny prístup s jedným pozorovaním počas alebo po intervencii považovaný za najpoužívanejší⁵³.

V prípade hodnotení s prevahou kauzálnych otázok je najvhodnejší **experimentálny dizajn** (niekedy označovaný aj ako náhodný). Podstatou hodnotenia je použitie dvoch skupín – jedna s intervenciou a druhá bez nej, ide o tzv. kontrolnú skupinu. Hlavným kritériom na rozlíšenie experimentálneho dizajnu od iných je náhodný výber skupín (randomizácia). Účastníci tým majú rovnakú príležitosť pri zaradení do jednej alebo druhej skupiny. V konkrétnom projekte by sa tým mala zabezpečiť vyššia miera zhody v charakteristikách testovacej a kontrolnej skupiny. Sledujú sa dosiahnuté výsledky oboch skupín a ich rozdiely sú pripísané pôsobeniu intervencie. Obmedzením experimentálneho prístupu je jeho finančná a časová náročnosť.

Kváziexperimentálny prístup je založený na porovnávaní jednotlivcov cieľovej (intervenčnej) skupiny zúčastnených na programe s porovnávacou skupinou nie náhodne zvolených jednotlivcov cieľovej populácie, ktorí sa na intervencii nezúčastnili. Hodnotiteľ na základe dostupných údajov, explicitných predpokladov a analytických postupov identifikuje tzv. kontrafaktuál, čiže analyticky vypočítaný hypotetický stav určitej intervenčnej skupiny v situácii, kedy by sa intervencia nezrealizovala. Následnou komparáciou pozorovaných údajov a kontrafaktuálu môže hodnotiteľ odhadnúť dopad intervencie, t. j. zmenu výsledkových hodnôt, ktorú možno pripísať intervencii⁵⁴. Za predpokladu, že je porovnávací skupina v relevantných charakteristikách podobná skupine s intervenciou, účinky programu možno vyhodnotiť s relatívnou presnosťou.

Európska nadácia pre zlepšovanie životných a pracovných podmienok definovala pri skúmaní hodnotení podpory startupov v EÚ⁵⁵ rámec, ktorý rozlišuje jednoduchšie metódy monitorovania a sofistikovanejšie hodnotenia využívajúce metódy kauzálnej inferencie. Pôvodný autor Storey (1998)⁵⁶ navrhol šesť krokov na kategorizáciu spoľahlivosti hodnotení. Hoci sa v literatúre všetkých šesť krokov často označuje ako hodnotenia, kroky 1 až 3 možno považovať za súčasť procesu monitorovania, pričom len kroky 4 až 6 predstavujú hodnotenia

⁵² Morra Imas, L. a Rist, R. (2009). The Road to Results: Designing and Conducting Effective Development Evaluations. The World Bank. Dostupné online na: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/2699>.

⁵³ Glazerman, S., Levy, D. M., Myers, D. (2003). Nonexperimental versus experimental estimates of earnings impacts. The Annals of the American Academy of Political and Social Science, 589(1).

⁵⁴ White, H., S. Sabarwal (2014). Quasi-experimental Design and Methods, *Methodological Briefs: Impact Evaluation 8*, UNICEF Office of Research, Florence.

⁵⁵ Eurofound (2016). Start-up support for young people in the EU: From implementation to evaluation, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

⁵⁶ Storey, D. J. (1998). Six steps to heaven: Evaluating the impact of public policies to support small businesses in developed economies, Working Paper No. 59, Centre for Small and Medium Sized Enterprises, Warwick Business School, Coventry, UK.

využívajúce kontrafaktuálne porovnanie, metódy párovania intervenčnej skupiny s porovnávacou, alebo iné metódy vyvinuté za účelom eliminácie, resp. kontroly možného výberového skreslenia. Dodatočne pridaný krok 6+ konkrétnejšie poukazuje na hodnotenia založené na experimentálnom prístupe s náhodným začlenením subjektov do intervenčnej skupiny a kontrolnej skupiny bez intervencie.

Tabuľka 8: **Spôľahlivosť prístupov hodnotenia**

Monitoring	Krok 1	Začatie programu
	Krok 2	Názory príjemcov podpory
	Krok 3	Názory príjemcov na rozdiel, ktorý spôsobený podporou
Hodnotenie	Krok 4	Porovnanie výkonnosti podporených a „typických“ subjektov
	Krok 5	Porovnanie s vybranou skupinou subjektov s podobnými charakteristikami
	Krok 6	Zohľadnenie výberového skreslenia
	Krok 6+	Náhodne vytvorená kontrolná skupina

Zdroj: Eurofound (2016)

Zásadný rozdiel medzi monitorovaním a hodnotením je použitie presne definovaných analytických metód v procese hodnotenia podpory. Monitorovacie prístupy len dokumentujú činnosť programu alebo poskytujú názory účastníkov na podporu. Eurofond považuje za relevantnejšie hodnotenia tie, ktoré využívajú **kontrafaktuálne metódy** zohľadňujúce vplyv podporného opatrenia na intervenčnú skupinu v porovnaní s kontrolnou skupinou bez intervencie.

Kontrafaktuálne hodnotenie dopadov využíva tzv. kváziexperimentálny prístup, ktorého cieľom je určiť čistý účinok intervencie porovnaním výkonnosti podporených subjektov s kontrafaktuálnou situáciou, teda so situáciou, ktorá by bola nastala pri absencii intervencie. Keďže kontrafaktuálnu situáciu nemožno priamo pozorovať, vykoná sa jej odhad využitím vhodnej porovnávacjej skupiny.

Na aproximáciu kontrafaktuálnej situácie sa v praxi najčastejšie používajú dve skupiny, skupina zamietnutých žiadateľov o podporu a skupina subjektov, ktoré sa na hodnotenej podpore nezúčastnili, resp. na ňu vôbec nereflektovali. Z pohľadu spoľahlivosti hodnotenia je rozhodujúca kvalita kontrolnej skupiny. Zamietnuté spoločnosti vo všeobecnosti vytvárajú vhodnejšiu porovnávaciu skupinu ako skupina nezúčastnených spoločností, keďže s podporenými podnikmi zdieľajú podobnú iniciatívu a zámer investovať do zlepšenia produkčných možností. To znamená, že ich nepozorovateľné charakteristiky (zámer a vôľa investovať) sú podobnejšie podporeným podnikom⁵⁷. Nevýhodou použitia skupiny zamietnutých žiadateľov je v niektorých prípadoch malá, resp. nedostatočná veľkosť vzorky. Za účelom zníženia výberového skreslenia bolo vyvinutých niekoľko spoľahlivých metód, ktoré sa v praxi často kombinujú, čím prispievajú k zvyšovaniu spoľahlivosti hodnotenia dopadov podpory. Medzi najčastejšie aplikované metódy patria **Difference-in-Differences**, **Propensity score matching**, **Regression discontinuity design** alebo **Instrumental variables**.

⁵⁷ KPMG (2015). Hodnotenie vybraných intervencií ŠF a KF využitím metód Counterfactual Impact Evaluation. Záverečná správa. Úrad vlády SR, Centrálny koordinačný orgán.

Alternatívu, resp. doplnok ku kontrafaktuálnemu hodnoteniu dopadov predstavuje **hodnotenie dopadov založené na teórii (TBIE)**, ktoré spadá do skupiny neexperimentálnych prístupov. Hodnotenie založené na teórii sa skladá z dvoch hlavných komponentov – konceptuálny a empirický. Na základe konceptuálneho hľadiska sa formuluje a vymedzuje hodnotená politika a jej teória, zatiaľ čo z empirického hľadiska vyplýva potreba túto teóriu testovať a preskúmať či, a ako tieto politiky fungujú a či sa im darí dosahovať želané výsledky. **Cieľom hodnotenia dopadov založeného na teórii je poskytnúť poznatky k vysvetleniu kvantifikovaných odhadovaných efektov intervencie.** Pokým kvantitatívne hodnotenie dopadov založené na kontrafaktuálnych metódach poskytuje informácie o tom či mala intervencia efekt a aký bol významný v porovnaní s podnikmi bez intervencie, hodnotenie dopadov založené na teórii objasňuje faktory a mechanizmy, ktoré prispeli k dosiahnutiu kvantifikovaných efektov. V praxi sa pri hodnotení dopadov založených na teórii využíva široké spektrum metód a postupov ako: **teória zmeny** (theory of change), **realistické hodnotenie** (realistic evaluation), **analýza prínosov** (contribution analysis), **dotazníkový prieskum, prípadové štúdie alebo panel expertov.**

Vzhľadom na charakter, zameranie a fázu hodnoteného programu boli v analytickej časti štúdie použité viaceré metódy hodnotenia vychádzajúce z neexperimentálneho a kváziexperimentálneho prístupu. Nasledujúca časť ponúka stručný opis jednotlivých metód.

Metóda one-shot sa zameriava na skupinu, ktorej bola poskytnutá intervencia a je sledovaná v určitom čase po zrealizovaní intervencie. Metóda one-shot umožňuje hodnotiteľom skúmať aká bola spokojnosť podporených subjektov s účasťou na programe alebo ako sa o ponúkaných službách dozvedeli. Bez porovnávacej skupiny však nie je možné určiť či sú výsledky subjektov po intervencii vyššie, ako by boli bez nej. Zároveň, bez poznania situácie pred intervenciou nie je možné určiť ani to, či účasť na podpore prispela k nejakej zmene v samotnej skupine. V prípade aplikácie tejto metódy sa odporúča opatrnejšie formulovanie záverov, pretože tu vzniká prvok neistoty, že zmena, ktorá nastala je dôsledkom historických zmien, ktoré nemajú súvis s intervenciou⁵⁸.

Podstatou **metódy before-after** je porovnanie meraní kľúčových ukazovateľov po začatí intervencie s výsledkami pred začatím intervencie. Stav ukazovateľov pred realizáciou intervencie sa označuje ako základná, resp. východisková hodnota. Zber základných údajov sa niekedy nazýva východisková štúdia. Na základe charakteru podpory a dostupnosti údajov možno metódu before-after aplikovať bez porovnávacej skupiny alebo s využitím jednej, resp. viacerých porovnávacích skupín subjektov. Pri jednoduchšej metóde, bez porovnávacej skupiny, sa spoľahlivosť hodnotenia znižuje. V prípade použitia porovnávacej skupiny, resp. skupín je kľúčovým prvkom výber kontrafaktuálu a eliminácia výberového skreslenia. Metóda before-after nachádza najväčšie uplatnenie v prípade skúmania rýchlych vplyvov v rámci krátkodobých programov. Nižšiu spoľahlivosť vykazuje v prípade hodnotenia dlhodobých programov podpory, kedy môžu výsledok ovplyvniť aj ďalšie faktory, ktoré nesúvisia s hodnotenou podporou.

Metóda časových radov (time series design) alebo niekedy označovaná ako metóda prerušených časových radov umožňuje merať výkonnosť skupiny subjektov niekoľkokrát pred

⁵⁸ Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (2017). Plán hodnotení operačného programu výskum a inovácie na programové obdobie 2014–2020. 83 s. Dostupné na: https://www.opvai.sk/media/83803/pl%C3%A1n-hodnoten%C3%AD-op_vai.pdf

intervenciou a po ukončení intervencie. Podstatou metódy je hľadanie zmien v priebehu času, zvyčajne za účelom identifikácie zmien vo vývojových trendoch, ktoré spôsobila intervencia. Termín prerušených časových radov vychádza z prerušenia kontinuálneho sledovania jedného alebo viacerých ukazovateľov v skupine subjektov, ktoré nastáva v čase realizácie podpory. Práve viacnásobné sledovanie výkonnosti subjektov pred a po intervencii odlišuje túto metódu od klasického prístupu hodnotenia before-after. Výhodou metódy časových radov je možnosť konfrontácie výsledkov intervenčnej skupiny s jednou alebo viacerými porovnávacími skupinami subjektov. Tento prístup sa uplatňuje aj v prípade hodnotenia podpory startupov.

Tabuľka 9: Prehľad použitých metodických postupov hodnotenia startupového programu

Prístup	Metóda	Opis
Neexperimentálny	One-shot	Podstatou metódy je pozorovanie skupiny, ktorej bola poskytnutá intervencia v určitom čase po zrealizovaní intervencie.
	Before-after bez porovnávacej skupiny	Hodnotenie podporenej skupiny pred a po poskytnutí intervencie.
	Časové rady bez porovnávacej skupiny	Hodnotenia vývoja časového radu podporenej skupiny v pred-intervenčnom a v po-intervenčnom období.
Kvázexperimentálny	Before-after s porovnávacou skupinou	Pozorovanie podporenej skupiny a porovnávacej skupiny pred a po poskytnutí intervencie
	Časové rady s porovnávacou skupinou	Hodnotenia vývoja časového radu podporenej a porovnávacej skupiny v pred-intervenčnom a po-intervenčnom období

Zdroj: Morra Imas a Rist (2009), MŠVVaŠ SR (2017)

5.2 Hodnotenie úspešnosti príjemcov podpory zo startupového programu SBA 2015-2016

Charakteristika podporného opatrenia

Ako sa uvádza aj v prijatej koncepcii pre podporu startupov a rozvoj startupového ekosystému v Slovenskej republike, startupový ekosystém sa začal v podmienkach Slovenska vyvíjať v rokoch 2010 – 2011 prostredníctvom parciálnych iniciatív súkromného sektora. Verejný sektor sa v téme podpory startupov začal angažovať od roku 2013, a to prostredníctvom realizácie projektu Národného podnikateľského centra (ďalej len „NPC“), tvorby národných schém podpory startupov a prípravy OP VaI, ktorý prináša dlhodobé udržateľné riešenia v kontexte kľúčových iniciatív Európskej komisie zameraných na podporu podnikania (napríklad Akčný plán pre podnikanie 2020, Iniciatíva Small Business Act a podobne). Dôvodom realizácie tejto koncepcie je neustále sa zvyšujúci dopyt slovenských startupov po podporných službách pre ich podnikateľské aktivity.⁵⁹

Od roku 2014 prispieva k podpore startupov aj Slovak Business Agency prostredníctvom **Programu a schémy na podporu startupov**. Opodstatnenosť podpory startupov potvrdzuje rozvíjanie ďalších podporných aktivít zameraných prioritne na startupy v rámci schémy na podporu startupov 2017 – 2020. Predmetom analýzy je hodnotenie dopadov podpory startupov, ktorá bola poskytnutá v rámci programu a schémy na podporu startupov v rokoch 2015 a 2016.

Zámerom programu a schémy je neustále zlepšovať podmienky pre startupy a tým zvýšiť šancu na presadenie sa inovatívnych a konkurencieschopných nápadov na trhu. **Cieľom pomoci** je podporiť proces vstupu do podnikania, ktorý sa často spája s mnohými prekážkami a komplikáciami. Ďalším cieľom je zvyšovanie záujmu o podnikanie, osobitne u mladých ľudí a absolventov škôl a komercializácia ich inovatívnych nápadov s komerčným potenciálom. Pomoc pre prijímateľov sa realizuje formou poskytovania informácií, poradenstva, podporných služieb pri príprave komercializácie svojich produktov, resp. nápadov s komerčným potenciálom. Poskytovateľom pomoci a vyhlasovateľom programu je Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky.

Program bol už od svojich začiatkov určený širokej verejnosti a oprávnenými prijímateľmi pomoci boli občania Slovenskej republiky. Schéma na podporu startupov sa prioritne zameriavala na začínajúcich podnikateľov, najmä startupy do troch, resp. piatich rokov od začiatku podnikateľskej činnosti, ktoré spĺňajú podmienky definície MSP podľa Prílohy I Nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014.⁶⁰

Do roku 2017 program pozostával z troch komponentov. **Prvý komponent** bol zameraný na vytvorenie priaznivého prostredia pre stimuláciu vzniku startupov, najmä v oblasti technológií a inovácií. Zahŕňal najmä poskytovanie informácií a poradenstva, vzdelávacích aktivít, organizáciu startup podujatí na Slovensku, zabezpečovanie účasti záujemcov o podnikanie zo Slovenska na medzinárodných startup podujatiach, sprostredkovanie stretnutí s investormi a potenciálnymi obchodnými partnermi, alebo sieťovanie záujemcov o podnikanie. Účastníkom bola poskytnutá nepriama forma pomoci vo výške 100 % úhrady nákladov

⁵⁹ Vláda Slovenskej republiky (2015). Koncepcia pre podporu startupov a rozvoja startupového ekosystému v Slovenskej republike. Dostupné na: <https://www.mhskr.sk/inovacie/strategie-a-politiky/koncepcia-pre-podporu-startupov-a-rozvoj-startupoveho-ekosystemu-v-sr>

⁶⁰ Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (2014). Program na podporu startupov.

spojených s účasťou na medzinárodnom startup podujatí. **Druhý komponent** bol spustený v závere roka 2016 a sústredil sa na podporu realizácie konkrétnych zámerov. Podporu bolo možné získať na spracovanie štúdie realizovateľnosti, dokončenie vývoja produktu alebo zhotovenie funkčného prototypu, vrátane testovania a úvodnej prezentácie pre získanie spätnej väzby. **Tretí komponent** bol zacielený na podporu zvyšovania zručností a kompetencií už existujúcich startupov prostredníctvom stáží vo svetových vedecko-technologických centrách, resp. špecializovaných organizáciách na podporu startupov.⁶¹

Tabuľka 10: **Základné charakteristiky programu na podporu startupov v rokoch 2015 a 2016**

	2015	2016
Počet prijatých žiadostí	143	82
Počet schválených žiadostí	77	57
Podiel schválených žiadostí	53,8%	69,5%
Výška podpory celkom	277 448,4 Eur	314 420,2 Eur
Priemerná výška podpory na žiadosť	3 603,2 Eur	5 516,1 Eur
Počet podporených žiadateľov	57	43
Priemerná výška podpory na prijímateľa	4 867,5 Eur	7 312,1 Eur

Zdroj: interné podklady SBA, (komponent 1 – zabezpečenie účasti na medzinárodných podujatiach).

Charakteristika podporenej a zamietnutej skupiny podnikov

Údaje o podporených a zamietnutých žiadateľoch boli čerpané z interných databáz Slovak Business Agency. Za účelom sledovania ekonomickej výkonnosti podporených a zamietnutých subjektov boli v analýze použité údaje z Registra účtovných závierok. Údaje o dátume vzniku, zániku a aktivite posudzovaných subjektov boli čerpané z Registra organizácií ŠÚ SR.

Hodnotenie žiadateľov bolo **spracované na vzorke subjektov, ktoré v rokoch 2015 a 2016 čerpali nepriamu podporu z Programu na podporu startupov** (komponent 1 – zabezpečenie účasti na medzinárodných podujatiach). V analýze bola skupina podporených a zamietnutých žiadateľov o podporu rozdelená na dve kohorty, v závislosti od obdobia čerpania podpory. Prvú kohortu tvorili príjemcovia podpory, resp. zamietnutí žiadatelia z roku 2015 a druhú príjemcovia z roku 2016. Počiatočná databáza úspešných žiadateľov o podporu obsahovala 100 subjektov. Z databázy boli vylúčené fyzické osoby a duplicity. Následne boli z databázy vylúčené subjekty, ktoré čerpali inú verejnú pomoc v období od roku prijatia podpory z programu na podporu startupov až do konca roka 2018. Na tento účel boli použité informácie z IS štátnej pomoci. Obdobne sa postupovalo aj v prípade vzorky zamietnutých žiadateľov. Po aplikovaní vyššie uvedených kritérií predstavoval **počet podporených subjektov 59 a počet zamietnutých žiadateľov 22, ktoré následne vstupovali do analýzy základných charakteristík a štruktúr** prezentovaných v nasledujúcej časti. Neúspešní žiadatelia v rámci hodnotenia nezískali dostatočné bodové ohodnotenie z nasledovných oblastí: potenciál plného využitia účasti na podujatí, kvality vypracovania vyhlášky, technologická vyspelosť, atraktivita a inovatívnosť produktu/myšlienky, realizovateľnosť a uplatnenie startupu na trhu.

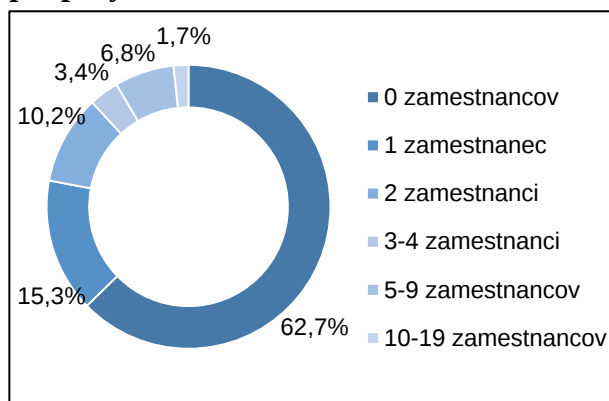
Z ďalšieho spracovania boli v prípade oboch vzoriek vylúčené subjekty, za ktoré neboli dostupné dáta hodnotených ukazovateľov za posudzované časové obdobie z Registra účtovných závierok a Registra organizácií ŠÚ SR. Vylúčené boli subjekty s inou verejnou podporou a subjekty s nedostupnými ekonomickými ukazovateľmi. Priemerná výška inej podpory

⁶¹ Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (2014). Schéma na podporu startupov (schéma pomoci de minimis) DM-23/2014.

vyklúčených subjektov predstavovala 59 tisíc Eur. **Z celkového počtu podporených subjektov bolo do komparatívnej analýzy ekonomických ukazovateľov zahrnutých 48 subjektov. Počet zamietnutých subjektov v spracovaní bol 16.**

V nasledujúcej časti je znázornená základná štruktúra podporených a zamietnutých podnikov z pohľadu vybraných charakteristík, ako: počet zamestnancov, regionálna príslušnosť podniku, odvetvie, zameranie startupu, alebo dĺžka podnikania. **Z pohľadu počtu zamestnancov sa skupina podporených startupov vyznačuje vysokým zastúpením mikropodnikov,** ktoré predstavujú až 98,3 % všetkých subjektov. V čase realizácie podpory prevažovali medzi podporenou skupinou podnikateľské subjekty bez zamestnancov (62,7 %). Takmer tretina (29 %) podporených startupov zamestnávala v čase podpory (rok 2015, resp. 2016) jedného až štyroch zamestnancov. V súlade so schémou na podporu startupov boli medzi podporenými subjektmi menej zastúpené podniky s väčším počtom zamestnancov. Obdobná štruktúra bola zaznamenaná aj v skupine zamietnutých žiadateľov o podporu.

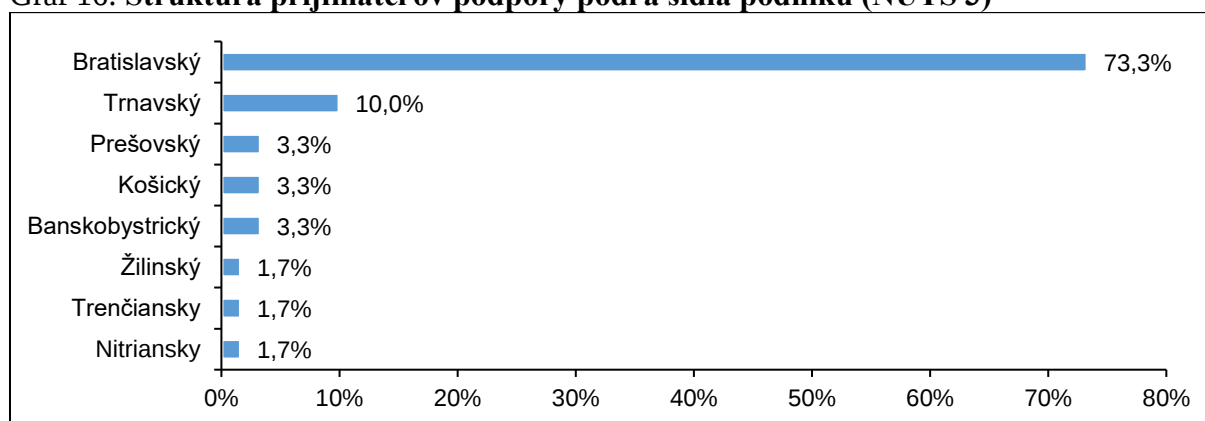
Graf 15: Štruktúra príjemcov podpory podľa počtu zamestnancov v čase realizácie podpory

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

Zo skupiny podporených startupov malo najviac subjektov svoje sídlo na území Bratislavského kraja (73,3 %). Jeden z desiatich podporených startupov uvádzal svoje sídlo v Trnavskom kraji. Najmenej podporené boli startupy so sídlom v Žilinskom, Trenčianskom a Nitrianskom kraji. Významnú aktivitu pri žiadostiach na podporu startupov v Bratislavskom kraji potvrdzuje aj najvyšší podiel (68,0 %) subjektov z tohto kraja v skupine zamietnutých žiadateľov.

Graf 16: Štruktúra prijímateľov podpory podľa sídla podniku (NUTS 3)

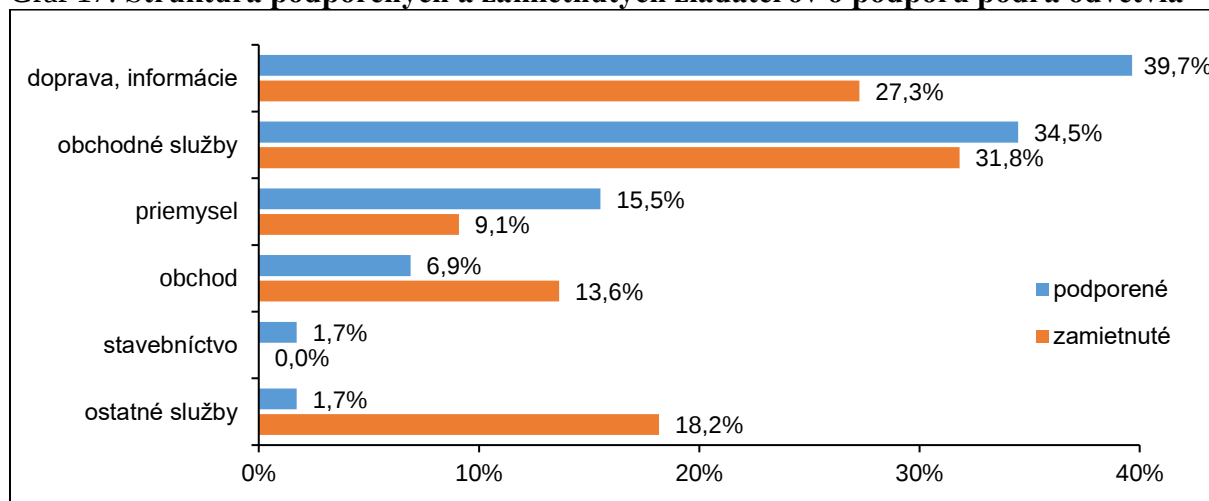

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR vyplýva, že **podporené startupy vykonávali svoju hlavnú činnosť podnikania prioritne v odvetví doprava a informácie (39,7 %).** Približne tretina (34,5 %) podporených žiadateľov podnikala v čase čerpania podpory v obchodných službách. Ďalšie podporené startupy podnikali v priemysle alebo obchode.

V skupine zamietnutých žiadateľov o podporu pôsobilo najviac (31,8 %) podnikateľských subjektov v odvetví obchodných služieb. Viac ako štvrtina (27,3 %) zo všetkých zamietnutých startupov v rokoch 2015 a 2016 podnikala v doprave a informáciách. Významnú skupinu zamietnutých žiadateľov tvorili startupy pôsobiace v odvetví ostatných služieb (18,2 %) a obchode (13,6 %).

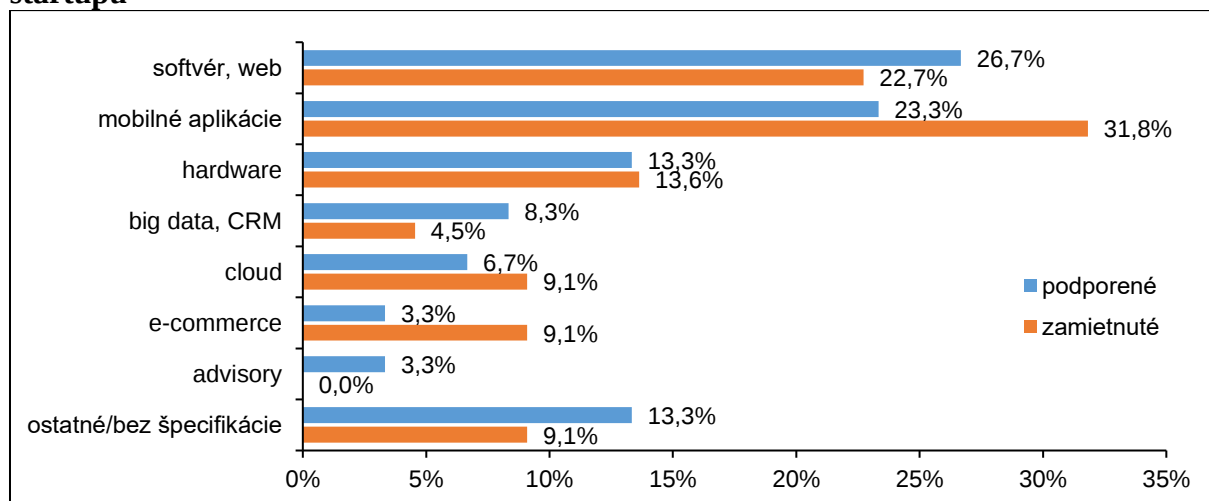
Graf 17: Štruktúra podporených a zamietnutých žiadateľov o podporu podľa odvetvia

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Lepšiu predstavu o zameraní podporených a zamietnutých startupov ponúka nasledujúci graf. Tu možno sledovať jasnú **orientáciu hodnotených startupov na oblasť IT špecificky na vývoj softvéru, webových a mobilných aplikácií**. Aj ďalšie startupy žiadajúce o podporu v rokoch 2015 a 2016 sa zameriavali na IT. Išlo však hlavne o vývoja hardvéru, big data, CRM (Customer Relationship Management, čiže systémy slúžiace na vytváranie a posilňovanie vzťahov so zákazníkmi), cloud a e-commerce (elektronické obchodovanie).

Graf 18: Štruktúra podporených a zamietnutých žiadateľov o podporu podľa zamerania startupu

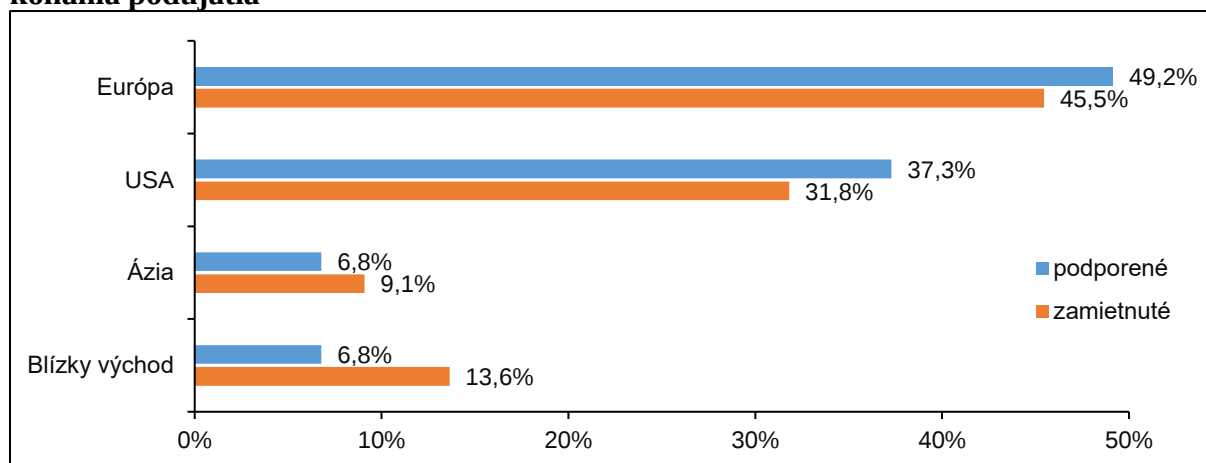

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Vďaka získanej podpore sa startupy zúčastnili na najprestížnejších medzinárodných startup podujatiach. **Takmer polovica (49,2 %) podporených startupov rozvíjala svoje podnikateľské nápady na podujatiach organizovaných priamo v Európe.** Možnosť účasti na významných startupových podujatiach v USA získalo prostredníctvom podpory 37,3 %

startupov. Medzi podporenými startupmi prevládal menší záujem o podujatia organizované v Ázii alebo v krajinách Blízkeho východu.

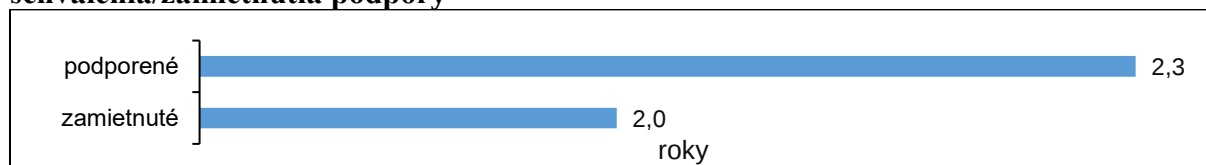
Graf 19: Štruktúra podporených a zamietnutých žiadateľov o podporu podľa miesta konania podujatia

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Pri pohľade na skupinu podporených a zamietnutých žiadateľov o podporu bol zaznamenaný tiež rozdiel v priemernom veku firiem v oboch skupinách. K roku schválenia, resp. zamietnutia podpory dosahoval priemerný vek podporených podnikateľských subjektov 2,3 roka. V prípade skupiny zamietnutých startupov bol priemerný vek subjektov 2 roky.

Graf 20: Priemerná dĺžka podnikania podporených a zamietnutých žiadateľov k roku schválenia/zamietnutia podpory

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Popisné charakteristiky výsledkových premenných podporených a zamietnutých žiadateľov o podporu

Základné charakteristiky oboch porovnávaných skupín žiadateľov o podporu sú doplnené deskriptívnymi charakteristikami tržieb a pridanej hodnoty, ktoré vyplývajú z finančných výkazov analyzovaných subjektov z obdobia pred čerpaním podpory. Z dôvodu dostupnosti boli použité len údaje za rok 2014 pre kohortu podporených/zamietnutých žiadateľov v roku 2015 a údaje za rok 2015 pre kohortu podporených/zamietnutých žiadateľov v roku 2016. Ako možno sledovať aj v nasledujúcej tabuľke, v predintervenčnom období t-1 dosiahli podporené subjekty vyššie priemerné tržby ako skupina zamietnutých žiadateľov o podporu.

S cieľom identifikovať základné vývojové tendencie v hodnotených skupinách a posúdiť pred-intervenčné trendy s po-intervenčným obdobím medzi podporenými a zamietnutými startupmi, boli **vyhodnocované údaje o miere prežitia, priemerných tržbách, pridanej hodnote a zamestnanosti podnikateľských subjektov**. Keďže k reálnemu čerpaniu pomoci došlo počas roka 2015 a 2016, za pred-intervenčné obdobie sa pokladá rok 2014, resp. rok 2015 a po-intervenčné obdobie predstavujú roky 2016 a 2017. Nižšie uvedené grafy prezentujú

priemerné hodnoty za skupiny subjektov. Prezentované údaje budú využité ako základ pre hodnotenie dopadov intervencie.

Tabuľka 11: Vybrané charakteristiky tržieb v skupine podporených a zamietnutých subjektov v predintervenčnom období t-1

		Priemer	Medián	Minimum	Maximum
Tržby	Podporené	55 937	19 151	0	975 195
	Zamietnuté	47 045	16 322	0	351 316

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA. **Poznámka:** Z celkového počtu podporených subjektov bolo do spracovania zahrnutých 48 subjektov. Vylúčené boli subjekty s inou verejnou podporou a subjekty s nedostupnými ekonomickými ukazovateľmi. Počet zamietnutých subjektov v spracovaní bol 16.

Tabuľka 12: Vybrané charakteristiky pridanej hodnoty v skupine podporených a zamietnutých subjektov v predintervenčnom období t-1

		Priemer	Medián	Minimum	Maximum
Pridaná hodnota	Podporené	13 943	1 246	-123 492	748 540
	Zamietnuté	19 715	470	-43 043	321 785

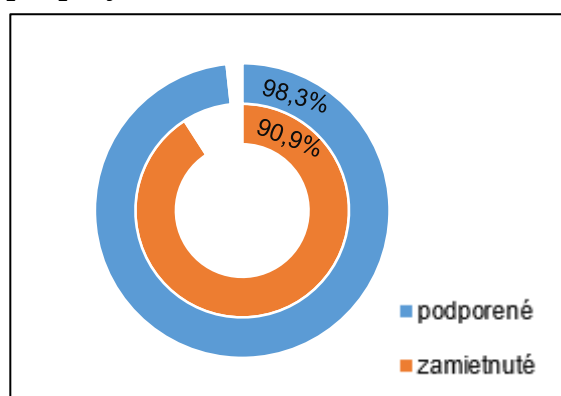
Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Miera prežitia

Jedným z cieľov podporného opatrenia bolo zlepšiť podmienky pre začínajúce inovatívne podnikateľské subjekty presadiť sa na trhu a znížiť riziko ich zlyhania. Výsledky hodnotenia miery prežitia u podporených subjektov indikujú, že **uvedené subjekty dokázali prekonať aj závažnejšie prekážky v začiatkoch podnikania a nemali výraznejší problém so zlyhaním**. Až 98,3 % podporených startupov pokračovalo vo svojej podnikateľskej činnosti aj dva roky po poskytnutí podpory (vyjadrené na základe administratívneho vzniku a zániku podnikov).

Pozitívne výsledky indikujú aj výsledky komparácie oboch hodnotených skupín, ktoré naznačujú vyššiu mieru prežitia podnikov v skupine podporených startupov. **Miera prežitia po dvoch rokoch od schválenia podpory dosiahla v skupine podporených subjektov 98,3 %**. V prípade skupiny zamietnutých startupov sa miera prežitia po dvoch rokoch od zamietnutia podpory pohybovala na úrovni 90,9 %. Rovnaké hodnoty miery prežitia podporenej a zamietnutej skupiny startupov boli identifikované aj v prípade určenia miery prežitia podnikov na základe ich ekonomickej aktivity. K vysokým mieram prežitia prispieva aj skutočnosť, že v prípade hodnotenej vzorky startupov sa jedná o projekty, ktoré už prešli najkritickejšou rannou fázou v podobe premeny prvotného konceptu na reálne podnikanie.

Graf 21: Miera prežitia startupov po dvoch rokoch od schválenia/zamietnutia podpory

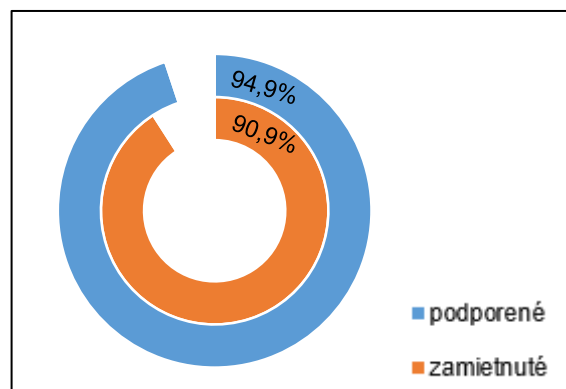

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR. **Poznámka:** miera prežitia bola vypočítaná na základe administratívneho vzniku a zániku subjektov v Registri organizácií ŠÚ SR.

Miera prežitia podporených a zamietnutých startupov meraná na základe administratívneho zániku subjektov k 30.06.2019 sa vyvíjala podobne ako tomu bolo v prípade vyššie uvedenej miery prežitia po dvoch rokoch od schválenia/zamietnutia podpory. V skupine podporených subjektov dosiahla miera prežitia 94,9 %, pričom u zamietnutých žiadateľov bola miera prežitia nižšia o 4,0 p. b.

Pri pohľade na mieru prežitia startupov po troch rokoch od ich administratívneho vzniku dosahuje podporená skupina lepšie výsledky ako miera prežitia všetkých podnikov na Slovensku (podniky spadajúce do sekcie SK NACE B až S). Z údajov Eurostatu vyplýva, že v roku 2016 dosahovala miera prežitia podnikov na Slovensku po troch rokoch od vzniku hodnotu 66,2 %. V prípade podporenej skupiny však miera prežitia po troch rokoch dosiahla úroveň 98,2 %.

Graf 22: Miera prežitia startupov k 30.06.2019

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR. Poznámka: miera prežitia bola vypočítaná na základe administratívneho vzniku a zániku subjektov v Registri organizácií ŠÚ SR.

Tržby

Skupina podporených subjektov dosahovala priemerné tržby v pred-intervenčnom období na úrovni takmer 56 tisíc Eur, pričom medián tržieb dosiahol úroveň viac ako 19 tisíc Eur. Celkovo sa v skupine podporených subjektov priemerné tržby zvýšili medzi obdobím t-1 a t+2 o 341 % na úroveň 247 tisíc Eur. V posudzovanom období zaznamenal rast aj medián tržieb z úrovne 19 tisíc Eur na úroveň 36 tisíc Eur v období t+2.

Tabuľka 13: Tržby v skupine podporených a zamietnutých subjektov v období t-1 až t+2

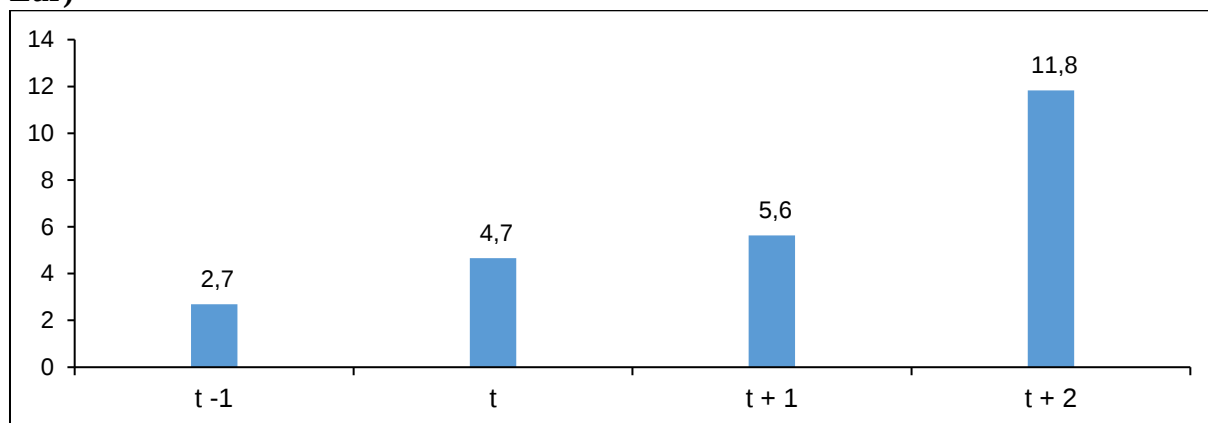
Podporené	t-1	t	t+1	t+2	Index t+2/t-1
Priemer	55 937	97 133	117 257	246 569	441
Medián	19 151	47 345	44 884	36 050	188
Zamietnuté					
Priemer	47 045	46 046	90 883	115 233	245
Medián	16 322	28 354	31 627	34 076	209

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V rámci skupiny zamietnutých žiadateľov dosiahli priemerné tržby v pred-intervenčnom období 47 tisíc Eur a medián dosiahol viac ako 16 tisíc Eur. Priemerné tržby skupiny zamietnutých žiadateľov sa zvýšili na úroveň 115 tisíc Eur v období t+2.

V grafe 23 je znázornený vývoj kumulatívnych tržieb skupiny podporených subjektov. Tržby sa v kumulatívnej hodnote zvýšili z úrovne 2,7 mil. Eur na takmer 12 mil. Eur, čo predstavuje viac ako trojnásobný nárast.

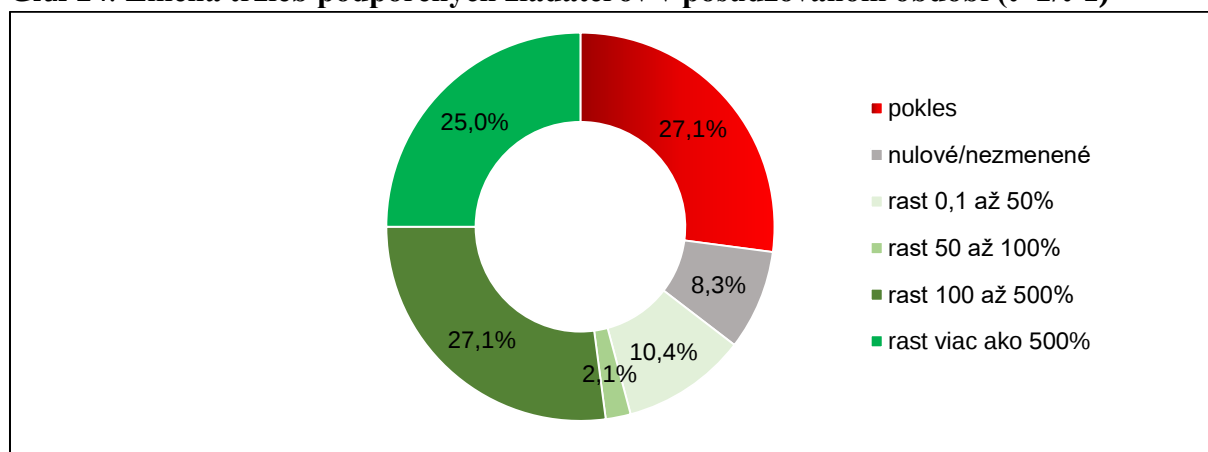
Graf 23: Vývoj kumulatívnych tržieb podporených subjektov v období t-1 až t+2 (v mil. Eur)

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Takmer dvom tretinám (64,6 %) podporených subjektov sa tržby zvýšili v po-intervenčnom období, pričom každý desiaty subjekt zaznamenal nárast tržieb do 50 %. Viac ako polovici (52,3 %) podporených subjektov vzrástli tržby o viac ako 100 %. Každý štvrtý podporený subjekt zaznamenal nárast tržieb o viac ako 500 %. Viac ako štvrtine (27,1 %) podporených subjektov tržby poklesli. Nezmenenú úroveň tržieb, respektíve nulové tržby zaznamenali 8,3 % subjektov.

Graf 24: Zmena tržieb podporených žiadateľov v posudzovanom období (t+2/t-1)

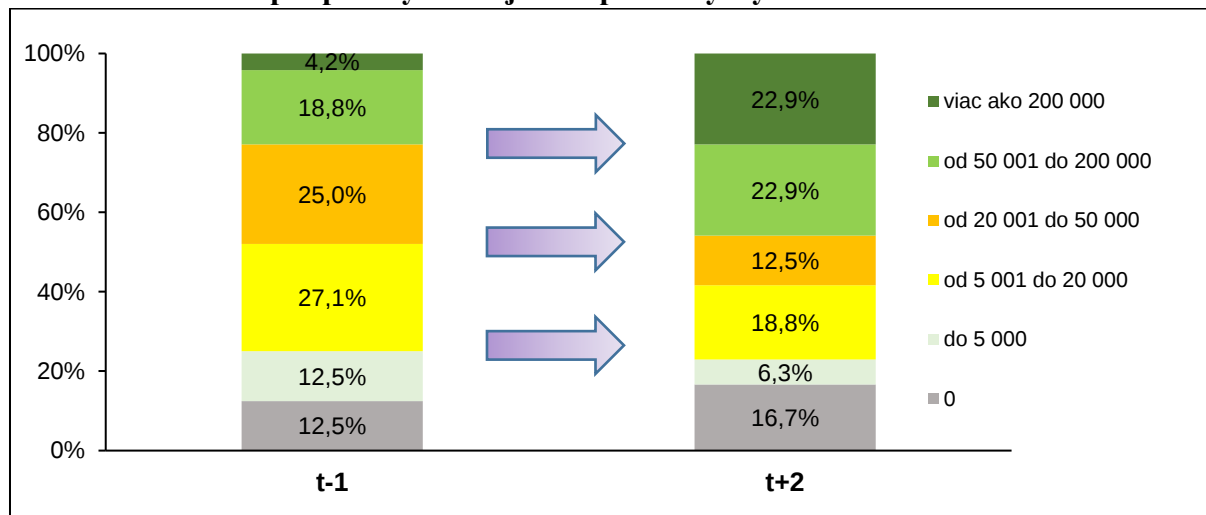
Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V grafe 25 je znázornené porovnanie štruktúry podporených subjektov podľa výšky tržieb v pred a po-intervenčnom období. Podľa prezentovaných údajov viac ako polovica podporených subjektov dosahovala v pred-intervenčnom období tržby do výšky 20 000 Eur, pričom tržby do 5 tisíc Eur (vrátane nulových) dosahoval každý štvrtý podporený subjekt (25,0 %).

V po-intervenčnom období sa štruktúra podporených subjektov podľa výšky tržieb zmenila nasledovne. Takmer polovicu (45,8 %) podporených subjektov tvorili firmy, ktorých tržby za realizované produkty a služby boli vo výške vo viac ako 50 tisíc Eur. Takmer každý štvrtý podporený subjekt v po-intervenčnom období dosahoval tržby vo výške viac ako 200 tisíc Eur. Ďalšia jedna tretina (31,3 %) subjektov dosahovala tržby vo výške od 5 tisíc Eur od 50 tisíc Eur.

Výraznejšie presadiť na trhu sa nedokázala napriek získanej intervencii takmer jedna štvrtina podporených subjektov (22,9 %). Dva roky po získaní intervencie dané subjekty dosahovali nulové tržby (16,7 %), resp. ich tržby dosahovali úroveň menej ako 5 tisíc Eur (6,3 %).

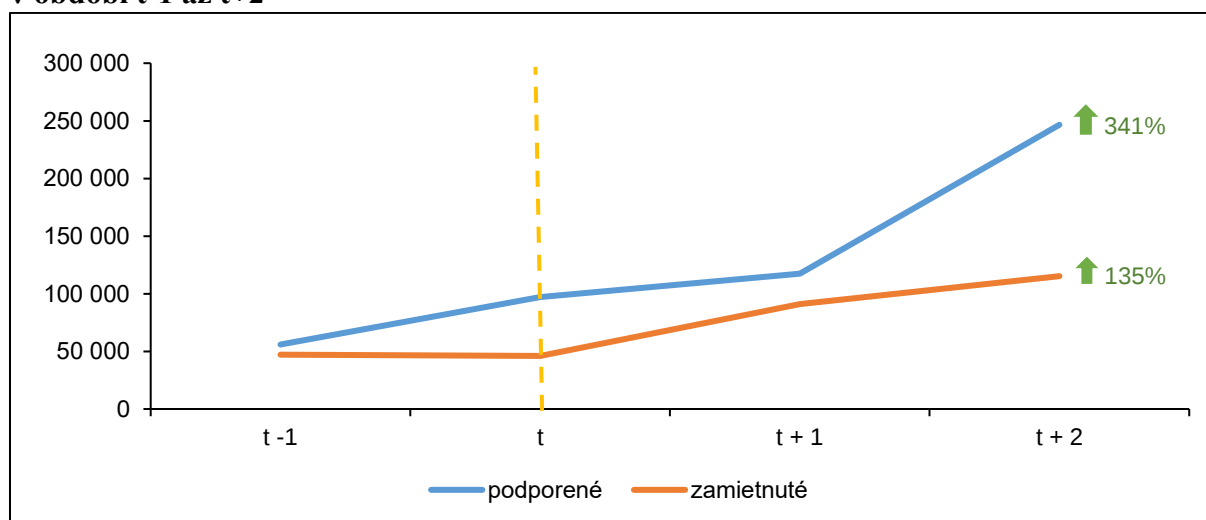
Graf 25: Štruktúra podporených subjektov podľa výšky tržieb v období t-1 a t+2

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Celkovo sa priemerné tržby podporenej skupiny v sledovanom období zvýšili o 341 %. Skupina podporených podnikov všeobecne vykazuje vyššie priemerné tržby ako zamietnutí žiadatelia o podporu a to v celom sledovanom časovom intervale. V rovnakom období rástli aj priemerné tržby v skupine zamietnutých žiadateľov. Rast však predstavoval 135 %.

Graf 26: Vývoj priemerných tržieb v skupine podporených a zamietnutých žiadateľov v období t-1 až t+2

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Časť podporených subjektov využila možnosť zúčastniť sa medzinárodného podujatia viac krát. U týchto subjektov však nárast priemerných tržieb dosiahol nižšie hodnoty, ako u subjektov, ktoré využili podporu len jednorázovo. Z hľadiska charakteru poskytnutej služby, startupy, ktoré v rámci svojej účasti na zahraničnom podujatí prezentovali aj svoje produkty

a služby ako vystavovateľ prostredníctvom propagačného stánku dosahovali vyšší rast priemerných tržieb ako bežný účastníci medzinárodného startup podujatia.

Pridaná hodnota

Skupina podporených subjektov dosahovala priemernú pridanú hodnotu v pred-intervenčnom období na úrovni takmer 14 tisíc Eur. V rámci skupiny zamietnutých žiadateľov dosahovala priemerná pridaná hodnota v pred-intervenčnom období 20 tisíc Eur. Výraznejší rozdiel medzi dosiahnutým priemerom a mediánom je spôsobený v dôsledku vyššej citlivosti priemernej hodnoty na extrémne hodnoty.

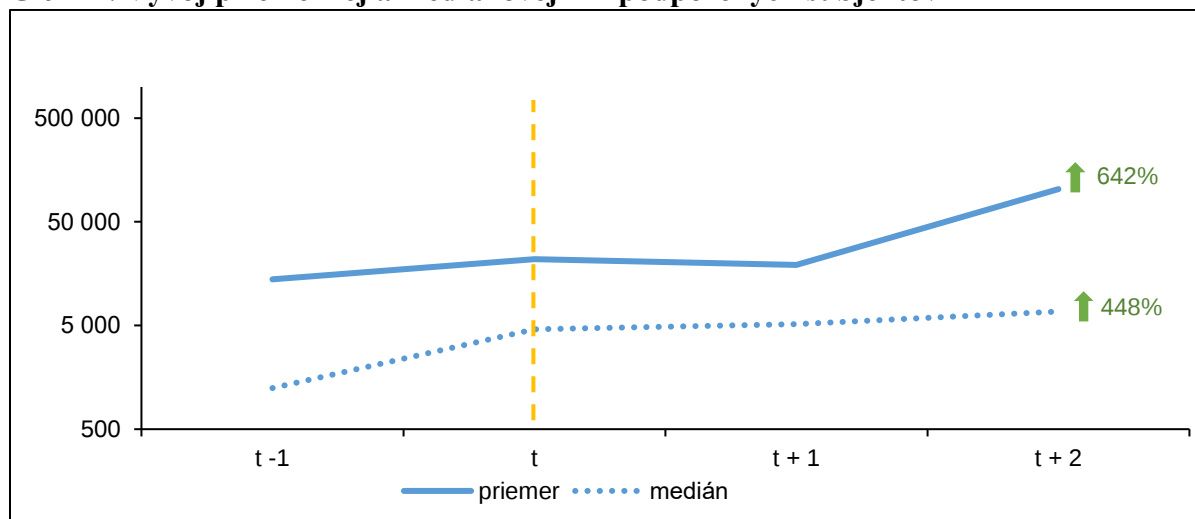
Tabuľka 14: Pridaná hodnota v skupine podporených a zamietnutých subjektov v období t-1 až t+1

Podporené	t-1	t	t+1	t+2	Index t+2/t-1
Priemer	13 943	21 792	19 198	103 430	741,8
Medián	1 246	4 588	5 139	6 822	547,7
Zamietnuté					
Priemer	19 715	-3 114	25 206	76 965	390,4
Medián	470	247	3 188	9 643	2 051,7

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Priemerná pridaná hodnota sa rámci podporenej skupiny v sledovanom období zvýšila viac ako šesť násobne (resp. o 642 %), hlavne vplyvom výrazného rastu, ktorý bol zaznamenaný v poslednom sledovanom roku. Rast mediánu pridanej hodnoty podporených subjektov dosiahol 448 %.

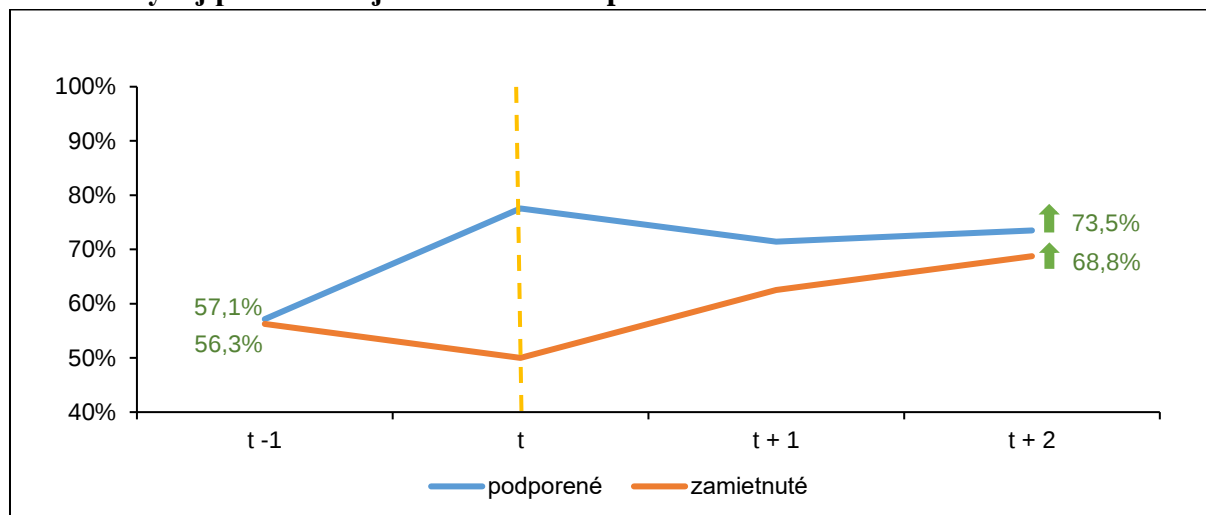
Graf 27: Vývoj priemernej a mediánovej PH podporených subjektov

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA. Hodnoty podielu sú zobrazené v logaritmickej mierke.

Z celkovej počtu subjektov, ktorí získali podporu dosahovalo v pred-intervenčnom období 57,1 % kladnú pridanú hodnotu, pričom v po-intervenčnom období zastúpenie uvedených subjektov predstavovalo 73,5 %. **Nárast podielu subjektov s kladnou pridanou hodnotou bol vyšší u podporených subjektov (o 16,4 p. b.), ako u skupiny zamietnutých žiadateľov (o 12,5 p. b.).**

Graf 28: Vývoj podielu subjektov s kladnou pridanou hodnotou

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Zamestnanosť

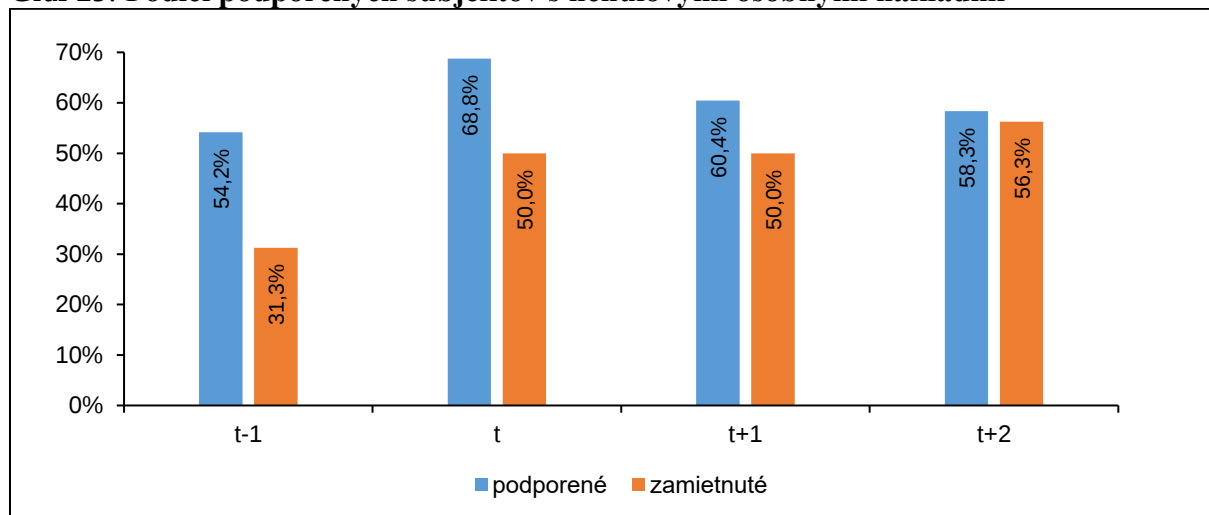
Na analýzu zmien v zamestnanosti v skupine podporených a zamietnutých žiadateľov boli použité dva prístupy. Uplatnením prvého prístupu sa analýza zamerala na komparáciu, ako sa dané MSP posunuli medzi jednotlivými kategóriami⁶² v čase pred intervenciou a po intervencii. Aplikovanie tohto prístupu však nepreukázalo signifikantné rozdiely v náraste počtu zamestnancov medzi hodnotenými skupinami startupov.

Druhým prístupom bolo možné skúmať zmeny v oblasti zamestnanosti prostredníctvom osobných nákladov (obsahujú: mzdové náklady, ostatné osobné náklady, odmeny členom orgánov spoločnosti, zákonné sociálne poistenie a pod.), ktoré podniky vykazujú v účtovných závierkach. V nižšie uvedenom grafe je prezentovaný podiel podporených subjektov s nenulovými osobnými nákladmi na celkovom počte podporených subjektov. Prezentované údaje prinášajú dve základné zistenia:

- 1) **rastúce zastúpenie subjektov s vykazovanými osobnými nákladmi** (zo 54,2 % v období pred podporou na 58,3 % po dvoch rokoch od získanej intervencie) **indikuje pozitívny nárast zamestnanosti v skupine podporených subjektov;**
- 2) najvyšší podiel startupov s nenulovými osobnými nákladmi v čase získania podpory (68,8 %) a následný pozvoľný pokles podielu. Vzhľadom na evidovaný rast priemerných tržieb môžu výsledky naznačovať nižšie využívanie interných zamestnancov a naopak viac aktivít zabezpečovaných „externými pracovníkmi“ pracujúcimi na živnosť alebo jednoosobovými spoločnosťami s ručením obmedzeným. Práve tento typ spolupráce sa na Slovensku bežne a pomerne často využíva aj v oblasti IKT odkiaľ pochádza väčšina startupov.

⁶² Vzhľadom k tomu, že Register organizácií ŠÚ SR neposkytuje detailne informácie o počte zamestnancov jednotlivých podnikateľských subjektov na Slovensku, boli pre porovnanie vývoja zamestnanosti v skupine podporených a zamietnutých žiadateľov o podporu použité kategórie, ktoré reprezentujú intervalové rozdelenie početnosti.

Graf 29: Podiel podporených subjektov s nenulovými osobnými nákladmi

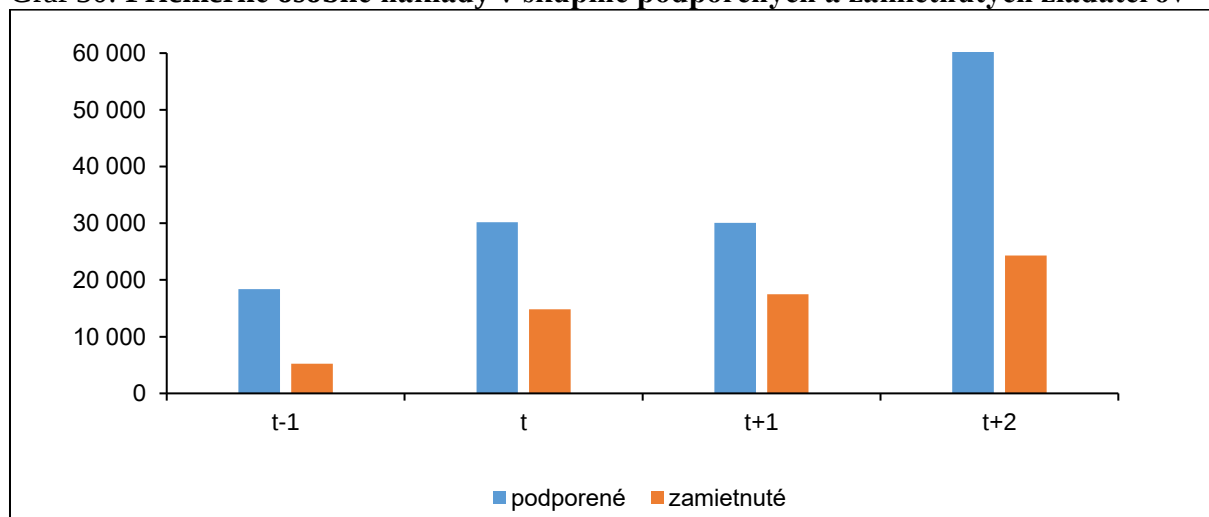

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z výsledkov vývoja osobných nákladov ďalej vyplýva, že skupina podporených startupov vykazovala takmer v celom sledovanom období vyššie priemerné osobné náklady. Tempo rastu osobných nákladov sa v podporenej skupine výraznejšie spomalilo rok po intervencii. Naopak, po dvoch rokoch od podpory už možno sledovať dynamický medziročný nárast priemerných osobných nákladov o 105,7 %. Od začiatku sledovaného obdobia sa hodnota priemerných osobných nákladov u podporených startupov strojnásobila.

V skupine zamietnutých žiadateľov o podporu sa priemerné osobné náklady pohybovali počas celého sledovaného obdobia nižšie. Na rozdiel od prvej skupiny je vývoj osobných nákladov zamietnutých subjektov charakteristický ich kontinuálnym zvyšovaním. V čase však dochádza k postupnému znižovaniu medziročnej dynamiky rastu.

Graf 30: Priemerné osobné náklady v skupine podporených a zamietnutých žiadateľov

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Medzi slabé stránky vyššie uvedeného hodnotenia úspešnosti podporených startupov možno zaradiť nízky počet hodnotených podporených a zamietnutých žiadateľov, krátke obdobie hodnotenia po získaní intervencie (spravidla 2 roky) a nezohľadnenie celkových nákladov na implementáciu programu v rámci hodnotenia intervencie. Do budúcnosti by bolo prínosné obdobné hodnotenia realizovať po dlhšom časovom období po získaní intervencie.

(napr. 5 rokov) a na vyššom počte posudzovaných subjektov, čo by zabezpečilo kvalifikovanejšie výsledky hodnotenia.

Kvalitatívne vyhodnotenie spätnej väzby startupov po príchode z medzinárodného podujatia

Z hodnotení podporených startupov, ktorí mali možnosť vycestovať v rámci Programu na podporu startupov na medzinárodné startupové podujatia, **vyplývajú pozitívne reakcie, ako na kvalitu jednotlivých podujatí, tak aj na celý proces spojený s organizáciou podpory zo strany Slovak Business Agency.** Vysoká kvalita podujatí s globálnym významom prirodzene koncentruje popredných investorov, rôzne technologické spoločnosti, mentorov, médiá a samozrejme množstvo ambiciózných startupov z celého sveta.

Účasť na tomto type podujatí sa podľa vyjadrení zástupcov startupov javí ako veľmi prospešná a slovenským startupom pomáha v rôznych oblastiach. **Pre startupy v počiatočnej fáze (tzv. fáza objavovania⁶³) možno za najväčšiu motiváciu pokladať hlavne spoznávanie startupovej komunity, konkurencie,** alebo nadväzovanie kontaktov so startupmi s podobným zameraním. To potvrdzuje aj jeden z podporených subjektov, ktorý zhodnotil účasť svojho startupu na Collision conference nasledovne:

„Podarilo sa mi získať skúsenosti ako sa prezentovať na podujatí takéhoto typu akým spôsobom oslovovať potencionálnych investorov ako aj potencionálnych klientov. Získal som mnoho kontaktov na ľudí ktorí by sa mohli v budúcnosti stať mojimi partnermi alebo investormi. Najväčším prínosom boli pre mňa stretnutia s investorom.“

Aktívna účasť na významných medzinárodných startupových podujatiach je nesmierne dôležitá aj pre startupy vo fáze upevňovania, resp. validácie. Startup v tejto fáze hľadá utvrdenie v tom, že ľudia majú o jeho produkt záujem, pričom stále dochádza k doladovaniu a úprave základných vlastností produktu. To je aj prípad jedného z podporených startupov, ktorý vnímal účasť na konferencii Unite Europe pozitívne:

"Podujatie najviac pomohlo v technologickom posune a inovácii nášho projektu. Dozvedeli sme sa mnoho o trendoch a smerovaní a na základe toho vieme upraviť roadmap projektu. Významným prvkom boli kontakty a networking. Získali sme mnoho kontaktov na vývojárov, ktorí riešia veci, ktoré sú zatiaľ rozšírené v menšej miere ale ich nástup v blízkej budúcnosti bude významný. Jedná sa najmä o virtuálnu realitu, rozšírenú realitu, ktoré sú v pláne implementácie nášho projektu."

S inými očakávaniami a cieľmi sa na podobných podujatiach zúčastňujú startupy vo fáze efektívnosti, pre ktoré je typické hlavne doladovanie svojho biznis modelu, škálovateľnosť produktu a úprava efektivity procesu získavania zákazníkov. Opodstatnenosť podpory účasti

⁶³ Marmer et al. (2012) definoval 6 fáz vývoja startupu, pričom startup vo fáze objavovania sa zameriava na vyhodnocovanie toho, či rieši skutočný problém a či by o takéto riešenie mal niekto záujem. Súčasne sa formuje základný tím, vedú sa rozhovory so zákazníkmi, nachádza sa pridaná hodnota pre zákazníka, vytvárajú sa prototypy, tím sa stáva súčasťou nejakého akcelérátora alebo inkubátora, prebieha kolo financovania od známych a rodiny (Friends and Family round), pridávajú sa prví mentori a poradcovia.

slovenských startupov potvrdzujú aj ich výsledky. Jeden z aktívnych účastníkov konferencie International Confex zhodnotil túto skúsenosť nasledovne:

„Pre náš startup bola účasť na tomto podujatí absolútnym úspechom, vďaka detailnej príprave aj poskytnutým prostriedkom pokrývajúcim náklady. Náš tím zozbieral 86 otvorených spätných väzieb na podujatie od návštevníkov aj vystavovateľov, čím demonštroval svoj produkt priamo na cieľovej skupine. Dohromady sme rozšírili našu databázu o takmer 100 biznis kontaktov = potenciálnych klientov, s ktorými sme počas konferencie nadviazali spoluprácu. Sú medzi nimi aj globálne firmy, spolupráca s ktorými môže byť zásadnou pre náš rast. So všetkými sme po evente v kontakte. Zároveň, vďaka marketingovej kampani cez sociálne médiá a podpore samotného organizátora eventu sa nám podarilo výrazne zvýšiť povedomie o našej značke.“

Významnou prednosťou účasti na podujatiach s celosvetovým významom je aj možnosť prezentácie už vybudovanej značky, technológie, alebo produktu novým zákazníkom a expanzia na nové trhy. Uvedené aktivity sa vo väčšine prípadov týkajú startupov, ktoré sa podľa Marmera et al. (2012) nachádzajú vo fáze rozširovania. Z podporených subjektov je to napríklad slovenský startup vyvíjajúci in-store platformu využívajúcu umelú inteligenciu s detekciou tváre a tela, vďaka ktorej môžu maloobchody využiť maximalizáciu príležitostí príjmov a umiestnenie produktu. Svoju účasť na podujatí RISE v Hongkongu zhodnotili takto:

„Účasť na podujatí nám pomohla zviditeľniť našu technológiu celosvetovo a nadviazať spoluprácu so spoločnosťami z rôznych krajín sveta, ktorým sme mohli naživo odprezentovať naše riešenia a produkty. O našu technológiu prejavilo záujem viac ako 50 spoločností z rôznych krajín sveta, s ktorými chceme nadviazať spoluprácu.“

Na základe analýzy spätnej väzby od podporených startupov bolo možné identifikovať hlavné prínosy podpory, medzi ktoré patria:

- ✓ Nadobudnutie cenných kontaktov a nadviazanie partnerstiev;
- ✓ Stretnutia s potenciálnymi investormi a zákazníkmi;
- ✓ Získanie spätnej väzby na prezentovaný produkt od odborníkov z rôznych oblastí;
- ✓ Možnosť validácie produktu medzi zákazníkmi;
- ✓ Konfrontácia s inými startupmi (projekty z rovnakej oblasti, zamerania).

Podporené startupy by odporúčali pre potenciálnych uchádzačov o podporu v budúcnosti:

- ✓ Aktívnu účasť na podujatiach a prezentáciu svojho projektu prostredníctvom vlastného stánku;
- ✓ Zabezpečiť umiestnenie stánku v rámci centrálného priestoru podujatia, kde sa zvyčajne koncentruje väčšie množstvo účastníkov, investorov, zákazníkov a pod.;
- ✓ Výber podujatia realizovať podľa odvetvového zamerania startupu. Príliš všeobecné zameranie podujatia neprinášajú startupom očakávané efekty v podobe relevantnej spätnej väzby od odborníkov a prispievajú k nižšiemu záujmu potenciálnych zákazníkov.

Zhrnutie

Podporné opatrenia pre podnikateľov predstavujú významný ekonomický nástroj, ktorý prispieva k stabilizácii a ďalšiemu rozvoju sektora malých a stredných podnikov. Na podporu podnikania MSP na Slovensku bolo v období predchádzajúcich 5 rokov použitých viac ako 3 mld. EUR. Z hľadiska dlhodobého časového horizontu predstavujú podporné nástroje EÚ jeden z najvýznamnejších zdrojov podpory MSP na Slovensku. Práve výraznejšie čerpanie pomoci malých a stredných podnikov z eurofondov v roku 2018 sa podpísalo pod medziročný nárast celkovej čerpanej pomoci MSP na úroveň 686 mil. Eur.

Dôležitosť malých a stredných podnikov si uvedomujú aj jednotlivé krajiny EÚ, ktoré na ich podporu využívajú široké spektrum podporných opatrení. Podľa výsledkov viacerých prieskumov Európskej komisie, Slovensko v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ, ale aj s krajinami V4, zaostáva vo využívaní podporných programov pre MSP. Tieto zistenia poukazujú na skutočnosť, že Slovensko stále disponuje značným potenciálom pre výraznejšie využívanie podporných programov v sektore malých a stredných podnikov.

Predkladaná analýza efektívnosti podporných programov bola tematicky zameraná na hodnotenie úspešnosti príjemcov intervencie zo startupového programu Slovak Business Agency v období rokov 2015 – 2016, v rámci ktorého sa podporené subjekty zúčastnili na medzinárodných startupových podujatiach. S cieľom identifikovať základné vývojové tendencie v podporenej skupine subjektov, posúdiť pred-intervenčné trendy s po-intervenčným obdobím medzi podporenými, ako aj zamietnutými startupmi, boli v rámci analýzy vyhodnocované údaje o miere prežitia, tržbách, pridanej hodnote a zamestnanosti. Hodnotenie uvedených ukazovateľov bolo spracované so zámerom indikatívneho posúdenia úspešnosti podporených startupov v ich ďalšom podnikateľskom pôsobení.

Jedným z cieľov podporného opatrenia bolo zlepšiť podmienky pre začínajúce inovatívne podnikateľské subjekty presadiť sa na trhu a znížiť riziko ich zlyhania. Výsledky hodnotenia miery prežitia u podporených subjektov poukazujú na skutočnosť, že uvedené subjekty dokázali prekonať aj závažnejšie prekážky v začiatkoch podnikania a nemali výraznejší problém so zlyhaním. Vysoká miera prežitia podporených startupov súvisí aj so skutočnosťou, že v prípade hodnotenej vzorky startupov sa jedná o projekty, ktoré už prešli najkritickejšou rannou fázou v podobe premeny prvotného konceptu na reálne podnikanie.

Hodnotenie ekonomickej výkonnosti podporených startupov bolo uskutočnené predovšetkým na základe stavu a vývoja tržieb. Takmer dvom tretinám podporených subjektov sa tržby zvýšili v po-intervenčnom období, pričom viac ako polovici podporených subjektov vzrástli tržby o viac ako 100 %. Každý štvrtý podporený subjekt zaznamenal nárast tržieb o viac ako 500 %. Viac ako jedna tretina podporených subjektov zaznamenala pokles tržieb alebo sa tržby po prijatí intervencie nezmenili. Priemerné tržby podporenej skupiny sa v sledovanom období zvýšili o 341 %. Skupina podporených podnikov vykázala vyššie priemerné tržby ako zamietnutí žiadatelia o podporu a to v celom sledovanom časovom intervale.

Dva roky po prijatí intervencie dosahovala takmer polovica podporených startupov tržby za zrealizované produkty a služby vo výške vo viac ako 50 tisíc Eur. Takmer každý štvrtý podporený subjekt v po-intervenčnom období dosahoval tržby vo výške viac ako 200 tisíc Eur.

Napriek získanej intervencii sa na trhu nedokázala výraznejšie presadiť takmer jedna štvrtina podporených subjektov. Po dvoch rokoch od prijatej intervencie dosahovali dané subjekty nulové tržby, resp. úroveň nižšiu ako 5 tisíc Eur.

Takmer tri štvrtiny podporených subjektov dosahovali v po-intervenčnom období kladnú pridanú hodnotu, pričom zastúpenie uvedených subjektov sa v porovnaní s pred-intervenčným obdobím zvýšilo. V oblasti tvorby pracovných miest dochádzalo v skupine podporených subjektov k rastúcemu zastúpeniu subjektov s vykazovanými osobnými nákladmi, čo indikuje pozitívny nárast zamestnanosti u podporených subjektov.

Výsledky hodnotenia uvedených oblastí podporených startupov poukazujú na prevládajúci pozitívny vývoj v ich ďalšom podnikaní, k čomu mohla prispieť aj poskytnutá intervencia. Kladné reakcie na poskytnutú intervenciu vyplývajú aj z kvalitatívneho rozboru spätnej väzby podporených startupov. Zástupcovia startupov hodnotili pozitívne nielen kvalitu jednotlivých podujatí, ale aj celý proces spojený s organizáciou podpory zo strany Slovak Business Agency. Podľa vyjadrení príjemcov intervencie sa účasť na medzinárodných startupových podujatiach javí ako veľmi prospešná a slovenským startupom pomáha v rôznych oblastiach.

Pre startupy v počiatočnej fáze vývoja prináša možnosť spoznávať startupovú komunitu, konkurenciu, alebo nadviazať spoluprácu s inými startupmi. Pozitívne efekty sa prejavujú aj v prípade startupov v ďalších fázach vývoja. Kladne hodnotené sú najmä početné stretnutia s potenciálnymi investormi a zákazníkmi, ktoré startupom poskytujú nie len možnosť validácie produktu, ale aj príležitosti na spoluprácu a financovanie ďalšieho rozvoja startupov. Podporené startupy zároveň vyzdvihli vysokú účasť odborníkov z rôznych oblastí, čo im umožnilo konzultovať svoje postupy, získať spätnú väzbu na prezentovaný produkt a návrhy na ďalšie vylepšenia. Za významnú prednosť účasti na podujatiach s celosvetovým významom startupy pokladajú príležitosť prezentácie už vybudovanej značky, technológie, alebo produktu novým zákazníkom a expanziu na nové trhy.

Na základe predchádzajúcej účasti na rôznych medzinárodných startupových podujatiach, podporené startupy odporúčajú pre potenciálnych uchádzačov o podporu v budúcnosti hlavne aktívnu účasť na podujatiach a prezentáciu svojho projektu prostredníctvom vlastného stánku. Ten by mal byť umiestnený v priestoroch, kde sa prirodzene koncentruje veľké množstvo účastníkov podujatia, potenciálnych investorov a zákazníkov. Okrem toho zdôrazňujú zväžiť výber účasti na takých podujatiach, ktoré korešpondujú s odvetvovým zameraním startupu.